

РЕГИОНАЛЕН ИСТОРИЧЕСКИ МУЗЕЙ – РУСЕ
ROUSSE REGIONAL MUSEUM OF HISTORY

РУСЕ – АРХИТЕКТУРА И ИСТОРИЯ

ALBUM

ROUSSE – ARCHITECTURE AND HISTORY

Български • English
2013

РЕГИОНАЛЕН ИСТОРИЧЕСКИ МУЗЕЙ

7000 гр. Русе, пл. „Ал. Батенберг“ 3
тел.: 082 825 002
www.museumruse.com

Текст: Мариана Димитрова, Владислав Атанасов,
Искрен Великов, Николай Ненов

Редактор и съставител: доц. д-р Николай Ненов

Снимки: „Парнас“

Превод на английски език:

Миглена Парашкевова-Маринова
Мая Мицова

Предпечат и дизайн: ИК „ПАРНАС“

Печат: РУСЕ ПРЕС

ROUSSE REGIONAL MUSEUM OF HISTORY

7000 Rouse, Al. Battenberg Sq. 3
phone 082 825 002
www.museumruse.com

Texts by Mariana Dimitrova, Vladislav Atanasov,
Iskren Velikov, Nikolay Nenov

Compiled and edited by Assoc. Prof. Nikolay Nenov, Ph. D.

Photographs: Parnas

Translation in English:

Miglana Parashkevova-Marinova
Maya Mitsova

Published by PARNAS Publishing House

Print: RUSE PRESS

СЪДЪРЖАНИЕ

РУСЕ – АРХИТЕКТУРА И ИСТОРИЯ	7
УПРАВЛЕНИЕ НА ЖЕЛЕЗНИЦАТА РУСЧУК–ВАРНА, КНЯЖЕСКИ ДВОРЕЦ 1864–1865	12
СТАРАТА ЖП ГАРА ОТ 1866 Г., НАЦИОНАЛЕН МУЗЕЙ НА ТРАНСПОРТА	13
КЪЩАТА НА КАТЕРИНА КАЛИШ (КАЛИОПА), МУЗЕЙ НА ГРАДСКИЯ БИТ, 1862–1866	14
ТУРСКО УЧИЛИЩЕ „РУЖДИЕ“, ОБЩЕЖИТИЕ НА ТУРСКАТА ДУХОВНА ГИМНАЗИЯ	15
ФРЕНСКА ГИМНАЗИЯ И ПАНСИОН „НОТЪР ДАМ ДЕ СИОН“, IV СМЕСЕНА ПРОГИМНАЗИЯ „СВЕТИ ГЕОРГИ“, ЕВРЕЙСКА ОБЩИНА	16
СГРАДАТА НА ОКРЪЖНОТО УПРАВЛЕНИЕ, РЕГИОНАЛЕН ИСТОРИЧЕСКИ МУЗЕЙ	17
ХИДРОМЕТЕОРОЛОГИЧНА СЛУЖБА НА АГЕНЦИЯ АППД И ФЛОТСКА НАБЛЮДАТЕЛНА КУЛА	18
КЪЩАТА НА ДАЙНЕЛОВИ	19
ХОТЕЛ „КОМЕРСИАЛ“, „РОЯЛ“, „РЕПУБЛИКА“	20
КЪЩАТА НА ДИНА БЕБИС, ХОТЕЛ „АНА ПАЛАС“	21
ПЪРВАТА КЪЩА НА АНДРЕ ТЮРИО, КЪЩА НА ИВАН СТОЯНОВ (СОЛАРЯ)	22
КАТОЛИЧЕСКА КАТЕДРАЛА „СВЕТИ ПАВЕЛ ОТ КРЪСТА“	23
ВОЕНЕН КЛУБ „ФЕРДИНАНД I“	24
КЪЩА НА СТЕФАН СИМЕОНОВ	25
ДОХОДНО ЗДАНИЕ НА ИВАН СТОЯНОВ, ХОТЕЛ-РЕСТОРАНТ „СЕВАСТОПОЛ“	26
БАНКАТА НА БРАТЯ СИМЕОНОВИ, РУСЕНСКА ПОПУЛЯРНА БАНКА, БАНКА ДСК	27
СГРАДАТА НА БЪЛГАРСКА НАРОДНА БАНКА, ПРОФСЪЮЗЕН ДОМ, ОБЛАСТНА ДИРЕКЦИЯ НА ТРУДА	28
ТЪРГОВСКА СГРАДА НА НИКОЛА ХАДЖОПУЛО, СТОМОНЯКОВ, БУДА ХАУС	29
ХОТЕЛ „КОНТИНЕНТАЛ“	30
КЪЩАТА НА ИВАН СИМЕОНОВ, ЕПИСКОПСКИ ДОМ НА КАТОЛИЧЕСКАТА ЕПАРХИЯ	31
КЪЩАТА НА ГАТЮ ЦОНЕВ – АПТЕКА НИКОЛОВИ	32
ВТОРАТА КЪЩА, НА ГАТЮ И ЕЛЕНА ЦОНЕВИ	32
ДОХОДНО ЗДАНИЕ НА КОРАБОВИ – ПЕЧАТНИЦА „ДУНАВ“	33
КЪЩАТА, В КОЯТО Е ЖИВЯЛ ХУДОЖНИКЪТ ЖУЛ ПАСКИН	34
ХОТЕЛ „БУКУРЕЩ“, И МОДНА КЪЩА „ЧИКАГО“	35
ШАПКАРНИЦАТА НА ЖАК ЛАЗАР	36

CONTENTS

ROUSSE – ARCHITECTURE AND HISTORY	7
THE ROUSSE–VARNA RAILWAY OFFICE BUILDING, THE PRINCE’S PALACE	12
THE FIRST RAILWAY STATION ON THE ROUSSE–VARNA RAILWAY LINE, THE NATIONAL TRANSPORT AND COMMUNICATIONS MUSEUM	13
THE HOUSE OF CATHERINE CALISCH (CALLIOPE), THE URBAN LIFESTYLE MUSEUM	14
THE RUSHDIE TURKISH SCHOOL, HE BOARDING HOUSE OF THE TURKISH MUSLIM HIGH SCHOOL	15
NOTRE DAME DE SION FRENCH LYCEUM, SV. GEORGI 4 TH MIXED PRIMARY SCHOOL, THE JEWISH COMMUNITY CENTRE	16
THE DISTRICT GOVERNMENT BUILDING, THE REGIONAL MUSEUM OF HISTORY	17
THE HYDRO-METEOROLOGY SERVICE STATION OF THE AGENCY FOR EXPLORATION AND MAINTENANCE OF THE DANUBE RIVER AND FLEET OBSERVATION TOWER	18
THE DAYNELOVS’ HOUSE	19
THE KOMERSIAL HOTEL – THE REPUBLIKA HOTEL	20
DINA BEBIS’S HOUSE, THE ANA PALACE HOTEL	21
ANDRE TURIOT’S FIRST HOUSE, ALSO HOUSE OF IVAN STOYANOV (SOLARYA)	22
SAINT PAUL OF THE CROSS CATHOLIC CHURCH	23
FERDINAND I OFFICERS’ CLUB	24
STEFAN SIMEONOV’S HOUSE	25
IVAN STOYANOV’S PROFIT BUILDING, THE SEVASTOPOL HOTEL & RESTAURANT	26
THE SIMEONOV BROTHERS’ BANK, ROUSSE POPULAR BANK, DSK BANK	27
THE BULGARIAN NATIONAL BANK, THE HOUSE OF TRADE UNIONS, THE REGIONAL DIRECTORATE OF LABOUR	28
THE TRADE BUILDING OF NIKOLA HADZHIPULO, STOMONYAKOV, BUDA HOUSE	29
THE CONTINENTAL HOTEL	30
IVAN SIMEONOV’S HOUSE; THE CATHOLIC EPARCHY BISHOP’S RESIDENCE	31
GATYU TSONEV’S HOUSE – THE NIKOLOVI PHARMACY	32
GATYU AND ELENA TSONEV’S SECOND HOUSE	32
THE KORABOV’S PROFIT BUILDING – THE DUNAV PRINTING HOUSE	33
THE HOUSE WHERE THE ARTIST JULES PASCIN LIVED	34
THE BUCHAREST HOTEL AND THE CHICAGO FASHION HOUSE	35

КЪЩАТА НА ЧАПЪРОВИ, КЪЩА НА ГЕОРГИ МУШАНОВ	37	JACQUES LAZAR'S HAT SHOP.....	36
КЪЩАТА НА ДИМИТЪР БЪКЛОВ.....	38	THE CHAPAROV'S HOUSE, GEORGI MUSHANOV'S HOUSE	37
СГРАДА НА АНДРЕ ТЮРИО, ХОТЕЛ „БУЛЕВАРД“, ХОТЕЛ „ТЕТЕВЕН“	39	DIMITAR BAKLOV'S HOUSE	38
БАНКА „ГИРДАП“ – КОНЦЕРТНО БЮРО	40	ANDRE TURIOT'S BUILDING, THE BOULEVARD HOTEL, THE TETEVEN HOTEL	39
СГРАДАТА НА ПАПА МАНОЛИ.....	41	THE GIRDAP BANK – THE CONCERT BUREAU	40
КЪЩАТА НА ПЕТКО ХАДЖИ ПЕТКОВ, ДОМ НА АРХИТЕКТА, ХОТЕЛ „РЕВЮ“	42	PAPA MANOLI'S BUILDING.....	41
КЪЩАТА НА МАРИАМ БЕДРОСЯН.....	43	PETKO HADZHIPETKOV'S HOUSE, THE ARCHITECTS' HOUSE, THE REVIEW HOTEL	42
МЪЖКАТА ГИМНАЗИЯ „КНЯЗ БОРИС“ – СОУ „ХРИСТО БОТЕВ“	44	MARIAM BEDROSYAN'S HOUSE	43
ТЪРГОВСКАТА СГРАДА НА САРКИС КУЮМДЖИЯН	45	KNYAZ BORIS HIGH SCHOOL FOR BOYS, HRISTO BOTEV COMPREHENSIVE SECONDARY SCHOOL	44
ТЪРГОВСКА КЪЩА НА ФИРМА „ПОЛИКАР И КАНЕТИ“	46	SARKIS KOUYOUMDJIAN'S TRADE BUILDING.....	45
СГРАДАТА НА ПАНАЙОТ СПАСОВ – ДОМ НА МОРЯКА.....	47	POLICAR & CANETTI'S TRADE HOUSE.....	46
ТЪРГОВСКАТА КЪЩА НА АЛБЕРТ ИСКОВИЧ.....	48	PANAYOT SPASOV'S BUILDING, THE SAILORS' CULTURAL CENTRE.....	47
КЪЩАТА НА САРКИС КУЮМДЖИЯН	49	ALBERT ISKOVITZ'S TRADE HOUSE	48
ДОХОДНОТО ЗДАНИЕ.....	50	SARKIS KOUYOUJIAN'S HOUSE.....	49
РУСЕНСКИ ДРАМАТИЧЕН ТЕАТЪР	50	THE PROFIT BUILDING, ROUSSE DRAMA THEATRE	51
СГРАДАТА НА ПЪРВО БЪЛГАРСКО ЗАСТРАХОВАТЕЛНО ДРУЖЕСТВО „БЪЛГАРИЯ“	52	THE BUILDING OF THE FIRST BULGARIAN INSURANCE COMPANY THE DISTRICT OFFICE OF THE MINISTRY OF INTERIOR.....	52
ОКРЪЖНО УПРАВЛЕНИЕ НА МВР.....	52	GEORGI MARTINOV'S HOUSE – THE CULTURE CLUB	53
КЪЩАТА НА ГЕОРГИ МАТИНОВ, КЛУБ НА ДЕЙЦИТЕ НА КУЛТУРАТА.....	53	THE GERMAN SCHOOL AND THE PROTESTANT BOARDING HOUSE, ST. JOSEPH FRENCH SCHOOL, THE HIGH SCHOOL OF MUSIC.....	54
НЕМСКО УЧИЛИЩЕ И ПРОТЕСТАНТСКИ ПАНСИОН, ФРЕНСКО УЧИЛИЩЕ „СВЕТИ ЙОСИФ“, МУЗИКАЛНА ГИМНАЗИЯ.....	54	THE OLD CUSTOM'S HOUSE	55
СГРАДИТЕ НА СТАРАТА МИТНИЦА	55	THE LONDON HOTEL	56
ХОТЕЛ ЛОНДОН.....	56	KOSTA TOMOV'S HOUSE.....	57
КЪЩАТА НА КОСТА ТОМОВ.....	57	THE PROFIT BUILDING OF ROUSSE MUFTI OFFICE, THE BRISTOL HOTEL	58
ДОХОДНО ЗДАНИЕ НА РУСЕНСКОТО МЮФТИЙСТВО ХОТЕЛ „БРИСТОЛ“	58	THE CRYSTAL BEER HOUSE, THE HOUSE OF THE OFFICERS OF THE RESERVE, THE POTSTDAM RESTAURANT, THE LA STRADA RESTAURANT	59
БИРАРИЯ „КРИСТАЛ“, ДОМ НА ЗАПАСНОТО ВОЙНСТВО, РЕСТОРАНТ „ПОТСДАМ“, РЕСТОРАНТ „ЛА СТРАДА“	59	THE TRADE HOUSE OF HEINRICH LANGBEHN.....	60
ТЪРГОВСКА КЪЩА НА ХАЙНРИХ ЛАНГБЕН И ХУГО ШОБЕР СГРАДА НА ТЕЛЕВИЗИОНЕН ЦЕНТЪР – РУСЕ.....	60	AND HUGO SCHOBBER, THE BUILDING OF ROUSSE TV CENTRE.....	60
ФРЕНСКИ ДЕВИЧЕСКИ ПАНСИОН „NOTRE DAME DE SION“, АНГЛИЙСКА ГИМНАЗИЯ „ГЕО МИЛЕВ“	61	THE NOTRE DAME DE SION FRENCH BOARDING HOUSE FOR GIRLS, GEO MILEV ENGLISH LANGUAGE SCHOOL	61
БЪЛГАРСКА ГЕНЕРАЛНА БАНКА, АГЕНЦИЯ ЗА ПРОУЧВАНЕ И ПОДДЪРЖАНЕ НА РЕКА ДУНАВ (АППД)	62	THE BULGARIAN GENERAL BANK, THE EXECUTIVE AGENCY FOR EXPLORATION AND MAINTENANCE OF THE DANUBE RIVER	62
КЪЩАТА НА НИКОЛА ОБРЕТЕНОВ, МУЗЕЙ „БАБА ТОНКА“	63	NIKOLA OBRETENOV'S HOUSE,	
КЪЩАТА НА ШАРАНКОВИ И ГУБИДЕЛНИКОВИ.....	64		
КЪЩАТА НА ИВАН БУРОВ – ПИОНЕРСКИ ДОМ	65		

КЪЩАТА НА ИНЖ. ТОДОР ТОНЕВ	66	THE BABA TONKA MUSEUM	63
БЪЛГАРСКА ТЪРГОВСКА БАНКА, ОБЩИНСКИ ОТДЕЛИ ПО КУЛТУРА И ОБРАЗОВАНИЕ.....	67	THE HOUSE OF THE SHARANKOV'S AND THE GUBIDELNIKOV'S	64
КЪЩА НА ПОЛКОВНИК ИВАН ПЕТРОВ	68	IVAN BUROV'S HOUSE (THE FORMER PIONEERS' HOUSE)	65
СГРАДАТА НА БРАТЯ БЪКЛОВИ, НАРМАГ И МАГАЗИН „1001 СТОКИ“	69	TODOR TONEV'S HOUSE.....	66
БАНКАТА НА БРАТЯ БУРОВИ	70	THE BULGARIAN COMMERCIAL BANK, (THE CULTURE AND EDUCATION DEPARTMENT OF THE MUNICIPALITY OF ROUSSE)	67
КЪЩА НА ИНЖ. АТАНАС ПОПОВ, АНГЛИЙСКАТА КЪЩА ЗА ГОСТИ.....	71	COLONEL IVAN PETROV'S HOUSE	68
СГРАДАТА НА БЪЛГАРСКА ЗЕМЕДЕЛСКА БАНКА	71	THE BAKLOV BROTHERS' BUILDING (NARMAG AND 1001 ITEMS STORE).....	69
ТЪРГОВСКО-ИНДУСТРИАЛНАТА КАМАРА, БИБЛИОТЕКА „ЛЮБЕН КАРАВЕЛОВ“	72	THE BUROV BROTHERS' BANK.....	70
БАЛКАНСКА БАНКА, БЪЛГАРСКА КРЕДИТНА БАНКА, УЧИТЕЛСКИ ДОМ.....	74	ATANAS POPOV'S HOUSE (THE ENGLISH GUEST HOUSE)	71
МЕХАНОТЕХНИЧЕСКОТО УЧИЛИЩЕ	75	THE BULGARIAN AGRICULTURAL BANK.....	71
ЕВРЕЙСКА СИНАГОГА, КЛУБ „ШАЛОМ“	76	THE CHAMBER OF COMMERCE AND INDUSTRY (LYUBEN KARAVELOV LIBRARY)	73
КЪЩАТА НА ЯНКО ТАНКОВ.....	76	THE BULGARIAN CREDIT BANK, BALKANSKA BANKA (THE TEACHERS' HOUSE).....	74
Ж.П. ГАРА ПРИСТАНИЩЕ, РЕЧНА ГАРА.....	77	THE HIGH SCHOOL OF MECHANICAL ENGINEERING	75
КЪЩАТА НА БОГДАН МАДЖУНКОВ	77	THE SYNAGOGUE (THE SHALOM CLUB).....	76
КЪЩАТА НА АРХ. ВАСИЛ СТОЯНОВ РОГЛЕВ	78	YANKO TANKOV'S HOUSE	76
КЪЩАТА НА АЛЕКСАНДЪР КОВАЧЕВ.....	78	THE RAILWAY STATION AT THE RIVER PORT, THE RIVER PORT STATION	77
СТАРАТА ПОЩА	79	BOGDAN MANDZHUKOV'S HOUSE	77
ДЖИПУНОВАТА КЪЩА.....	79	VASIL STOYANOV ROGLEV'S HOUSE	78
КЛИНИКАТА НА Д-Р СИМЕОНОВ, ВТОРА ПОЛИКЛИНИКА	80	ALEXANDER KOVACHEV'S HOUSE.....	78
КЪЩАТА НА ЙОСИФ ВЕШКОВ, ДЕТСКА ГРАДИНА „ПЕТРАНА ОБРЕТЕНОВА“	80	THE OLD POST OFFICE	79
КЪЩАТА НА ГАБРОВСКИ, ЧИТАЛИЩЕ „ЗОРА“	81	THE DZHIPUNOV'S HOUSE	79
КЛИНИКАТА НА Д-Р ГЕОРГИ МУСТАКОВ.....	82	DOCTOR SIMEONOV'S CLINIC, THE SECOND CITY OUTPATIENT HOSPITAL	80
ХАЛИТЕ	82	YOSIF VESHKOV'S HOUSE (PETRANA OBREtenova KINDERGARTEN).....	80
ДЕВИЧЕСКА ГИМНАЗИЯ „БАБА ТОНКА“	83	GABROVSKI'S HOUSE (THE ZORA COMMUNITY CENTRE)	81
СЪДЕБНА ПАЛАТА	84	DOCTOR GEORGI MUSTAKOV'S CLINIC.....	82
„ГРАДСКА ГРАДИНА“, ПЛОЩАД „СРЕДЕЦ“, „ЛЕНИН“, „СВОБОДА“	85	THE HALI	82
ДОМ НА КУЛТУРАТА	86	BABA TONKA HIGH SCHOOL FOR GIRLS.....	83
МОСТ НА ДРУЖБАТА	87	THE COURTHOUSE.....	84
ЦЕНТРАЛНА ЖП ГАРА.....	87	THE CITY GARDEN, SREDETS SQUARE, LENIN SQUARE, SVOBODA SQUARE	85
РУСЕНСКА ОПЕРА.....	88	THE HOUSE OF CULTURE.....	86
РУСЕНСКИ УНИВЕРСИТЕТ – РЕКТОРАТ	89	THE FRIENDSHIP BRIDGE.....	87
ЖИЛИЩЕН БЛОК „БРП“ НА УЛ. СЛАВЯНСКА	90		
ХОТЕЛ „ДУНАВ“	90		
ПЪРВИТЕ ПАНЕЛНИ БЛОКОВЕ.....	91		
ЛЕТИЩЕ РУСЕ	91		

ХОТЕЛ „РИГА“	92	THE CENTRAL RAILWAY STATION	87
ТЕЛЕВИЗИОННА КУЛА – РУСЕ.....	93	THE ROUSSE OPERA HOUSE	88
ПАНТЕОН	94	THE UNIVERSITY OF ROUSSE, THE RECTORATE	89
ПАРТИЕН ДОМ, ОБЩИНА РУСЕ, ОБЛАСТНА АДМИНИСТРАЦИЯ	95	BRP APARTMENT BUILDING ON SLAVYANSKA STREET.....	90
РЕЗИДЕНЦИЯ „ЛИПНИК“	96	THE DUNAV HOTEL	90
		THE FIRST PANEL APARTMENT BUILDINGS	91
		ROUSSE AIRPORT	91
		THE RIGA HOTEL	92
		THE ROUSSE TELEVISION TOWER	93
		THE PANTHEON.....	94
		THE COMMUNIST PARTY HOUSE	95
		THE LIPNIK RESIDENCE	96

РУСЕ – АРХИТЕКТУРА И ИСТОРИЯ

Модерното време прониква в българските земи през Русе в средата на 19. век. Тогава австрийските параходи на всеки три дни акостират в града, а след сливането на Влашко и Молдова Русе се оказва само на 70 км от столицата на Румъния. Като пръв индустриален град в българските земи, Русе има няколко строителни периода, които очертават различни културни граници в неговата история и подчертават цивилизационните промени.

Първият период се обвързва с емблематичната фигура на управителя на Дунавската област Мидхат паша. По негово време се прокарват прави улици с фенери, на тях се дават имена, а къщите получават номера. Именуването на улици и номерирането на къщи е етап от българската европеизация, тъй като то разкъсва родствените структури сред местната общност и създава предпоставки за автономност на индивида. Този акт стои в началото на конструирането на изкуствения свят на модерния град. Свят, в който хората на различна възраст обитават различни по предназначение сгради – за учащи, за работещи, служещи, болни или стари хора.

От времето преди Освобождението се построяват първите сгради по европейски проекти – ж.п. гара, пристанище, очертава се индустриалната зона (западната), създадена заради пристанището в лимана на река Русенски Лом, вливаща се в Дунав при Русе. Тук са корабостроителницата, парната мелница на Папа Маноли, а малко по-горе по Русенски Лом – първата пивоварна фабрика у нас „Света Петка“. Постройките с европейски вид са с каменни зидове, използва се конструкцията на пруския свод.

Формирането на европейски облик на града е продължено в годините след Освобождението, когато в общински разпоредби се постановява новите сгради да бъдат декорирани в съвременен за епохата стил – „Всички фасади на сгради по главните улици на град Русе да бъдат богато украсени с пластическа каменна декорация.“ (Из правилник за строежи на частни сгради от 1893 г., приет от Русенската община.) Постройките са масивни, в строителството тухлите постепенно изместват камъка за изграждане на стени, но не и за основи и декорация. В този начален период се реализират нови строителни задачи, свързани с изграждане на нов тип обществени сгради, нов тип жилища, градска инфраструктура, както и употреба на нови, различни от традицията на Балканите, строителни материали и конструкции. (Ганчев 2002: 16)

В градоустройствено отношение територията на града се регулира с Cadastral plan от 1879 г. (Огиер, Е. Винтер) и с Регулационен план от 1892 г. (Е. Винтер, Ж. Мусати, Вл. Снемашко, Фр. Хаша, Х. Дивиш) (Ганчев 2002: 29). Развитието на радиално-ринговата система от улици, която взема за модел Виена, повтаря опита на София, където границите на крепостната стена и нейния ров

ROUSSE ARCHITECTURE AND HISTORY

The spread of Modernity reached Bulgarian lands through the town of Rousse in the 19th century. In those times Austrian steam boats landed at the Rousse port every three days and, after the unification of Wallachia and Moldova, Rousse became a town only 70 km away from the capital of Romania. Rousse – Bulgaria's first industrial centre – has three pronounced periods in its architectural history, which mark the limits of different cultural boundaries in its development and underscore the major civilization pattern changes the town has undergone.

The first period is associated with the iconic figure of the Danube Province Governor, Midhat Pasha. The design and construction of straight streets with lanterns in the town or Rousse began during his time in office; those streets were given names and the houses were numbered. Naming streets and numbering houses was a stage in the process of Bulgaria's Europeanization as it ripped kinship structures within the local community and created prerequisites for the emergence of personal autonomy. That act laid the foundations of the artificial world of the modern era town – a world in which people of different ages reside in buildings of different purposes, i.e. for students, workers, employees, for the sick or the elderly.

The first constructions of European designs and planning were completed in the time before the Liberation of Bulgaria from Ottoman rule, namely, the train station, the river port, the industrial zone (the western one) that began to take shape around the harbour at the mouth of the Roussenski Lom River, a tributary to the Danube flowing into it at Rousse. There were also the shipyard, Papa Manoli's steam mill, and, a little further upstream the Roussenski Lom, St. Petka Brewery – the first brewery in the country. The European style buildings had stonewalls; a typical building method applied in their construction was the so-called Prussian vault.

The European look of the city was much enhanced after the Liberation. A municipal ordinance stated that new buildings had to be decorated in modern style: „All facades of houses on the main street in the town of Rousse must be richly adorned with stone relief decoration.“ (Guidelines for the Construction of Private Property Buildings dated 1893, adopted by the Municipality of Rousse). The buildings erected then were massive; construction bricks gradually replaced stone as building material for walls, but not for foundations or decorations. That initial period required the accomplishment of new construction tasks related to a new type of public buildings, a new type of housing, urban infrastructure as well as the introduction of new building materials and techniques, which departed significantly from the traditional construction methods used on the Balkans at that time. (Ganchev 2002: 16)

City planning was regulated by a Cadastral Map dated 1879 (Ogier, E. Winter) and an Urban Regulation Plan completed in 1892 (E. Winter, G. Moussa, Vl. Snemashko, Fr. Hasha, H. Davish) (Ganchev 2002: 29). Radial streets in the ring-centred town planning was an approach borrowed from Vienna, but it also incorporated the

се явяват основен определящ фактор при трасирането на външния пръстен. „Митриза“ на османския Русчук се вписва в „Окръжния булевард“ („Цар Освободител“) и за десетилетия оформя усвоената градска територия, като се превръща в основна характеристика на плановата структура на Русе (Желева-Мартинс 1997: 342).

Планиране, подчинено на класически западноевропейски урбанистични визии, поражда архитектурните ансамбли на площадите и търговските улици. Властта като символ намира изражение в сградата на Окръжното управление (арх. Фр. Грюнангер, 1882), която доминира над околните постройки, съсредоточени около площад с церемониални функции. Чрез акумулиране на ритуализирани практики за честване на национални празници, отдаване на почит към герои, годишнини и прегледи на войскове части, се формира пространство, обвързано с градската памет, което поражда необходимия мемориал, за да се завърши окончателно площада. Паметникът на загиналите в Сръбско-българската война е открит през 1901 г. (арх. Н. Лазаров, Ж. Спиридонов) и е безспорно място на паметта за града. В Русе се появяват нови функционални ядра, свързани с главните пътни артерии, а площадите, декорирани с мемориал, се формират като „естествени“ акценти. Появата на Паметника на Свободата, чиито послания притежават национални измерения (за разлика от „локалността“ на паметника на загиналите в Сръбско-българската война на пл. „Ал. Батенберг“), постепенно привлича централната зона на изток – процес, който завършва с преместването и на властта на площад „Свобода“. Така старият център на Русе постепенно придобива мемориални функции, засилени от присъствието на музеите на площада.

През този период се появяват два основни типа къщи в Русе – семейна и търговска. Планировката в семейните къщи най-често е симетрична, с разположение на стаите около вестибул. Къщите обикновено са едноетажни, с отделни помещения за прислугата. Често имат и дворно пространство. Търговските къщи са многоетажни, разположени на линията на улицата. В приземието са складовете, а на първия етаж – търговската площ. Горните етажи, често с мансарда, са жилищни. Тези къщи са разположени по основните търговски улици и се превръщат в емблематични за русенската архитектура.

И двата вида постройки са декорирани с каменна пластика, тъй като употребата ѝ е въпрос и на престиж. Успешното балансиране с орнаментите, смесването на елементи от стилове – барокови гирлянди, скулптури и фронтони, характерни за неокласицизма, маски и вензели, формират характерното лице на Русе. Това го прави по-различен град от останалите в страната, тъй като само в Русе има изградени къщи от XIX век в ансамбъл.

Архитектите, които изграждат Русе, в началото са чужденци. Те пренасят модели и вкусове, променящи из основи ориенталския облик на стария Рус-

experience and knowledge from the city of Sofia where the limits of the fortress wall and its moat were an essential determining factor in tracing the outer ring. The fortification structure of the Ottoman Roustchouk fits into today's Tsar Osvoboditel Blvd. and for decades defined the limits of the utilized urban area.

Designs inspired by classic western urban planning ideas generated the architectural ensembles of squares and shopping streets. The symbol of power was reflected in the District Government Building (designed by the architect Fr. Gruenanger, 1882), which dominates the adjacent buildings centred round a square of largely ceremonial functions. Recurring events of ritualised nature in that area such as observing and honouring national holidays and heroes, celebrating anniversaries and conducting troop reviews gradually gave rise to the need of completing the emerging new focal point of urban memory with a monument. The monument to the fallen in the Serbo-Bulgarian War (designed by the architect N. Lazarov and G. Spiridonov) was unveiled in 1901 and is certainly an urban memory point. New functional nuclei appeared in Rouse resulting from the developments on the main streets, and the squares decorated with monuments formed „natural“ centres. When the Monument to Freedom appeared (unlike the „local implications“ of the Serbo-Bulgarian War memorial on Alexander Battenberg Square, that monument has messages relevant to the whole nation), it increasingly drew the town centre to the east – a process that was completed with the moving of Authority to Svoboda (Freedom) Square. Thus, the former downtown area became rather a site of memorial functions that are further enhanced today by the presence of museums in the square.

Two main types of houses appeared in Rouse in that period – the family house and the trade house. The floor plans of the former were symmetrical, with all the rooms built around a vestibule. Such houses were mainly one-floor constructions with separate servants' quarters. More often than not, they would have a yard. Trade multi-floor houses were constructed facing the street. In the basements were the warehouses and on the ground floors were the shops. Upper floors, often with a mansard, were built for residential use. These houses are located on the main shopping streets and have become emblematic of Rouse's architecture.

Both types of houses feature façades embellished with stone adornments, which was a matter of prestige in those days. The successful fusion of ornamentation elements in different styles – baroque garlands, sculptures and pediments typical of neoclassicism, masks and proud owners' stone monograms – formed the very special appearance of Rouse. The unique local feature of houses from the nineteenth century constructed in an ensemble makes the city very different from all other places in the country.

The architects who built Rouse were foreigners in the beginning. They introduced models and styles that entirely transformed the Oriental character of the old Roustchouk. The next generation of architects were Bulgarians who had pursued their university education abroad. The crossing point of local customers'

чук. Следващото поколение архитекти са вече българи, но завършили в чужбина. Пресечната точка между възпитаниците на европейските университети и местните поръчители поражда облика на Русе, с който днес се гордеем. В този процес важно място имат онези места и градове по света, с които Русе се съпоставя и на които се стреми да прилича.

Както навсякъде в Европа, във втората половина на XIX век чисти изяви на архитектурни стилове отсъстват. Затова налице са проявленията на модните прочити – нео-стиловете, които вдъхват нов живот на европейската архитектурна традиция. Процесите водят до творческо смесване, определяно като Еклектизъм, а по-късно и до отрицанието им, което ражда Сецесион. Неокласицизмът в Русе има спорадични прояви (църквата „Вси Светии“ на Е. Винтер, 1894), но елементи от него се откриват във фасадите на множество сгради. Проявленията на романтизма се виждат в неоготиката на Католическата църква, докато явно внесенят проект на „Музикалната гимназия“ фокусира в „историзъм“, присъщ за фламандската архитектура, както и за стилистиката на Викторианската епоха. Неоренесансът е предпочитан стил при изграждането на училищните сгради до началото на XX век – разпознаваме го във величествената фасада на Мъжката гимназия (арх. П. Момчилов, 1898) (Ганчев 2002: 78).

Под влиянието на австрийските архитекти в Русе се изграждат сгради, които притежават елементи от виенския барок. Доходното здание (П.П.Бранг, 1901) и Историческият музей (Фр. Грюнангер, 1882) са попили духа на необарока в решенията на своите фасади, с което категорично демонстрират европейските архитектурни традиции. Динамиката на развитието на градовете у нас поражда различните им архитектурни изражения, независимо от сходните процеси на културно и икономическо развитие. Европейският архитектурен еклектизъм, породен от La Fin du Siècle, има своите силни изяви в Русе (Регионалната библиотека, арх. Н. Лазаров, 1912), а от началото на XX век в града се изграждат и сгради в стил Сецесион.

Сецесионът, модно течение, което за първи път обхваща цяла Европа, има своите класически европейски прочити, употребяващи лиановидни и растителни украси, описващи формите на мида. Сред обществените сгради се отличават тези на Българска търговска банка (отдел „Култура“ на ул. „Цариброд“), на Регионалния телевизионен център, Банката на Буров, на „Александровска“, а от жилищните сгради ще посочим къщите Буров и на Е. Хараламбов на „Придунавски булевард“.

Модерността поражда свободното време, а това изисква от градовете да формират пространства за развлечения, разходки и почивка. Градската градина, създадена от Рихард Нойвирт, Ловния парк, градините-бирарии са необходими елементи от градското всекидневие. Развитието на колективните спортове е част от процесите на модерността, които водят до поява на игрища

demand and what the foreign graduates could supply resulted in the Rouse atmosphere that we, the citizens of Rouse, take much pride in today. A major role in that process of conversion was played by the cities and locations around the world which Rouse measured itself against and aspired to resemble.

In the second half of the nineteenth century, as elsewhere in Europe, pure architectural styles did not exist. There were manifestations of reinvention of the past – neo-styles that breathed new life into the European architectural tradition. Those processes lead to the creative mixing defined as Eclecticism, and later – to their denial that gave birth to the Secession. Neoclassicism in Rouse can be found only at several sites such as the All Saints Church (E. Winter, 1894), though elements of it are visible in the façades of many buildings; Romanticism is exhibited in the neo-Gothic style of the Catholic Church, while the outstanding appearance of the High School of Music showcases the „historicism“ inherent to the Flemish architecture and the Victorian traditions. Neo-Renaissance was the preferred style for the construction of school buildings in the early twentieth century, best seen in the grand façade of the High School for Boys (designed by the architect P. Momchilov, 1898) (Ganchev 2002: 78).

Austrian architects' influence resulted in buildings exhibiting elements of the Viennese baroque magnificence. The Dohodno Zdanie (the Profit Building, Peter Paul Brang, 1901) and the Museum of History (Fr. Gruenanger, 1882) showing the essence of neo-Baroque in their façades explicitly demonstrated the European traditions in architectural design. The varied speed with which towns and cities developed in Bulgaria during that period resulted in the wide difference in their architecture despite the fact that they were undergoing similar cultural and economic changes. The rich mixture of architectural styles at the turn of the twentieth century inspired by the Fin de siècle movement had some notable manifestations in Rouse (the Regional Library designed by the architect N. Lazarov, 1912); and the early 20th century was marked by examples of Secession buildings.

Secession, an art movement that spread throughout Europe, had its classic European interpretations using floral patterns and elongated lines forming images of shells. In Rouse such decorative traits can be found in several public buildings, i. e. the Bulgarian Commercial Bank (on Tsaribrod Street), the Regional TV Centre, Burov's Bank (on Aleksandrovska Street), and in residential properties such as Burov's houses and Haralambov's house on Pridunavski Blvd.

Modernity created leisure time, which brought about the need for the towns to form recreational and entertainment areas. The City Park designed by Richard Neuwirth, the Hunter's Park, and open-air pubs became indispensable parts of the town's daily routine. The development of team sports – also the result of modernization – lead to the creation of special-purpose public grounds and facilities such as the Racetrack. Entertainment grew into a common phenomenon that required cinema and theatre halls to be built for the growing audiences.

The next construction period was characterized by the appearance of different

и писти (Колодрума). Забавленията се превръщат в масови, а това изисква построяване на салони за кино и театър.

Следващият строителен период се характеризира с появата на различна по своите конструктивни особености архитектура, визуално различаваща се от предходните стилове. Това е архитектурата на 30-те години, която употребява желязо, бетон и стъкло и се подчинява на функцията. През 30-те години са построени Поща (сега Старата поща), градските Хали, Съдебна палата, Речна гара, клиниката на д-р Мустаков, Стъклената будка.

Знаково за периода е преустройството на централния градски площад. Паркът с ограда и врата, която се заключва вечер, се превръща в открита градина. Главната улица започва да функционира като основна пътна артерия за градския транспорт, по която минават „русенските трамваи“. Тяхната най-важна точка е Стъклената будка – спирка-павилион, превърнала се в емблематично място за срещи на поколения русенци. Периодът се свързва с името на кмета инж. Кирил Старцев, назначен от правителството след 19 май 1934 г., чиято позиция на технократ подчертава завършените индустриални черти на Русе от 30-те г. на XX век.

Третият строителен период, който променя архитектурното лице на Русе, се свързва с името на Пенчо Кубадински, известен комунистически функционер. В периода 1952–1954 г. се строи Мостът на дружбата над река Дунав. Благодарение на активността на Кубадински, който използва централизираната система на вземане на решения и годините на „култа към личността“, в които може еднолично да налага волята си, покрай Дунав мост в Русе се построяват сградите на Операта, Централна ж.п. Гара и Гара Разпределителна, Дом на културата, Русенски университет, жилищни блокове. Стилистиката на тези постройки е подчинена на идеология, която се представя знаково чрез петолъчка, сърп и чук, знамена, затова всички тези сгради съдържат духа на сталинската епоха.

През социализма Владиковата бахча и Алеите се разширяват, за да се появи днешният Парк на младежта, конструиран с отделни зони за спорт и забавление. Облагороденият дунавски Кей става място за свободно време – разходки, заведения, пътуване. Атеистичната политика превръща традиционни свещени места (Текето) в Лесопарк, разширяват се крайградските зони за отдих.

Тези три строителни етапа показват не само разлики в архитектурния облик на града, те разграничават своеобразни културни периоди, формирани в контекста на промените. В повечето от случаите новите сгради показват не само функционални, но и ментални промени в нагласите на местната общност. Така изграждането на градските Хали (1936–1938 г., арх. Петър Марковски) чрез системата от параболичните стоманобетонни сводове на Фрейсине (Папагалов 1990) говори не само за икономиката на града, за възможностите на местните

structural features in the town's architecture, looking significantly different from previously used styles. The architecture of the 1930s made use of iron, concrete and glass, and everything in it was about functionality. The Post Office (today known as 'the Old Post Office'), the Hali City Shopping Centre, the Courthouse, the River Station, Dr. Mustakov's clinic, the Glass Booth were built in the 1930s.

The city centre reconstruction became the most significant event of the decade. An open park replaced what used to be a fenced park with gates that were locked at night. The main street began functioning as a major road of the public transport system (the Rouse „trams“) and the most important 'station' was the so-called Glass Booth – a bus stop with a newsagent's, which was the most popular meeting point for the local community for generations. That period in the history of Rouse is associated with the distinguished technocrat Mr. Kiril Startsev, a civil engineer educated in Switzerland, who was appointed Mayor of the town by the government on 19 May 1934. His time in office in the 1930s was when industry became a dominating feature of the town's profile.

The third construction period that altered the face of Rouse is linked to the name of Pencho Kubadinski, a prominent communist party functionary. In 1954–1956, the Friendship Bridge spanning the Danube was built. Thanks to Mr. Kubadinski, who used the centralized system of decision-making in the cult of personality era to take advantage of the possibility to impose his own will without much coordination with other authorities, the opportunity provided by the Friendship Bridge project gave a chance to build some noteworthy additions to the city landscape: the Opera House, the Central Railway Station and the Train Dispatching Station, the House of Culture, the University of Rouse, and apartment buildings. The architectural style of these buildings followed certain ideological guidelines symbolically represented by the Soviet star, the hammer and sickle and flags that were present as decorations in all of them, reminding us of the Stalin era spirit.

During the socialist period, the Vladikova Bahcha and the Alleys were expanded and became the present day Youth Park, with separate areas designated to sports and entertainment. The riverside turned into a favourite leisure venue with beautiful promenades, small restaurants and more along the Danube shore. The atheistic ideology converted a centuries-old sacred religious site (Teke) into a recreational area (Lesopark – the forest park); recreational areas in the environs were also enlarged.

Those three construction periods show not only the differences in the prevailing architectural style that shaped the specific appearance of the city; they also outline distinct cultural periods generated by the changes that took place. As a rule, the new buildings display functional construction changes as well as changes in the mindset and attitudes of the local community. Thus, the construction of the Hali, the large shopping centre close to the main square, (1936–1938, architect Peter Markovski) with Eugène Freyssinet's system of parabolic concrete vaults (Papagalov, 1990) speaks volumes about the city's economy, the local contractors' ambitions and capabilities, and also sheds light on the changes in citizens' needs – a new type

строители, но и за потребностите на гражданите от магазин от нов тип (2000 кв. м.), със спазване на строга хигиена и използване на хладилни инсталации. Появата на цех за производство на лед в приземния етаж на Халите подсказва промените в начина на хранене и типа храни на градската общност от 30-те г. на XX век, която използва във всекидневието си домашен хладилен шкаф. От своя страна превръщането на автобусна спирка в основно място за срещи на поколения русенци говори за комуникационните нужди на модерния град.

Социалистическият период от развитието на Русе води до рязко увеличаване на населението и площта на града. Жилищната криза от 50-те години на XX век извиква появата на строителство, което използва стандартни железобетонни елементи – панели. Разнообразяват се нуждите за свободното време, изграждат се нови стадиони, зали, кинозалони, училища. Изгражда се втора промишлена зона – Източна. Постепенно се валоризира наследството, а особена чувствителност русенци изграждат към архитектурата на града.

В своето бъдещо развитие Русе може да разчита на своята архитектура, която тепърва ще даде възможност за разнообразяване на функциите на старите къщи, голяма част от които не са реконструирани и са празни – с изключение на търговските площи на първите етажи. В последното десетилетие новите сгради, които показват различен стил на присъствие, са търговски (шопинг молове) и производствени („Мегахим“, Аристон“). Спецификата на местната икономика в близко време не би могла да роди появата на небостъргачи в Русе. Поради това вероятно развитието на града ще може да се обвърже с комуникации и транспорт, съсредоточени по река Дунав. Защото тъкмо тук се открива сложната симбиоза от културно наследство (римска крепост), трансгранична история (обвързана с хъшовете и Възраждането), индустрия (корабостроене и корабоплаване), развлечения (ресторанти, хотели, разходки) – симбиоза, която в настоящия момент не е изразена в необходимата ѝ архитектурна форма и среда. Тъкмо тази динамична зона, която включва два града (Русе и Гюргево) и различни форми на наследство през хилядолетията, може да роди ново лице на Русе, което да го направи отново горд със своята архитектура.

Доц. д-р Николай Ненов

Литература

Ганчев, Хр. 2002 – Ганчев, Хр., Г. Дойчинов, И. Стоянова, България – 1900. Европейски влияния в българското градоустройство, архитектура, паркове и градини 1878–1918, Арх&Арт, София.

Желева-Мартинс, Д. 1997 – Градоустройствена еволюция на град Русе, В: Алманах за история на Русе, т. 2, Русе.

Папагалов, Г., 1990 – История на съвременната архитектура, София.

of store (2000 sq. m.) with demanding hygiene standards and use of refrigeration equipment. The ice-production facility that was installed on the ground floor of the shopping centre meant that changes had taken place also in the diet of the urban population that lived in the 1930^s, i.e. people began using refrigerators in their homes. On the other hand, the fact that a bus stop turned into a best-preferred meeting point for different generations indicated the growing significance of modern urban infrastructure relevant to the changing communication needs.

The socialist period in the history of Rousse marked a rapid growth of its population and the utilization of new areas. The town expanded in vast steps. The housing crisis in the 1950^s led to the introduction of a new building method which used precast reinforced concrete elements, the so-called ‘panels’. New interests and leisure time activities appeared, hence the construction of stadiums, concert halls, cinemas and schools. A second industrial zone – the eastern one – was formed. The historical legacy gradually came to the public attention and became highly appreciated, resulting in the very special attitude the citizens of Rousse have to the unique architecture of their hometown.

The architecture of Rousse is yet to prove a great resource for its inhabitants by adding new functions to the old buildings. A vast part of them have not been refurbished, except for the ground floor commercial space that is currently being used. In the recent decade, new buildings of an entirely different style and ambiance appeared, i.e. the shopping malls and production facilities such as those of Megachim AD, Ariston OOD, etc. The local economic conditions will hardly result in the construction of skyscrapers in Rousse in the near future. Therefore, the evolution of the city will probably be oriented to communications and transportation focused on the Danube River. This is the area that presents a very peculiar symbiosis of cultural heritage (the Roman fort), common cross-border history (especially in the times of the Bulgarian National Revival), industrial development (shipbuilding and shipping), entertainment (restaurants, hotels, tours) – a symbiosis, which has not currently found its adequate reflection in any architectural form or shape. It is this dynamic area embracing two cities (Rousse and Giurgiu) with its thousands-of-years old heritage that can give birth to the new face of Rousse so that its citizens may be proud with its architecture anew.

Assoc. Prof. Nikolay Nenov, Ph. D.

Sources:

Ganchev, H. (2002) – Ganchev, H., G. Doychinov, I. Stoyanova, Bulgaria – 1900. European Influences in the Bulgarian Urban planning, Architecture, Parks and Gardens 1878–1918, Arch&Art, Sofia.

Zheleva-Martinas, D. 1997. Urban Development Evolution of Rousse; published in Rousse History Almanac, volume 2, Rousse.

Papagalov, G. (1990). History of Contemporary Architecture. Sofia.

УПРАВЛЕНИЕ НА ЖЕЛЕЗНИЦАТА РУСЧУК–ВАРНА, КНЯЖЕСКИ ДВОРЕЦ 1864–1865

THE ROUSSE–VARNA RAILWAY OFFICE BUILDING, THE PRINCE'S PALACE

In May 1864, the Barkley brothers – Henry and Trevor – started working on the Rouse–Varna railroad construction.

The construction works were the reason for a two-floor stone house of 360 sq.m. to be built in Knyazheska Street to serve as a management office building. The side facing the street has an impressive façade, with two balconies. The northern façade looks to a garden. The European style of the office building was in contrast with the traditional appearance of the surrounding buildings in Rouse at that time. The Austrian consulate was accommodated on the second floor. A branch of the Ottoman Bank was opened in the same building in 1875. The English consulates were also in that building during the 1877–1878 Liberation War. Later, after some reconstruction and renewal, the building became the Prince's Palace. That was the reason for the street to be renamed from Podbuditelna to Knyazheska (Prince's) Street.

In later times, the building was used for a High School for Girls, Bishop's Office, office of the Danube River Exploration and Maintenance Agency and by the Ariston S sewing company. Today it is the home of the Rouse Puppet Theatre.

През 1864 г. английската компания на братята Хенри и Тревор Бъркли започва работа по изграждането на жп линията Русчук – Варна.

Строежът на жп линията става повод за изграждането на двуетажната каменна постройка по улица „Княжеска“ за Управление на железницата с площ 360 кв. м. От към улицата сградата има представителна фасада с два балкона. Северната фасада е обърната към градина. Европейският стил на сградата контрастира с традиционния архитектурен облик на останалите русенски сгради по това време. На втория етаж в сградата се настанява Австрийското консулство. През 1875 г. тук се открива клон на Отоманската банка. През Освободителната руско-турска война (1877–1878 г.) се настанява Английското консулство. След това сградата е ремонтирана и обновена и става Княжески дворец. Това е причината за преименуването на улицата – от „Подбудителна“ в „Княжеска“.

По-късно сградата служи за Девическа гимназия, Митрополия, Управление на Дунавския плавателен път (УППД). След това е ползвана от шивашка фирма „Аристон“, а сега в нея е настанен Русенският куклен театър.

Железният път Русчук – Варна започва да се строи през 1864 г. Концесионери са братята Бъркли и Уилям Гладстон. Първата копка прави русенския валия Ариф паша. Строежът започва едновременно от двата края на линията, строят се приемните сгради на двете крайни гари и спирките по трасето.

Гарата в Русе е строена по английски проект, като към нея има съпътстващи постройки. След Освобождението е разширена и е изграден вторият етаж. Ж.п. гарата е закрыта през 1954 г. През 1966 г. в нея е открит Националният музей на транспорта и съобщенията.

На 26 октомври 1866 г. русчушкият управител Мидхат паша преминава без прехвърляне между двете крайни гари и обявява линията за открита. Ж.П. линията е включена в международното трасе Париж – Страсбург – Мюнхен – Виена – Будапеща – Букурещ – Гюргево – Русе – Варна – Истанбул. В периода 1883–1885 г. оттук минавал и „Ориент експрес“. През 1873 г. поради политическата нестабилност и опасенията, че няма да се справи със стопанисването ѝ, правителството прехвърля правото на експлоатация на линията на компанията „Източни железници“ (железницата на барон Хирш). След Освобождението държавата откупува линията.

СТАРТА ЖП ГАРА ОТ 1866 Г., НАЦИОНАЛЕН МУЗЕЙ НА ТРАНСПОРТА

THE FIRST RAILWAY STATION ON THE ROUSSE–VARNA RAILWAY LINE THE NATIONAL TRANSPORT AND COMMUNICATIONS MUSEUM

The construction of the Rousse–Varna railroad started in 1864. Concession holders were the Barkley brothers and William Gladstone. The first sod was turned by the Ottoman regional governor Arif Pasha. The construction started at both ends at the same time; the reception buildings and the line stations were built.

The plan for the railway station in Rousse was designed by an English architect; there were some additional facilities by its side. The building was enlarged after the Liberation, and a second floor was added. The station was closed in 1954. The National Transport and Communications Museum was opened in it in 1966.

On 26 October 1866, Midhat Pasha – Governor of Rousse region – travelled without any intermediate transfer between the two end stations, thus officially inaugurating the railway station. The line was integrated in the international line Paris–Strasbourg–Munich–Vienna–Budapest–Bucharest–Giurgiu–Rousse–Varna–Istanbul. The Orient Express used this line between 1883 and 1885. In 1873, fearing the political instability and the insecure railroad management, the government transferred the line operation rights to Baron Hirsch’s Eastern Railways. After the Liberation, the state purchased the railroad.

КЪЩАТА НА КАТЕРИНА КАЛИШ (КАЛИОПА), МУЗЕЙ НА ГРАДСКИЯ БИТ, 1862–1866

THE HOUSE OF CATHERINE CALISCH (CALLIOPE) THE URBAN LIFESTYLE MUSEUM

The house in which the Urban Lifestyle Museum shows its exhibitions (Ferdinand Blvd. 2) was built by the master builder Yordan in 1865–66, when Rousse was the Danube Province administrative centre. The house belonged to Catherine, wife of the Prussian Consul Moritz Calisch.

The town myth tells about the love affair between Calliope and the Regional Governor Midhat Pasha, who was trying to find a way to give the house as a present to her without giving food for rumours. With that idea in mind, the Pasha organised a pigeon-shooting contest for the Rousse ladies. The rifles of Calliope's rivals had blank cartridges; to ensure Calliope's success, a hidden Turkish soldier was shooting at the same time with her. That way, Midhat Pasha's beloved one publicly won the house, where the lovers kept meeting.

In 1881, Stefan Kamburov – a textile merchant from Rousse – bought the house from Catherine Calisch and commissioned wall and ceiling frescoes on the upper floor to the Austrian artist Karl Schauersberg. Stefan Kamburov was born in Tarnovo; as merchant in Istanbul, he was actively involved in the struggle for an independent Bulgarian church. He was participant in the First Church Congregation in Istanbul on 23 February 1871.

In 1972 the house was expropriated and fully rehabilitated, and the frescoes were restored. It became a reception house of the Rousse municipal authorities. The Urban Lifestyle Museum was opened in Calliope's house in 1987. The exhibition is focused on Modernity signs in the day-to-day routines and the celebration traditions in the late 19th c. and the early 20th c. This is the first museum of urban (bourgeois) culture in Bulgaria.

Къщата, в която се намира Музеят на градския бит (бул. „Цар Фердинанд“ № 2), е построена от майстор Уста Йордан през 1865–1866 г., по времето когато Русчук е бил главен град на Дунавския вилает. Къщата е собственост на Катерина, съпругата на пруския консул Мориц Калиш.

Градският мит разказва за любовта между Калиопа и управителят Мидхат паша, който търсел начин да ѝ подари тази къща, без да дава повод на злите езици да обсъждат тяхната връзка. За тази цел пашата организира състезание за русчукските дами – стрелба по гълъби. Оръжието на конкурентките е било заредено с халосни патрони, а скрито заптие е стреляло едновременно с Калиопа, за да бъде победата ѝ сигурна. Така възлюбената на Мидхат паша публично спечелила къщата, където влюбените продължавали да се срещат.

През 1881 г. русенският търговец на платове Стефан Камбуров купува къщата от Катерина Калиш и наема австрийския художник Карл Шауерсберг да направи фреските по стените и таваните на втория етаж. Стефан Камбуров е родом от Търново и е търговец в Цариград, където взема активно участие в борбата за църковна независимост. Той е участник в първия български Църковно-народен събор в Цариград на 23 февруари 1871 г.

През 1972 г. къщата е отчуждена, основно ремонтирана, а стенописите реставрирани. Била е приемна за гости на Русенската община. От 1987 г. в Къщата на Калиопа е открит Музеят на градския бит. Експозицията акцентира върху знаците на Модерността във всекидневието и празничността на русенци от края на XIX и началото на XX в. Това е първият у нас етнографски музей, който представя градската (буржоазна) култура.

ТУРСКО УЧИЛИЩЕ „РУЖДИЕ“ ОБЩЕЖИТИЕ НА ТУРСКАТА ДУХОВНА ГИМНАЗИЯ

На ул. „Рила“ № 18 е запазена сградата на турското девическо училище „Руждие“. Изграждането на сградата започва през 1874 г. Вестник „Дунав“ пише, че това е най-доброто от правителствените здания, правени досега в Русчук и подобно друго училище няма никъде другаде във вилаета. Училището е напълно завършено през 1877 г., но поради предстоящата война не е използвано по предназначение, а в помещенията са били настанени турски войници. Училището оцелява от бомбардировките през Освободителната война и днес в него се извършват редовни занятия на девическите класове към Средното общообразователно духовно училище „Мирза Саид паша“.

Сградата има симетрична фасада, доминирана от портик с три свода над двураменно стълбище. Колоните и подчертаните прозорци ѝ придават изящност. Сградата е използвана за професионално училище по текстил, Школа за кадри на Отечествения фронт, филиал на Музикалната гимназия.

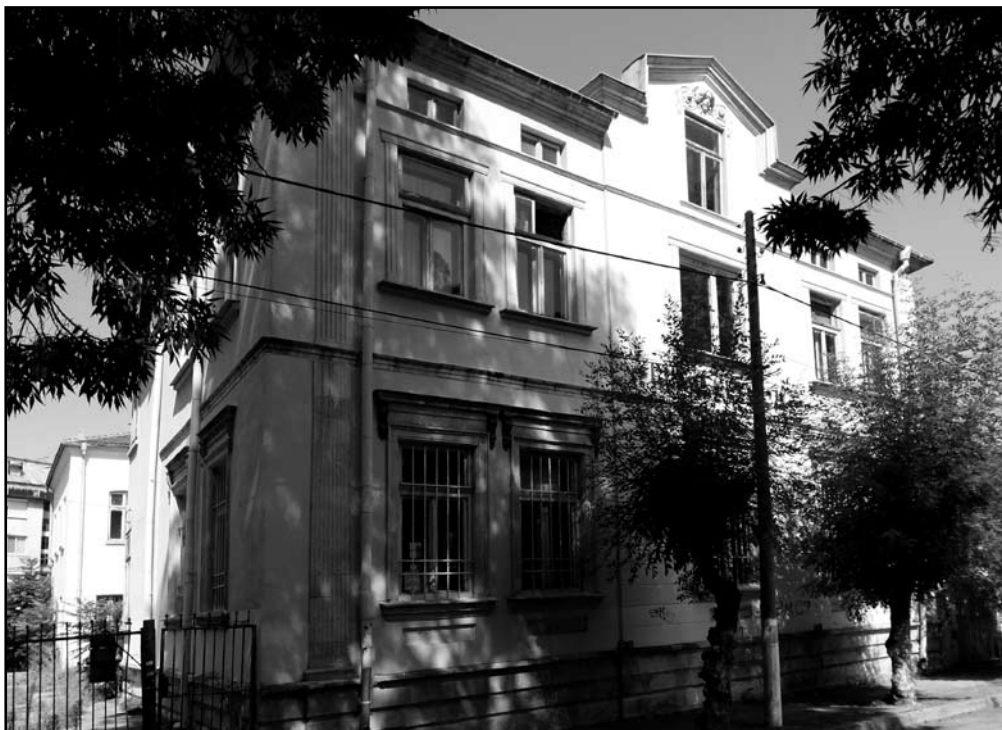
THE RUSHDIE TURKISH SCHOOL; THE BOARDING HOUSE OF THE TURKISH MUSLIM HIGH SCHOOL

The building of the Rushdie Turkish High School for Girls is at Rila Str. 18. Its construction was started in 1874. As the Danube newspaper commented, it was the best state building ever constructed in Roustchouk and that school had no equal in the region. The school was fully finished in 1877; however, because of the pending war, instead of being used to its original purpose, it was used as accommodation premises for Turkish soldiers. The school survived in the 1877–1878 Liberation War bombing raids; today it is a place for regular classes of Mirza Said Pasha Comprehensive Muslim High School.

The building features a symmetric façade dominated by a three-vault portico above two-flight stairs. The columns and the decorated windows make the building look elegant.

The school building was used for a Vocational School of Textile, school for Fatherland Front activists and a branch of the High School of Music.

**ФРЕНСКА ГИМНАЗИЯ И ПАНСИОН „НОТЪР ДАМ ДЕ СИОН“,
IV СМЕСЕНА ПРОГИМНАЗИЯ „СВЕТИ ГЕОРГИ“
ЕВРЕЙСКА ОБЩИНА**

**NOTRE DAME DE SION FRENCH LYCEUM, SV. GEORGI 4TH
MIXED PRIMARY SCHOOL, THE JEWISH COMMUNITY CENTRE**

The building at Gen. Gurko Str. 14 was constructed as a Jewish school by the Alliance Paris French-Jewish Association. The amount of 20 000 lyres was donated by Baron Moris Hirsch to build it in 1876, when the Baron visited Roustchouk before the construction was started. Most of the Jewish children in town – nearly 250 school boys and girls – were embraced by the Alliance school in Roustchouk; teaching was in French.

Later, the facility was occupied by Notre Dame De Sion French Lyceum, which was opened on Sept. 05, 1897. After the Notre Dame de Sion French Lyceum had a special building constructed for it in 1908 in the Alleys (The Park of Youth), the building in Gurko Street became the home of the Wienlich & Herbst German-French Girls Institute that existed

На ул. „Ген. Гурко“ № 14 се намира сграда, строена за еврейско училище от френско-еврейското дружество „Алианс Париж“. Изградена е с 20 000 лири, дарение на барон Морис Хирш през 1876 г., когато баронът посетил Русчук преди началото на строителството. В училището на Алианс в Русчук са включени повечето еврейски деца от града – близо 250 ученици и ученички, а обучението се води на френски език.

По-късно сградата е заета от френската гимназия и пансион „Нотър Дам де Сион“, открита на 05.09.1897 г. След построяването на нова и специална сграда за Френския девически колеж с пансион „Нотр Даме де Сион“ през 1908 г. в Алеите (Парк на младежта), в сградата на ул. „Гурко“ се настанява Немско-френския девически институт на Вайнлих и Хербст, който съществува до Първата световна война. Сградата е взета от Франция като репарация от войната и в нея е открито мъжко френско училище „Св. Йосиф“. През 1929 г. е отбелязано, че в сградата се помещава Четвърта смесена прогимназия „Свети Георги“. След това сградата се ползва от еврейската община, а след Втората световна война става общежитие на строителни работници. Сградата е двуетажна, планирана е симетрично – от двете страни на коридор са разположени класните стаи. Множество прозорци подчертават функциите на помещенията. В някои от помещенията е имало стенописи, запазени са само детайли. Сега в сградата има офис на строителна фирма и бюро за счетоводни и финансови услуги.

till World War I. The building was taken by France as war reparations and St. Joseph French School for Boys was opened in it. There is a record from 1929 that Sv. Georgi Fourth Mixed Primary School was in the building. Later, the building was used by the Jewish community; after World War II it became a boarding house for construction workers. The building features two floors of symmetrical planning with classrooms on both sides of a corridor. The large number of windows reveals the function of the rooms. There were frescos in some of the rooms; only fragments have remained. Today, the occupants are a construction company office and an accounting and financial house.

СГРАДАТА НА ОКРЪЖНОТО УПРАВЛЕНИЕ, РЕГИОНАЛЕН ИСТОРИЧЕСКИ МУЗЕЙ

THE DISTRICT GOVERNMENT BUILDING, THE REGIONAL MUSEUM OF HISTORY

The District Government Building was the first public administrative building in Bulgaria. It was constructed in 1882; the plan was designed by the Austrian architect Friedrich Gruenanger. The year when the construction was finished is written in Roman numbers on the façade next to the name of Prince Alexander I. The place has never been a Prince's Palace, as some tourist guidebooks note. The District Government building is two floors and a French roof. Steps on either side lead to the main entrance, with a colonnade in front and a balcony with a balustrade above it. The meeting room (Prince Alexander I Hall today) used to be decorated.

In the course of seven decades, the building was used as a district and regional government building. The investigation department dungeon, where arrested political prisoners were kept, was in the basement. In 1946, when the political system was changed, the state coat of arms was removed from the façade. Rousse District Court was accommodated in the building; the Court House was transformed into the City Hall and Regional Government Building.

After two decades of comprehensive reconstruction works, the Rousse Museum of History was accommodated in the building in 2007. The space behind the museum, where the now demolished prison used to be, is transformed into an open-air exhibition – the Lapidarium. The museum building has a warm connection to the museum office building, which in the Ottoman period was the office of the Chief of Police; based on a plan designed by the architect Lyuben Dinolov, the building was transformed in 1925 into the Police Department. The State Archive was placed there after 1953; since 1994 it has been the museum office building.

Fr. Gruenanger came to Bulgaria right after the Liberation from Ottoman rule. He worked as City Architect in Razgrad, Chief Architect of the Public Construction Directorate in Sofia (1884–1908), and Section Manager at the Ministry of Public Buildings, Roads and Public Works. In the capacity of court architect in Sofia, he worked on the transformation of the Turkish Police Office into the Prince's Palace and on the planning of the Church Academy and the Synagogue. His work in Rousse, apart from the District Government Building (1879), included the architectural plan of the Metrology Station and the Fleet Tower (1883). Following his retirement in 1914, he went back to Austria.

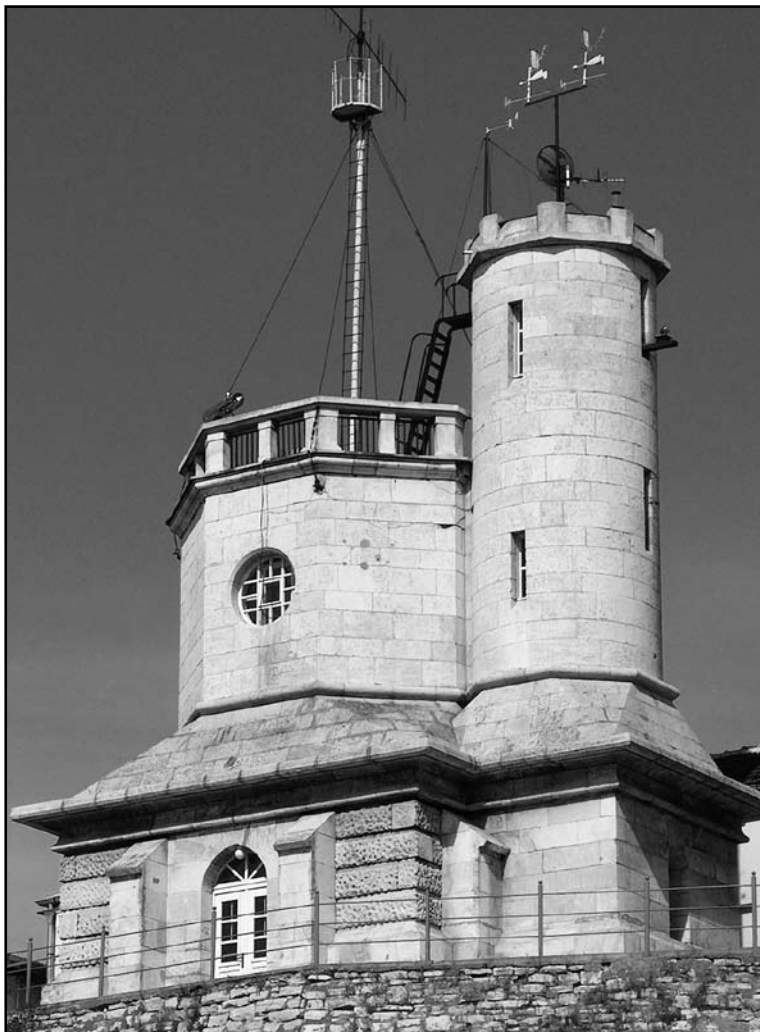
Сградата на Окръжното управление е първата обществена сграда в България, строена за административни нужди. Изградена е през 1882 г. по проект на австрийския архитект Фридрих Грюнангер. Гината на построяването на сградата е отбелязана с римски цифри върху фасадата, заедно с името на княз Александър I. Сградата не е била княжески дворец, както е отбелязано в някои туристически справочници. Сградата на Окръжното управление е двуетажна, завършва с мансарден покрив. Към главният вход, пред който има колонада, и балкон с балюстрада, води двустранен подход. От помещенията декорирана е била заседателната зала (днес зала „Княз Александър I“).

Сградата е използвана в продължение на седем десетилетия за окръжно и областно управление. В подземие са били килиите на следственото управление, където са държани арестуваните политически затворници. През 1946 г., със смяната на обществен строй, е премахнат държавния герб от фасадата. Сградата е предоставена на Русенския окръжен съд, а съдебната палата е превърната в градски и областен съвет.

След продължилото две десетилетия пълно преустройство на сградата, от 2007 г. в нея е настанен Русенският исторически музей. На мястото на съборения затвор зад музея е разгърната експозиция на открито – лапидариум. Сградата на музея се свързва чрез топла връзка със сградата на музейната дирекция, която преди Освобождението е била полицейско градоначалство, а през 1925 г. е преустроена по проект на арх. Любен Динолов и става полицейско управление. След 1953 г. там е настанен Държавният архив, а от 1994 г. – администрацията на музея.

Фр. Грюнангер пристига в България веднага след Освобождението и работи като градски архитект в Разград, след това е главен архитект към Дирекцията за обществено строителство в София (1884–1908) и ръководител на секция в Министерството на общите сгради, пътищата и благоустройството. Като придворен архитект в София участва в преустройството на турския конак в княжеския дворец, в проектирането на Духовната академия и синагогата, а в Русе освен Окръжното управление в Русе (1879), проектира и Метеорологичната станция и флотска кула (1883). След пенсионирането си през 1914 г. се завръща в Австрия.

ХИДРОМЕТЕОРОЛОГИЧНА СЛУЖБА НА АГЕНЦИЯ АПД И ФЛОТСКА НАБЛЮДАТЕЛНА КУЛА

**THE HYDRO-METEOROLOGY SERVICE
STATION OF THE AGENCY FOR EXPLORATION
AND MAINTENANCE OF THE DANUBE RIVER
AND FLEET OBSERVATION TOWER**

Флотската кула е издигната на ръба на 46-метровата тераса при старото устие на р. Русенски Лом в река Дунав. Автор е австрийският архитект Фридрих Грюнангер. Флотската каменна кула е построена на мястото на турската батарея Месих табия, върху част от имот на войводата Панайот Хитов. Кулата завършва с тераса, върху която се издигат корабни мачти. Тя е единствена в страната, построена за метеорологична станция. Едновременно с това е служила за наблюдателен пост на моряците от Дунавската флотилия, създадена през 1879 г. От 1960 г. метеорологична станция преминава към Управлението за поддържане на плавателния път и проучване на река Дунав, което подготвя за радио София всекидневната информация за нивото на реката.

През 1883 г. началникът на Дунавската флотилия и Морската част с щаб Русе, капитан-лейтенант Зиновий Петрович Рождественски (по-късно вицеадмирал в Руско-японската война, 1905 г.) прави постъпки пред Министерството на войната за строеж на специална сграда за метеорологична станция и за закупуване на уреди. Проектът е готов през август 1884 г. и е осъществен през следващата 1885 г.

В Русчук, главния град на Туна вилает, наблюденията на времето започват от 1 януари 1866 г. По искане на австрийския географ-климатолог Юлиус фон Хан и на австро-унгарския консул в Русчук Георг Мартрирт са изпратени комплект уреди – термометър, барометър, дъждомер и указания за метеорологични наблюдения. Данните се вписват в специален дневник. Наблюдения водят и следващите консули в Русчук – Карл Драголич и Карл Волфарт до 1869 г. Тази първа в българските земи метеорологична станция се помещава в сградата на самото консулство и функционира до април 1872 г.

The Fleet Tower is on the edge of a 46 m high terrace by the old mouth of the Roussenski Lom River into the Danube River. The plan was designed by the Austrian architect Friedrich Gruenanger. The stone Fleet Tower was built on the site of the Mesih Tabia Turkish battery; the land was part of a property of Panayot Hitov, leader of a fighting group against the Ottoman rule. The tower ends with a terrace with ship masts on it. It is the only fleet tower built for a meteorology station in Bulgaria. Furthermore, it was an observation post of the 1879-created Danube Fleet. In 1960, the meteorology station became part of the system of the Agency for Exploration and Maintenance of the Danube River; in partnership with Radio Sofia, in 1960 they started to prepare and broadcast daily information on the Danube River level.

In 1883, the Danube Fleet and Rousse Marine Section Headquarters Commander lieutenant captain Zinovi Petrovich Rozhdestvenski (later a vice-admiral in 1905 in the Russo-Japanese War) applied before the Ministry of War for equipment purchase and construction of a special building for a meteorology station. The design was ready in 1884; the project was finalised in 1885.

Weather observations in Roustchouk, the administrative centre of the Danube Province, started on January 1, 1866. A set of devices – thermometer, barometer and rain meter – along with a meteorological observation manual – were sent on the request of the Austrian meteorologist and geographer Julius von Hann and Georg Martrirt, consul of Austria-Hungary in Rousse. The data were recorded in a special ledger. The succession consuls Karl Dragolici and Karl Wolfart kept performing observation till 1869. The first meteorological station on the territory of Bulgaria was located in the consulate building; it functioned till April 1872.

КЪЩАТА НА ДАЙНЕЛОВИ

На ъгъла на улиците „Княжеска“ № 35 и „Кирил Старцев“ през 1884 г. е построена жилищно-търговската сграда на Йосиф и Крум Дайнелови. Тя е представителна и открояваща се на фона на съседните паянтови сгради. Този строеж се явява първото модерно здание в оформящия се край старото турско гробище нов градски площад, днес площад „Свобода“. Част от строителните материали са доставяни от чужбина. За дълго време тя е знакова за тази част на града и общинският съвет я приема като еталон при оформяне на площадното пространство и трасирането на ул. „Княжеска“.

Архитект на къщата е русенецът Нигохос Бедросян. Зданието, орнаментирано с каменни елементи, има партерен и втори жилищен етаж, магазинна част с шест магазина, мансарда, с обща площ от 380 кв. м. Сградата има два подхода – единият за жилищни нужди, а другият за търговските помещения, като доходно здание. През 1888 г., със съдействието на общината, в Дайнеловата къща русенската библиотека отваря врати за своите читатели.

Йосиф Дайнелов (1839, Русе – 16. 11. 1891, Русе) е виден участник в национално-освободителното движение и борбите за самостоятелна българска църква. Бил е сътрудник на „Цариградски вестник“, сподвижник на Г. С. Раковски, с когото води активна кореспонденция и разпространява неговите издания. Търговец в Цариград и Русе.

В къщата е живял от 1931 до 1942 г. русенският кмет Руско Попхристов. По-късно сградата приютава закусвалня „Дунавски вълни“, част от русенския музей, Съюза на учените, Клуб на юриста „Приста“.

Krum and Yosif Daynelov's house was built at the corner of Knyazheska Street and Kiril Startsev Street in 1894. The building had shops and residential rooms. It was an impressive building that stood out on the background of adjacent wattle-and-daub houses. Furthermore, it was the first modern building around the new city square – today's Svoboda Square – that was in the process of being built around the old Turkish graveyard. Part of the construction materials was supplied from foreign countries. Since the house was seen as a kind of a landmark for that area of the city, the city council used it as a model for the development around the square and in Knyazheska Street.

The architectural plan was designed by Negohos Bedrosyan from Rouse. The building features stone ornamentation, ground floor and a second floor with residential rooms, six shops and a mansard of 380 square metres total. There are two entrances to the building, one to the residential part and the other one to the shops, like in a profit building. In 1888, with the support of the municipal administration, the Rouse Library was opened for its readers in the Daynelovs' house.

Yosif Daynelov (1839, Rouse – Nov. 16, 1891, Rouse) was an active participant in the struggle for national independence and an independent Bulgarian church. He was correspondent to the Tsarigradski Vestnik newspaper and co-worker of G. S. Rakovski, with whom he had a very active correspondence and whose books he distributed. His trading business was in Istanbul and Rouse.

Between 1931 and 1942, Rusko Pophristov – Mayor of Rouse – lived in the house. Later, occupants of the building were The Dunavski Valni snack bar, part of the Rouse Museum, the Association of Scholars and the Prista Lawyers' Club.

THE DAYNELOVS' HOUSE

ХОТЕЛ „КОМЕРСИАЛ“, „РОЯЛ“, „РЕПУБЛИКА“

Старата сграда на ул. „Христо Г. Данов“ № 5 е строена преди Освобождението, около 1860 г. По проект на арх. С. Валсамаки през 1886 г. е преустроена за хотел „Комерсиал“. Собственик на сградата е Иван Газурков, строителен предприемач, който през 1886 г. спечелва публичен търг, обявен от Русенската община, за изработването на калдъръми за застилане на градските улици. В салона на хотела се изнасят театралните представления в края на XIX в., преди да се открие салона в Доходното здание. За погасяване на дългове Иван Газурков предава имота си на Първо българско застрахователно дружество „България“. През 1920 г. сградата е купена от Тодор Косатев, печатар и книжар, търговец на музикални инструменти. През 20-те г. на XX в. новият собственик преустройва сградата по план на инж. Тодор Тонев, за хотел „Роял“, като четирите магазина на партера са превърнати в 17 хотелски стаи. От 1947 г. хотелът носи името „Република“. По-късно е общезитие на „Обществено хранене“, адвокатски кантори и различни заведения и клубове.

THE KOMERSIAL HOTEL – THE REPUBLIKA HOTEL

The building at Hristo G. Danov Street 5 was constructed before the Liberation from Ottoman Rule, around 1860. The architect S. Valsamaki designed its transformation into The Komersial Hotel in 1886. The owner was Ivan Gazurkov, a contractor, who won the public bid for tenders of Rouse Municipality for pavement stones for the city streets in 1886. In the late 19th c., before the theatre stage in the Profit Building was launched, the hotel lobby was a theatre performances venue. To cover his debts, Ivan Gazurkov sold his property to the BULGARIA First Bulgarian Insurance Company. In 1920, the property was bought by Todor Kosatев, whose businesses were printing, book-store keeping and selling musical instruments. In 1920^s, based on a plan designed by the civil engineer Todor Tonev, the new owner transformed the building into the Royal Hotel by converting the four shops on the ground floor into 17 hotel rooms. After 1947, the hotel was renamed into the Republika Hotel. Later, it was dormitory of the Public Food Supply company, lawyers' offices and cafes and clubs, which existed for different periods of time.

През 1888 г. Дина и Зисо Бебис възлагат на арх. С. Валсамаки да проектира къща. Масивната многоетажна сграда с изглед към река Дунав е построена още същата година. Интериорът и обзавеждането на къщата са скъпи и разточителни, подобаващи за състоятелните собственици. През 1898 г. част от къщата е дадена под наем на братя Симеонови, където се настанява тяхното предприятие за построяване на ж.п. линията Русе–Горна Оряховица–Търново.

Дина Бебис е известен дарител на русенските училища и поема издръжката на бъдещия голям български учен академик Михаил Арнаудов, докато следва в София и чужбина. Фамилията е сред най-големите износители на зърнени храни до Първата световна война. След антигръцките настроения в Русе през 1906 г, Зисо Бебис напуска града, като поверява семейните ценности и пари на тогавашния градоначалник, а по-късно и окръжен управител Иван Ковачев, който после отказва да му ги върне. Семейната трагедия завършва със самоубийството на Зисо Бебис, а неговият брат Дина продава семейната къща на Хуго Шобер, собственик на първите модерни таксите в Русчук и почетен консул на Австрия в Русе. Последователно в къщата се помещават Италианското, Австро-унгарското и Румънското консулство. През 1952 г. в тази къща е открита експозиция на Историческия музей, а след земетресението от 1977 г. е предоставена на Ловно-рибарския съюз. През 2001 г. къщата е закупена от Иван Добрев, а след реставрацията на 9 април 2003 г. отваря врати хотел „Ана Палас“.

DINA BEBIS'S HOUSE THE ANA PALACE HOTEL

In 1888, Dina and Ziso Bebis commissioned to the architect S. Valsamaki to make the plans of a house. The massive multi-floor building overlooking the Danube River was built before the year ended. The interior design and the furniture were as expensive and extravagant as the opulent owners believed it befitted them. In 1898, part of the house was rented out to the Simeonov brothers for offices of their company active in building Rouse–Gorna Oryahovitsa–Tarnovo railway line.

Dina Bebis, an eminent donor to the schools in Rouse, covered the education expenses of the future distinguished Bulgarian scholar

КЪЩАТА НА ДИНА БЕБИС, ХОТЕЛ „АНА ПАЛАС“

Academician Mihail Arnaudov in Sofia and in foreign universities. The Bebises were a major exporter of cereals prior to World War One. After the 1906 anti-Greek events in Rouse, Ziso Bebis moved out of the town, leaving his family valuables and money to the then-Chief of Police and District Governor later Ivan Kovachev, who refused to give them back. That family tragedy ended with Ziso Bebis's suicide. His brother Dina sold the family house to Hugo Schober, owner of the first modern taxi cabs in Rouse and honorary consul of Austria in Rouse. In different years, the house was the home of the Italian, Austro-Hungarian and Romanian consulates. An exposition of the Museum of History was opened in the house in 1952; after the 1977 earthquake, the house was ceded to the Hunting and Fishing Alliance. The house was bought by Ivan Dobrev in 2001; it was restored and reorganised into the Ana Palace Hotel that was opened in 2003.

ПЪРВАТА КЪЩА НА АНДРЕ ТЮРИО КЪЩА НА ИВАН СТОЯНОВ (СОЛАРЯ)

Това е къщата на ул. „Княжеска“ № 5 с фасада към „Придунавски булевард“. Русенският предприемач Андре Тюрио избира терен на високия дунавски бряг, откъдето се разкрива панорама към реката, за да построи новата си къща. Градежът на къщата започва през 1885 г. и продължава пет години. Материалите са доставени от чужбина. За фасадата и архитектурните детайли майстор Антон Каргарота използва пирговски камък. Стъпалата на главния вход са от карарски мрамор, доставен от Италия, кахлените плочки са от Германия, а стъклата на прозорците от Америка. За да украси интериора на жилището си, Тюрио кани двама италиански художници. Те декорират салоните със стенописи в стила на помпейската живопис.

Къщата има богато орнаментирана фасада и мансардни кули, които показват връзка с необарока и пищността на еklektизма. През 1902 г., Андре Тюрио продава тази „виенска къща“ на Иван Стоянов (Соларя), голям търговец на сол, който е финансирал българското емигрантско революционно движение. В една от гостните стаи е била разположена маса за покер с четири стола, изработени от каменна сол.

До 1948 г. къщата се е ползвала от наследниците на Иван Стоянов – семейството на д-р Александър Стоянов. След отчуждаването ѝ е превърната в Природонаучен музей, Ритуална сграда за даване име на новородените, Свободна безмитна зона. Сега е частна собственост.

ANDRE TURIOT'S FIRST HOUSE, ALSO HOUSE OF IVAN STOYANOV (SOLARYA)

The house is at Knyazheska Street 5, with its façade looking to Pridunavski Boulevard. The contractor Andre Turiot chose to build his house on the high bank of the Danube, with a lovely view to the river. The construction works started in 1885 and took five years. The materials were delivered from foreign countries. The master builder Anton Kargarota used Pirgovo stone for the façade and the ornamentation. The stairs leading to the main entrance were made of Carrara marble delivered from Italy, the glazed tiles arrived from Germany, and the flat glass for the windows was from America. Turiot commissioned the interior decoration to two Italian artists. They painted Pompeian style murals in the rooms.

The façade is richly ornamented; Neo Baroque hints can be seen in the eclectic lavishness of the mansard turrets. In 1902, Andre Turiot sold that „Viennese“ house to Ivan Stoyanov-Solarya, a large salt merchant, who in earlier times funded the Bulgarian revolutionary emigration movement. There was a poker table and four chairs made of salt stones.

Until 1848, the occupants of the house were Dr. Alexander Stoyanov's family, who were Ivan Stoyanov's heirs. After its expropriation, it was transformed into a Natural History Museum; later it was a Ceremony Centre where newborn babies were named, and the office building of the Free Zone. Today it is private property.

КАТОЛИЧЕСКА КАТЕДРАЛА „СВЕТИ ПАВЕЛ ОТ КРЪСТА“

Проектирането на католическия храм е възложено на италианския архитект Валентино Делл' Антонио-Боркан (1850–1920). Основният камък на католическата катедрала „Св. Павел от кръста“ е положен през 1890 г., а строежът е ръководен от градския архитект Едуард Винтер. Сградата е издържана в неоготически стил. На камбанарията, висока 31 м, има надпис с имената на никополския епископ Агосто, император Франц Йосиф I, княз Фердинанд, папа Лъв VIII, енорийския свещеник Хенрих и годината на строежа. В храмовия интериор е забележителен цветният стъклопис, изработен в Будапеща, кристалните полилеи, иконите на Архангел Михаил, Жана д'Арк, Св. Павел, Св. Св. Кирил и Методий. В храма са погребани двама католически владци – италианецът Иполито Агосто и холандецът Дамян Теелен.

През 1898 г. към църковната ограда е монтирана красива желязна ажурна порта, изработена със средства, подарени от Юлиана Бирто. В двора на църквата се е намирал пансионът за благородни девици „Кръст и страдание“ (CRDIX ET PASSION), основан през 1873 г. Органът е монтиран през 1908 г. През 1977 г., по време на голямото земетресение от Вранча, инструментът е силно повреден. През 2004 г. е реставриран от Герхард Валкер-Майер.

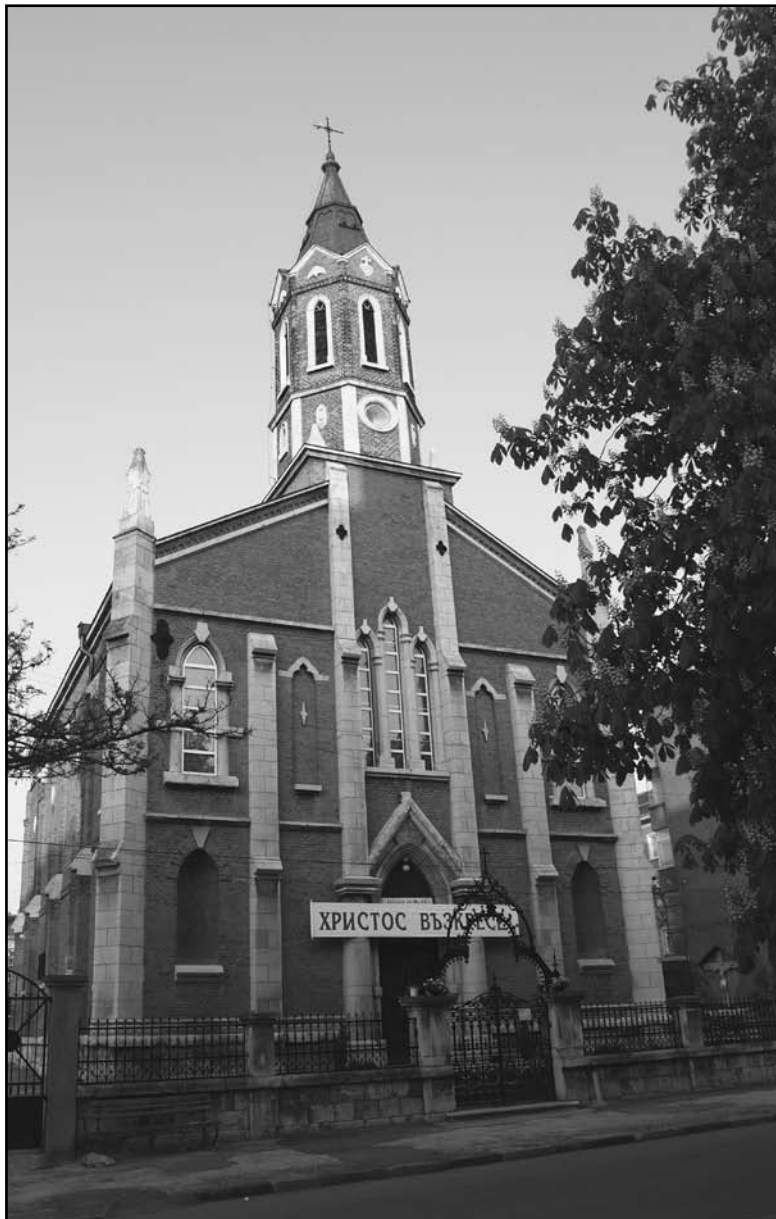
Улицата, на която се намира католическата катедрала, носи името на епископ Евгений Босилков. Заради активната му духовна дейност по време на жестоките репресии срещу Католическата църква в България през 1952–1953 г. е арестуван и на процеса от 3 октомври 1952 г. е осъден на смърт. На 11. 11. 1952 г. е разстрелян заедно с още трима католически свещеници. Провъзгласен е за първия българин – блажен на католическата църква от папа Йоан Павел II на 15 март 1998 г.

SAINT PAUL OF THE CROSS CATHOLIC CHURCH

The architectural plan of the Catholic Church was commissioned to the Italian architect Valentino Dell'Antonio-Borcan (1850–1920). The foundation stone of the Catholic church of St. Paul of the Cross was laid in 1890; the construction works were supervised by the City Architect Eduard Winter. The building is in the New Catholic style. There is an inscription on the 31 m high belfry with the names of Agosto, Bishop of Nikopol, Emperor Franz Joseph I, Prince Ferdinand, Pope Leo VIII, the parish bishop Henrich and the year the church was built. Magnificent elements of the church interior are the stained glass made in Budapest, the crystal chandeliers, the icons of St. Michael the Archangel, St. Jeanne d'Arc, St. Paul, St. St. Cyril and Methodius. Two catholic bishops' graves are in the church – of the Italian Msrg. Ippolito Agosto and the Dutchman Msrg. Damian Theelen.

A beautiful wrought iron door – a donation by Juliana Birto – was mounted to the church fence in 1898. The CRDIX ET PASSION College for Girls (founded 1873) was in the churchyard. The church organ was installed in 1908. The instrument was badly damaged by the strong Vrancha earthquake in 1977. It was restored in 2004 by Gerhard Walcker-Mayer.

The street in which the Catholic Church is has the name of Bishop Evgeni Bosilkov. His dedicated church activities in the 1952–1953 brutal repressions on the Catholic church in Bulgaria were the reason for his arrest and his death sentence on October 3, 1952. He was executed on November 11, 1952, along with three other Catholic priests. He was the first Bulgarian who was beatified by Pope John Paul II on March 15, 1998.

ВОЕНЕН КЛУБ „ФЕРДИНАНД I“

В живота на Русе неизменно присъства Гарнизонният военен клуб като една почитана обществена и културна институция.

Военният клуб е открит на 5 октомври 1890 г. като културен дом и библиотека за офицерите от Русенския гарнизон. Сградата има семпла класическа симетрична фасада, в центъра завършваща с фронтон, в съосие с малък портик, превърнат във входно фоайе. На първия етаж в централната част е разположен салон. Военният клуб в Русе е едновременно културно и социално средище, бална зала, хотел, библиотека, ресторант. Пред отбрано русенско общество се изнасят музикални и театрални представления. Баловете във Военния клуб са най-престижните тържества в града. През 1895 г. в паркетната зала на клуба, в присъствието на княз Фердинанд, е открита телефонната линия Русе–София.

Днес Военният клуб развива социална, информационна и културно-художествена дейност. В двора му е изграден летен театър.

FERDINAND I OFFICERS' CLUB

The Garrison Officers' Club used to be a honoured public cultural institution in the community affairs in Rousse.

The Club was inaugurated on October 5, 1890 as a Culture Centre and Library for the officers in the Rousse garrison. The building has a simple classical symmetrical façade with a pediment in the centre, aligned with a small portico that serves as an entrance lobby. The central section on the ground floor is occupied by a hall. The Officers' Club was a multi-purpose building: a cultural and social centre, ball room, hotel, library and restaurant.

Theatre and music performances were shown to selected audience. The Officers' Club balls were the most prestigious local social events. In 1895, in the presence of Prince Ferdinand, the Parquet Room of the Club became the launching site of the first Bulgarian telephone line between Rousse and Sofia.

Today the Officers' Club is a centre of social, information and cultural activities. There is an open-air summer stage in its yard.

Къщата на видния русенски търговец и банкер Стефан Симеонов е построена през 1892 г. на ул. „Ив. Вазов“ № 15 по проект на виенския архитект Лудвиг Мейер, с участието на инж. Едуард Винтер. Сградата е едноетажна със симетрична планировка – около приемния салон са разположени кабинет, будоар, спалня, две детски стаи, столова и гостна. Интериорът на къщата е богато декориран с пластични орнаменти. Външният облик е подчинен на звученето на дунавския модел на жилищна градска архитектура, съчетала елементи от множество неостилове.

Стефан Симеонов е роден в Габрово през 1858 г. Завършва търговското училище в Свищов, където се запознава с бъдещата си съпруга Лукса. След сватбата идват в Русе и скоро навлизат в стопанския и обществен елит на града. Най-малката дъщеря Евгения се омъжва за адвоката Атанас Семизов. И до днес някои русенци неоснователно наричат къщата на Стефан Симеонов Семизовата къща по името на неговия зет. След национализацията на частната собственост, къщата е реставрирана и се използва за приемна на Община Русе.

The house of Stefan Simeonov, eminent merchant and banker from Rouse, was built at Ivan Vazov Str. 15 in 1892. The architectural plan was designed by Ludwig Meyer, architect from Vienna, in partnership with the civil engineer Eduard Winter. It is a one-floor house of symmetrical plan, with a reception lobby in the centre and a study room, a boudoir, a bedroom, two children's rooms, a dining room and a living room. The interior design is rich in plastic art ornaments. The exterior is in harmony with the mixture of Neo-style elements that were part of the Danube trend in urban residential buildings.

Stefan Simeonov was born in 1858 in Gabrovo. He graduated from the School of Trade in Svishtov, where he met his future wife Luxa. After their wedding, they came to Rouse and quickly became part of the local business and social elite. Their youngest daughter Evgeniya married the lawyer Atanas Semizov. Even today, some of the local residents keep calling Stefan Simeonov's house „Semizov's house“, wrongly using his son-in-law's name. After private property was expropriated, the house was rehabilitated and is now used as a reception house by the Rouse Municipality.

КЪЩА НА СТЕФАН СИМЕОНОВ

STEFAN SIMEONOV'S HOUSE

ДОХОДНО ЗДАНИЕ НА ИВАН СТОЯНОВ, ХОТЕЛ-РЕСТОРАНТ „СЕВАСТОПОЛ“

На ъгъла на улица „Славянска“ № 10 и ъгъла на улица „Отец Паисий“ се намира сградата на големия русенски търговец и благодетел Иван Стоянов (Соларя). Сградата е построена през 1892 г. за Доходно здание, което да се дава под наем. Дълго време в тази сграда се помещава русенската телеграфопощенска станция. По време на Втората световна война там е Дирекцията на полицията и Обществена безопасност. През 1945 г. сградата е преустроена за хотел и ресторант „Дунав“, но след построяването на сегашния хотел „Дунав“ в центъра на Русе, е преименуван на „Севастопол“.

At the corner of Slavyanska Street 10 and Otets Paisiy Street is a building constructed by Ivan Stoyanov-Solarya, a prominent businessman and benefactor from Rousse. It was built in 1892 for a profit building that would be rented out. The Rousse telegraph and post office were in that building for a long period of time. In world War Two, the Police Department and the Public Security Department were in it. The building was reconstructed into the Dunav Hotel and Restaurant in 1945; after the existing Danube Hotel was built by the central square, the name was changed to Sevastopol.

IVAN STOYANOV'S PROFIT BUILDING, THE SEVASTOPOL HOTEL & RESTAURANT

БАНКАТА НА БРАТЯ СИМЕОНОВИ РУСЕНСКА ПОПУЛЯРНА БАНКА, БАНКА ДСК

Братята Иваница и Стефан Симеонови купуват мястото на Мустафа бей на тогавашния градски център и построяват през 1895 г. банка. Проектът е на Нигохос Бедросян, с корекции от арх. Иван Хайс. Сградата е масивна, триетажна, с мансарда. Трите фасади на постройката са симетрични и богато украсени със скулптури, маскарони, медальони. Над богато орнаментираната врата има каменен герб с инициалите на собствениците. На партера има пет магазина, а на първия и втория етаж по осем кантори. Вътрешното вито стълбище е с оберлихт, с лят чугунен орнаментиран паплет.

За известно време в сградата на Симеонови се помещават Българска търговска банка и Апелативният съд. През 1928 г. сградата е купена от Русенската популярна банка, учредена на 6 юли 1919 г. През 1948 г. Русенската популярна банка, Търговската кооперативна популярна банка – Русе и Кооперативна пенсионерска банка – Русе се обединяват в Народна кооперативна банка. С постановление на Министерския съвет и на Централния комитет на БКП от 1951 г. банката става клон на БНБ и се открива Държавна спестовна каса. Днес в сградата е настанена Банка ДСК.

THE SIMEONOV BROTHERS' BANK, ROUSSE POPULAR BANK, DSK BANK

The brothers Ivanitsa and Stefan Simeonov bought Mustafa Bey's plot in the then city centre and built a bank in 1895. The architect was Negohos Bedrosyan; some amendments were made by the architect Ivan Heys. The building is massive, three-floor, with a mansard. It has three symmetrical façades with abundant decoration sculptures, mascarones and medallions. There is a stone coat of arms with the owners' initials above a heavily ornamented door. There are five shops on the ground floor, and eight offices on each of the first and second floors. The spiral stairway inside has laylight above and ornamented cast iron railing on its side.

Simeonovs' building was for a short time occupied by the Bulgarian Commercial Bank and the Court of Appeal. The building was bought in 1928 by Rouse Popular Bank – as establishment that was incorporated in 1919. In 1948, Rouse Popular Bank, Rouse Commercial Cooperative Popular Bank and Rouse Cooperative Pensioners' Bank were merged into the People's Cooperative Bank. Under an order of the Council of Ministers and the Central Committee of the Bulgarian Communist Party, the bank became a branch of the Bulgarian National Bank, and DSK State Savings Bank was opened. Today DSK bank is in this building.

СГРАДАТА НА БЪЛГАРСКА НАРОДНА БАНКА, ПРОФСЪЮЗЕН ДОМ, ОБЛАСТНА ДИРЕКЦИЯ НА ТРУДА

Българската народна банка е сред най-старите национални институции. На 1 май 1884 г. започва работа клонът на БНБ в Русе. Управител е Иваница Иванов, който преди това е работил в банкерско-търговската кантора на Евлоги Георгиев в Галац. Той остава на този пост до 1903 г.

През 1893 г. е закупен парцел на ул. „Александровска“ за построяване на сграда за банковия клон в Русе. За проектант е поканен швейцарският архитект Херман Майер, който работи в България от 1878 г. до 1895 г. като държавен архитект към Министерството на общите сгради, пътищата и благоустройството. Построената през 1895 г. банкова сграда в Русе заема площ около 530 кв. м., а главната фасада е дълга 30 м. Най-голяма площ заема банковата зала – 180 кв. м. В предверието има мраморна стълба, стените и таванът са украсени с гипсови профили, а коридорът е настлан с декоративни плочки. Силуетът на сградата е раздвижен от една квадратна часовникова кула.

В последните десетилетия сградата на БНБ се ползва от Профсъюзите, а от 2000 г. там е настанена и администрацията на Дирекция „Областна инспекция по труда“.

THE BULGARIAN NATIONAL BANK THE HOUSE OF TRADE UNIONS, THE REGIONAL DIRECTORATE OF LABOUR

The Bulgarian National Bank is one of Bulgaria's oldest institutions. Its Rousse branch started operation on May 1, 1894. The General Manager was Ivanitsa Ivanov, former officer in Evlogi Georgiev's banking and trade office in Galati, Romania. He was on that position till 1903.

A plot was bought in 1893 on Aleksandrovska street to build the Rousse bank branch. The Swiss architect Herman Meyer, who worked in Bulgaria as State Architect in the Ministry of Public Buildings, Roads and Public Works, was invited to design the plans. The bank

building in Rousse was built in 1895, of a footprint of around 530 square metres; the length of its main façade is 30 m. The largest room is the banking room, on 180 square meters. There is a marble staircase in the lobby, the walls and the ceiling are decorated with plaster strips; the corridor floor is with decoration tiles. The building silhouette uniformity is varied by a square clock tower.

In the recent decades, the BNB building has been used by the Trade Unions. The Regional Employment Inspection Directorate has also been accommodated in it since 2000.

ТЪРГОВСКА СГРАДА НА НИКОЛА ХАДЖОПУЛО, СТОМОНЯКОВ, БУДА ХАУС

**THE TRADE BUILDING OF NIKOLA HADZHIPULO,
STOMONYAKOV, BUDA HOUSE**

Архитект С. Валсамаки през 1895 г. построява на Николаки Хаджопуло двуетажна къща с магазини. В тази къща по-късно живее със семейството си търговецът Спиридон Стомоняков. Той е от видния габровски род Стомонякови, които са роднини с Рашееви и Палаузови. Спиридон Стомоняков има търговска кантора в Одеса и склад Русе в съдружие с вуйчо си Васил Рашеев, член е на одеското настоятелство, помоществовател е на Българското книжовно дружество в Браила и е един от изпълнителите на завещанието на Васил Априлов. Той е първият председател на Управителния съвет на Българска търговска банка в Русе (1895), член е на Управителните съвети на застрахователно дружество «България» (1890 – 1894) и на АД «Труд». Ктитор е на храма «Всех Святих».

След потушаването на Офицерския бунт на русофилите в Русе (1887) Спиридон Стомоняков и съпругата му Ана, свързани материално и духовно с Русия, помагат на много застрашени от репресии русофили да емигрират. По инициатива на Ана Стомонякова са събрани средства и е построен Паметникът на русофилите (арх. А. Дудолов, 1933 г.).

През 2011 г. сградата е изцяло обновена за Буда Хаус от новия собственик Николай Събев, управител на „Еконт експрес“, има кафене и ресторант.

In 1895, the architect S. Valsamaki built a two-floor house with shops for Nikolaki Hadzhipulo. Later, the merchant Spiridon Stomonyakov and his family lived in the house. He belonged to the distinguished family of the Stomonyakovs from Gabrovo, relatives to the Rasheevs and Palauzovs. Spiridon Stomonyakov had a trade office in Odesa and a storehouse in Rouse in partnership with his uncle Vasil Rasheev, member of the Odessa board of trustees, sponsor of the Bulgarian Book Association in Braila and one of the executors of Vasil Aprilov's will. He was the first Board Chairman of the Bulgarian National Bank in Rouse (1895) and board member of the Bulgarian Insurance Company (1890–1894) and the Trud Shareholding Company. Sponsor to the Holy Trinity Cathedral.

After the 1887 Russophiles' Riot was suppressed, Simeon Stomonyakov and his wife Ana, being strongly related to Russia, helped many Russophiles jeopardised by repressions to emigrate. The Memorial to the Russophiles was built on Ana Stomonyakova's initiative to raise funds for that purpose. The memorial was designed by the architect A. Dudolov in 1933.

In 2011, the building was completely renovated and transformed by its new owner Nikolay Sabev, Manager of Econt Express, into Buda House with a café and a restaurant.

Сградата е построена на ул. „Александровска“ № 61 през 1894 г. по проект на арх. С. Сп. Золотов и на техник-кондуктора Петър Ханджиев по поръчка на русенския търговец М. Михайлов. Около 1900 г. е купена от Лиза Хирш, която преустройва сградата за хотел „Континентал“, а магазините на партера приспособява за бирария и лятна градина. Постройката има най-дългия балкон в града, който минава по цялата дължина на фасадата, с ажурен парапет, подпрян на шест конзоли, където е била поставена табела с името на хотела. В партера през 30-те и началото на 40-те г. на XX в. се намират магазин „Златно трико“ на Васил Гачев, галантерия и шоколадови изделия.

Собственичката на сградата Лиза Хирш е дъщеря на богатия търговец и индустриалец Хаим Хирш, притежател на фабрика за лакове, бои и други строителни материали, основана в Русе през 1914 г.

Преустройство на сградата е правено през 1965 г., като магазините на партера са обединени в магазин „Готово облекло“.

The building was constructed in 1894 at Aleksandrovska Street 61; the design was made by the architect S. Sl. Zolotov and the technician Petar Handzhiev; it had been commissioned by M. Mihaylov, a merchant from Rousse. It was bought by Liza Hirsch around 1900, who transformed it into The Continental Hotel; the ground floor shops were transformed into a beer house and a summer restaurant. The building has the longest balcony in the town, running along the whole façade length, with a tracery railing supported by six brackets where the sign of the restaurant used to be. In the 1930s and 1940s, Vasil Gachev's Golden Knitwear shop, a haberdashery and a chocolate shop were on the ground floor.

The building owner Lisa Hirsch was daughter of the wealthy merchant and businessman Haim Hirsch, owner of a factory for lacquers, paints and other construction materials, which was opened in Rousse in 1914.

There was another reconstruction in 1965, when the ground floor shops were merged into a Clothes Store.

ХОТЕЛ „КОНТИНЕНТАЛ“

THE CONTINENTAL HOTEL

КЪЩАТА НА ИВАН СИМЕОНОВ ЕПИСКОПСКИ ДОМ НА КАТОЛИЧЕСКАТА ЕПАРХИЯ

Когато построява банката на Братя Симеонови, известните банкери са възхитени от архитектурната дарба на младия и недипломиран архитект Нигохос Бедросян. По-големият брат Иван Симеонов веднага му възлага да проектира и собствената му къща.

Къщата на Иван Симеонов на ул. „Иван Вазов“ № 26 е завършена през 1895 г. от Нигохос Бедросян. Тя е с площ от 257 кв. м. и се състои от един етаж и мансарда. Фасадата е симетрична с два крайни ризалита и тераса. Жилището има голям приемен салон, вестибюл, от който се влиза в шест стаи, а отделно две стаи за слугите. Вратите са с дърворезби и гравирани стъкла. Интериорът се допълва от стенописи, плафони, полилеи.

Стефан и Иван Симеонови са сред най-богатите граждани на Русе в началото на XX век. В дома на Иван и Мария Симеонови стават големи приеми, балове и карнавали. След смъртта на Иван Симеонов, съпругата му Мария продава къщата на католическия епископ Дамян Йозеф Теелен. Превърнатата е в католически пансион на френското училище „Нотр Даме де Сион“ и училището „Санта Мария“ (сега гимназия по икономика „Елиас Канети“). През 1948 г. сградата е конфискувана. След отчуждаването ѝ е ползвана за детска музикална школа и общежитие на английската гимназия, на руската гимназия. През 90-те г. на XX век там е настанена администрацията на Историческия музей. През 1992 г. къщата е върната на Русенската католическа епархия и оттогава е Епископски дом на католическата Никополска епархия със седалище Русе.

IVAN SIMEONOV'S HOUSE; THE CATHOLIC EPARCHY BISHOP'S RESIDENCE

When the Simeonov Brothers' bank was built, the distinguished bankers admired the architectural talent of the young undergraduate in architecture. Ivan immediately commissioned Negohos Bedrosyan to plan his private house.

Ivan Simeonov's house at Ivan Vazov Str. 26 was finished in 1895. The 257 sq.m. house has one floor and a mansard. The façade is symmetrical, with two avant-corpses at both ends and a terrace. The interior plan includes a large reception room, an entrance hall surrounded by six rooms and two separate rooms for the servants. The doors have woodcarving and etched glass. The decoration abounds in frescos, plafonds and chandeliers.

Stefan and Ivan Simeonov were among the richest citizens of Rouse in the

early 20th century. Ivan and Maria Simeonov's home hosted impressive receptions, balls and carnivals. Following Ivan Simeonov's death, his wife Maria sold the house to the Catholic bishop Damian Theelen . It was transformed into a Catholic boarding house for the Notre Dame de Sion French Lyceum and Santa Maria School (now Elias Canetti High School of Economics). The building was confiscated in 1948. After its expropriation, it was used as a children's musical school and boarding house of the English Language High School and the Russian Language High School. The administration of the Museum of History was placed there in the 1990^s. In 1992, ownership on the house was transferred back to the Catholic eparchy and since then it has been the Bishop's Residence of the Nikopol Catholic Eparchy with its seat in Rouse.

КЪЩАТА НА ГАТЮ ЦОНЕВ – АПТЕКА НИКОЛОВИ

На ул. „Александровска“ № 101 се намира красивата къща на известния русенски търговец и строителен предприемач Гатю Цонев, с фасада, която издава стила на арх. Спирос Валсамаци. Построена е през 1895 г. В партера са магазините и кантората на Гатю Цонев, а през 1911 г. там се открива и аптека.

Гатю Цонев е роден на 11 ноември 1862 г. в Габрово. След Освобождението се преселва в Русе и работи по строителството на много сгради. Той участва в търга, който общината провежда на 26 януари 1898 г. за отдаване на строежа на Доходното здание (театъра) на предприемач и го спечелва заедно с майстора Петър Атанасов. Предават построената сграда през 1900 г., без да е довършен театралният салон. След строежа на Доходното здание авторитетът му на добър майстор се увеличава и работата му се разраства. Чрез търг спечелва право върху риболовството по река Дунав по участъка от устието на р. Янтра до с. Ряхово. Неговият син Стоил Цонев, завършва висше образование в Лайпциг, открива в Русе през 1934 г. фабрика за производство на медицински памук „Аргон“ в съдружие с Блага Добрева. Вероятно за да подпомогнат производството на сина си, Цоневи продават през 1936 г. къщата на Лора И. Менахимова. През 1956 г. в нея е извършено переустройство, с което аптеката на партера и тази в съседната къща на Тодор Тонев са обединени.

През 2002 г. Людмил Николов от аптека „Николови“ купува сградата от наследниците на Менахемови в Австрия.

ВТОРАТА КЪЩА НА ГАТЮ И ЕЛЕНА ЦОНЕВИ

На ул. „Александровска“ и ъгъла на ул. „Цар Освободител“ по проект на инж. Тодор Тонев през 1902 г. е построена втората къща за семейство Цоневци. През 1911 г. сградата е разширена по ул. „Александровска“ и към двора по проект на арх. Онуфрий Зарзов, който завършва архитектурата в Париж през 1892 г. и е градски инженер на Русе (1905–1907). В миналото в сутерена на сградата е била бирарията на пивоварната фабрика „Св. Петка“, наречена „Червения салон“.

GATYU TSONEV'S HOUSE – THE NIKOLOVI PHARMACY

The beautiful house of the eminent merchant and contractor from Rousse Gatyu Tsonev is at Aleksandrovska Street 110; the façade reveals Spiros Valsamaki's architectural style. It was built in 1895. Gatyu Tsonev's shops and his office were on the ground floor; a pharmacy was opened on the ground floor in 1911.

Gatyu Tsonev was born on November 11, 1862 in Gabrovo. After the Liberation from Ottoman rule he moved to Rousse and got actively involved in the construction business. He – in partnership with the master-builder Petar Atanasov - won the call for bids organised by the municipal authorities on 26 January 1898 for the construction of the Dohodno Zdanie (the Theatre House). Their work on the building ended in 1900, when the theatre hall was not finished yet. After his work on the Dohodno Zdanie, Tsonev's growing fame of an accomplished professional enhanced his business success. He won a bidding contest for fishing in the Danube in the section between the Yantra River mouth and Ryahovo village. His son Stoil Tsonev had a degree from a university in Leipzig, Germany. In 1934 he opened the Argon factory for medical cotton in partnership with Blaga Dobрева. Probably in order to support their son's business, in 1936 the Tsonevs sold their house to Lora I. Menahemova. The house was reconstructed in 1956 to unite the pharmacy on the ground floor with the pharmacy in the neighbouring house (Todor Tonev's house).

In 2002, Lyudmil Nikolov from the Nikolovi Pharmacy bought the building from the Menahemovs' heirs in Austria.

GATYU AND ELENA TSONEV'S SECOND HOUSE

In 1902, the Tsonevs had a second house designed by the civil engineer Todor Tonev and built at the corner of Aleksandrovska Street and Tsar Osvoboditel Street. In 1911, the building was enlarged on its side on Aleksandrovska Street and on the side of the yard; the design was made by the architect Onufriy Zarzov, a graduate in Architecture from Paris in 1892 and Rousse City Engineer (1905–1907). In the past, The Red Saloon beer house of St. Petka Brewery was in the basement.

ДОХОДНО ЗДАНИЕ НА КОРАБОВИ – ПЕЧАТНИЦА „ДУНАВ“

През 1895 г. Стефан Корабов възлага на арх. Спирос Валсамаки проектирането на търговска къща на ул. „Николаевска“, която да се превърне в Доходно здание. Сградата е издигната бързо и в нея се настаняват магазини, складове, кантори и работилници.

През 1914 г. Стефан Корабов обединява усилията си с братя Никола и Йонко Давидови и създава фирма за производство на метални изделия – галванизирани кофи, телени мрежи, лопати, бодлива тел и други. Още същата година сдружението се разпада и всички активи и пасиви минават при Корабов. Под негово ръководство през следващите години предприятието се стабилизира, а продукцията му намира пазар в цялата страна и чужбина. През 1947 г. АД „Стефан Корабов“ е национализирано и преминава към ДИП „ЖИТИ“.

След национализацията, сградата е използвана за различни цели: районен съд, прокуратура, нотариат. По-късно е предоставена на печатница „Дунав“. След построяването на новата печатница, сградата е заета от „Химпроект“. Сега в сградата се помещава механа и хотел „Извора“, на партера има различни магазини.

THE KORABOV'S PROFIT BUILDING – THE DUNAV PRINTING HOUSE

In 1895, Stefan Korabov commissioned to Spiros Valsamaki the design of a trade house on Nikolaevska Street, with the idea to use it as a profit building. The construction works took a short time; the rooms were rented out to shops, warehouses, offices and workshops

In 1914, Stefan Korabov started a partnership with the brothers Nikola and Yonko Davidov to launch production of metal items – plated buckets, wire nets, spades, barbed wire, etc. The partnership fell apart even before the year ended, and all assets and liabilities were transferred to Korabov. His managerial skills stabilised the factory and the products

were marketed all around Bulgaria and in foreign countries. In 1947, Stefan Korabov AD was nationalized and merged with ZHITI DIP.

After the nationalization, the building was used for various purposes: the District Court, the Prosecutor's Office and notary offices were accommodated in it. Later, the building was ceded to Dunav Printing House. After the printing house moved to new premises, the building's occupant became Chimimport AD. At present, the Izvora Tavern and Hotel and a number of shops are the building's tenants.

КЪЩАТА, В КОЯТО Е ЖИВЯЛ ХУДОЖНИКЪТ ЖУЛ ПАСКИН

Къщата е построена от Алеко Юрданов на 15 май 1895 г. (датата е отбелязана на фасадата). Сградата има два входа с номера 7 и 9. Част от къщата на ул. „Панайот Хитов“ № 7 е купена от Леон Пинкас. В тази къща известно време живее семейството на световноизвестния художник Юлиус Пинкас (Жул Паскин). Когато Маркус Пинкас довежда семейството си в Русе при своя роднина Леон Пинкас, малкият Юлиус започва да посещава местното еврейското училище. Фирмата „Маркус Пинкас и Сие“ в Русе и клонове Варна, Видин и Букурещ е създадена на 22 март 1897 г. от Маркус Пинкас в Русе и Сасон Пинкас във Варна.

Жул Паскин заминава за Париж през декември 1905 г., където се сближава с Модилияни, Пикасо и други художници от парижката бохема. През 1912 г. Жул Паскин идва на погребението на майка си в Букурещ и посещава свои роднини в Русе.

Във Видин родната къща на художника е съборена, но в Русе е запазена къщата, в която е живял от 1897 г. Тази къща, заедно със съседните четири къщи образуват архитектурен ансамбъл. Тя е основно ремонтирана и в нея сега се помещават Камарата на архитектите и Ученическа спортна школа.

THE HOUSE WHERE THE ARTIST JULES PASCIN LIVED

The house was built by Aleko Yurdanov on May 15, 1895, as a sign on the façade shows. The building has two entrances – on nr. 7 and nr. 9. Part of the house, at Panayot Hitov Street 7, was bought by Leon Pincas. The family of the world-famous artist Julius Pincas (Jules Pascin) lived in the house for some time. When Marcus Pincas brought his family to Rouse to stay with their relative Leon Pincas, little Julius started going to the local Jewish school. Marcus Pincas & Sons was incorporated

on 22 March 1897 by Marcus Pincas in Rouse and Sason Pincas in Varna; the company had branches in Vidin and Bucharest.

Jules Pascin went to Paris in 1905; there Modigliani, Picasso and other bohemian artists in Paris became his friends. In 1912, Jules Pascin came to his mother's funeral in Bucharest and visited his relatives in Rouse.

His birth house in Vidin is demolished, but the house in Rouse, in which he lived after 1897, still stays. Along with four other houses, it is part of an architectural ensemble. The house has been fully rehabilitated; its present-day inhabitants are the Chamber of Architects and a School Sports Centre.

ХОТЕЛ „БУКУРЕЩ“ И МОДНА КЪЩА „ЧИКАГО“

Соломон Блауцайн е търговец от Русе, забогатял от продажбата на пощенски марки на търговското изложение в Чикаго. Описан е от Алеко Константинов в „До Чикаго и назад“. Построява сградата на ул. Пирот“ № 5 през 1896 г. по проект на строителния техник Иван Майор. Семейство Соломон и Розали Блауцайн отварят там сградата хотел „Букурец“ и кабаре, в което гостуват певци и танцьорки от Австрия, Сърбия и Румъния. По-късно сградата става семейно жилище и модна къща за дамски и детски шапки „При Чикаго“, открита през 1883 г. от Розали Блауцайн. Нейната фирма е посочвана в рекламите от XIX век като главна и най-стара модистка къща в България, с клонове в София и Плевен.

Сградата заема площ от 210 кв. м. Фасадата е покритата с декорации, има две ниши с фигури на момичета, с кошници плодове на главите. От една стара пощенска картичка се разбира, че сградата не е имала таван, а озеленен покрив-градина, използвана вероятно за открит ресторант. Приема се, че в тази сграда е бил построен първият асансьор у нас.

В близкото минало в сградата се е помещавал Клубът на филателистите в Русе. Тук сега са помещени на общината, адвокатски кантори и ресторант „Асансьора“.

THE BUCHAREST HOTEL AND THE CHICAGO FASHION HOUSE

Solomon Blaustein was a merchant from Rousse, who made a fortune on selling post stamps at the Chicago World's Fair. The writer Aleko Konstantinov described him in his book *To Chicago and Back*. Their building at Pirost Street 5 was designed by the civil technician Ivan Mayor and was built in 1896. Solomon and Rosali Blaustein opened in it the Bucharest Hotel and a cabaret with guest singers and dancers from Austria, Serbia and Romania. Later, the building became a family home; Rosali Blaustein opened in it the Pri Chicago Fashion House for ladies' and children's hats in 1883. In the 19th century advertisements, her company was mentioned as the most significant and the oldest fashion house in Bulgaria, with branches in Sofia and Plevna.

The building is on 210 sq.m. The façade is rich in decorations; there are two bays with figures of girls carrying baskets full of

fruit on their heads. As seen on an old postcard, instead of an attic, the building had a landscaped roof that was probably used as a restaurant. It is believed that the first elevator in Bulgaria was built in that house.

Some years ago, the Stamp Collectors' Club was in the building. Now its dwellers are the VMRO Club, lawyers' offices and the Asansyora Restaurant.

ШАПКАРНИЦАТА НА ЖАК ЛАЗАР

Сградата на Жак Лазар на ул. „В. Търново“ № 5 е построена през 1896 г. за магазини, кантори, работилници и складове за шапки. Първият проект, който не е осъществен, е дело на арх. Иван Хайс, а вторият е на Удо Рибану, който проектира сградата от партер, два етажа и мансарда. Сградата е обявена за паметник на културата заради оригиналната главната фасада, изработена от клинкерни тухли и хоризонтални каменни пояси, една архитектура, която напомня за сгради в градове от Ханзата – Бремен, Хамбург, Любек, Рощок. Балконите на сградата са с железни парапети. В герба има инициали на собственика „Ж.Л.“. Двете красиви кулички на покрива са увенчани с флюгели.

В сградата е разположен „Сити арт хотел“, магазини и офиси.

Русенският търговец Жак Лазар регистрира своята фирма „Французка шапкарница“ през 1907 г. Отначало внася шапки и след като бизнесът му се разраства, създава акционерно дружество „Лазар и С-ие“ за търговия и производство на сламени и сукнени шапки. Основният капитал на дружеството е 10 милиона златни лева, разпределени на 100 хиляди акции. В шапкарската фабрика работят около 50 души. Дружеството разполага с две сгради – едната се намира на ул. „В. Търново“ № 5, а другата – на ул. „Хр. Г. Данов“ № 8. Има свой клон в София и агенция в Милано, Италия. През 1932 г. акционерно дружество „Лазар и С-ие“ не издържа на силната конкуренция на мощната групировка „Шапкарска индустрия“ ООД, създадена през 1927 г. от фамилиите Елиас, Гликман, Вентура и Насимов и изпада в ликвидация.

JACQUES LAZAR'S HAT SHOP

Jacques Lazar's building on Veliko Tarnovo Street was built in 1896 for shops, offices, workshops and hat warehouses. The first plan was designed by the architect Ivan Heis, but its performance failed. The second architectural plan of building with a ground floor, two upper floors and a mansard was made by Udo Ribau. The building is heritage listed because of the original main façade of ceramic tiles and horizontal belts of stone; such architecture reminds of buildings in the Hanse – Bremen, Hamburg, Lubeck or Rostock. The balconies have iron rails. The owner's initials – G.L. – are on the coat of arms. The two beautiful turrets on the roof are crowned with weather vanes.

Today the City Art Hotel, shops and offices are in this building.

The Rouse-based merchant Jacques Lazar registered his French Millinery company in 1907. He started with imported hats and after his business got larger, he registered Lazar & Sons Shareholding Company for straw and broadcloth hats. The registered capital was 10 million golden Bulgarian levs distributed in 100 000 shares. Around 50 people were employed in the hat factory. The company had two buildings, one at Veliko Tarnovo Street 5 and the other one – at Hr. G. Danov Str. 8. It had a branch in Sofia and an agency in Milano in Italy. In 1932, Lazar & Sons yielded to the fierce competition of the Hat Industry OOD, a powerful group created in 1927 by the families of Elias, Glickman, Ventura and Nasimov, and went bankrupt.

КЪЩАТА НА ЧАПЪРОВИ, КЪЩА НА ГЕОРГИ МУШАНОВ

На ул. „Хан Аспарух“ № 14 през 1896 г. е изградена сграда по проект на арх. Удо Рибан. Собственик на къщата е инж. Васил Христов Чапъров. Къщата е градена от клинкерни тухли с тежък каменен цокъл. Главната фасада е решена със среден ризалит, завършващ с триъгълен фронтон. Входната врата и прозорците са засводени със сегментни арки. Входната врата е остъклена, има оригинална дърворезба и желязна решетка. Балконът лежи върху извити, украсени с акантови листа, конзоли.

През 1910 г. къщата е купена от големия русенски търговец Георги Мушанов преди сватбата му с Недка Хаджиберова. Георги Мушанов е роден в Дряново. Следва във Франция и през 1900 г. се завръща с две дипломи по астрономия и математика, след което трайно се установява в Русе. Благодарение на своите качества и упорит труд, заедно с братята си Иван и Пенчо Мушанови, открива в Русе търговска фирма „Братя Мушанови“. Към 1908 г. фирмата отваря на ул. „Княжеска“ склад за търговия на едро на колониални стоки, бои и лакове, железарски стоки, газ и други, а по-късно открива друг склад на ул. „Александровска“ № 8.

Георги Мушанов е член Русенската търговско-индустриална камара и неин подпредседател от 1919 до 1932 г., един от основателите на Ротари клуб в Русе през 1936 г. Братя Мушанови са сред най-големите дарители на училища, сиропиталища, приюти, църкви и други.

Сегашните собственици на къщата са Димитър Рацов, който на първия етаж е разположил фирмата си – продажба и сервиз на компютърна техника, и наследниците на д-р Димитър Даскалов.

THE CHAPAROV'S HOUSE, GEORGI MUSHANOV'S HOUSE

A house, designed by the architect Udo Ribau, was built at Asparuh Street 14 in 1896. The house owner's name was Vasil Hristov Chaparov. The house was built with ceramic tiles and featured a heavy stone plinth. There is an avant-corpse in the middle of the main façade, ending with a triangular gable. The entrance door and the windows have segmented arches. The front door is glazed and decorated with beautiful woodcarving and an iron grille. The balcony is supported by curved brackets ornamented with acanthus leaves.

In 1910, the house was bought by the distinguished local merchant before his wedding to Nedka Hadzhiberova. Georgi Mushanov was born in Dryanovo. He studied in France. In 1900, he came back home with two degrees – in astronomy and in mathematics, and settled in Rousse. Owing to his personal qualities and hard work, he opened The Mushanov Brothers Company in Rousse together with his brothers Ivan and Pencho Mushanov. In

1908, the company opened a wholesale warehouse on Knyazheska Street for colonial merchandise, paints and lacquers, ironware, gas, etc. Later, he opened another warehouse at Aleksandrovska Street 8.

Georgi Mushanov was member of the Rousse Chamber of Commerce and Industry and its vice-chairman between 1919 and 1932; he was also one of the Rotary Club founder members in 1936. The Mushanov brothers were major sponsors to schools, orphanages, shelters, churches and so on.

The present owners are Dimitar Ratsov, whose Elicom Computer Trading company is on the ground floor, and Dr. Dimitar Daskalov's heirs.

КЪЩАТА НА ДИМИТЪР БЪКЛОВ

През 1896 г. Димитър Бъклов построява къща на днешния площад „Д-р Мустаков“ по проект на австрийския строителен техник Иван Майор. На партера на къщата са разположени магазините на Бъклови, а на втория етаж е жилището на търговеца. В коридора към стълбището има инициали „ДКБ“.

Димитър Бъклов е женен за Елена Михайловска от големия Михайловски род от Елена. Като най-голям брат от многобройната фамилия Димитър Бъклов управлява седалището на фирмата в Русе, Христо ръководи софийския клон на фирмата, Йонко работи в Бургас. Най-малкият Петър завършва Роберт колеж в Цариград, идва в Русе и след смъртта на Димитър Бъклов през 1901 г. поема управлението на фирмата.

Къщата на Димитър Бъклов, която се намира на „Американско пазарче“ на пл. „Д-р Мустаков“ приютяваше и една от най-популярните русенски кръчми „При Митака“. Сега сградата е обновена и реставрирана от проектантската фирма „Норд план“ за офиси, а на партера има магазини и ресторант.

DIMITAR BAKLOV'S HOUSE

In 1896, Dimitar Baklov built a house in Dr. Mustakov Square. The design was made by the Austrian civil technician Ivan Mayor. The Baklovs' shops were on the ground floor; the residential rooms were on the upper floor. The initials DKB can be seen in the corridor leading to the stairs.

Dimitar Baklov was married to Elena Mihaylovska from the large family of the Mihaylovskis in the town of Elena. Being the

eldest brother in then large family, Dimitar Baklov managed the company headquarters in Rousse, Hristo was in charge of the Sofia branch, while Yonko worked in Burgas. Petar, the youngest brother, graduated from Robert College in Istanbul. After Dimitar Baklov's death in 1901, he took over the company management.

Dimitar Baklov's house by the „American“ market-place in Dr. Mustakov Square used to host one of the most frequented places – At Mitaka's Tavern. Now the building has been renovated and rehabilitated by the Nord Plan Company to serve as an office building, with shops and a restaurant on the ground floor.

СГРАДА НА АНДРЕ ТЮРИО, ХОТЕЛ „БУЛЕВАРД“, ХОТЕЛ „ТЕТЕВЕН“

Сградата е построена през 1897 г. от заможния русенски гражданин от френски произход Андре Тюрио по проект на италианския архитект Нино Росети. Това е четириетажното доходно здание, известно като гранд хотел и сладкарница „Тетевен“. Сградата е пишно декорирана в необароков стил с колони, пиластри, бюстове и херми. Сградата е наемана от бижутера Тево Папазян, била е и хотел „Булевард“.

Андре Тюрио се установява в Русе по време на строителството на жп линията Русчук – Варна (1866) и успява да купи големи парцели около старото турско гробище в града (днес площад „Свобода“). След Освобождението става съдружник в парната мелница на братя Папа Маноли, акционер е в АД „Постоянство“ и в Барутното акционерно дружество „Принц Борис“ („Дунарит“ АД). В Русе създава семейство и тук се раждат четирите му деца. Почива през 1918 г. на 79-годишна възраст. След смъртта му сградата е продадена от сина му Андрей на Братан Ревенски от гр. Тетевен, който идва в Русе през 1914 г. и създава фирма за сладкарски изделия и спиртни напитки. Със закупуването на сградата Братан Ревенски разширява дейността си и открива хотел и сладкарница „Тетевен“. Сладкарницата предлага само собствено производство. От рекламите на старите вестници разбираме, че хотелът е най-люксов и първокласен в Русе, има течаща топла и студена вода във всяка стая, централно отопление, баня и телефон.

Сладкарница „Тетевен“ е била едно от знаковите места за срещи и развлечения на русенци. През 1940 г. Тахир Нури модернизира сладкарницата. Любимите сладкиши на русенци тогава са „добуш торта“ и „маршали“. След 9 септември 1944 г. Тахир Нури е обявен в шпионаж и е убит. Днес в приземния етаж има магазин.

ANDRE TURIOT'S BUILDING, THE BOULEVARD HOTEL, THE TETEVEN HOTEL

A building from 1897 designed by the Italian architect Nino Rossetti for the Rouse citizen of French origin Andre Turiot. The four-floors profit building became popular as the Teteven Grand Hotel and Confectionery. The building has a profusion of Neo-baroque columns, pilasters, busts and herms. The building was rented for some time by the jeweller Tevo Papazyan; it was also The Boulevard Hotel.

Andre Turiot settled in Rouse in the time when the Roustchouk-Varna railway line was under construction (1866) and managed to purchase large parcels around the old Turkish graveyard (today's Svoboda Square). After the Liberation from Ottoman rule, he became stakeholder in Papa Manoli's steam meal and had shares in Postoyanstvo AD and in Prince Boris Gunpowder Shareholding Company (later Dunarit AD). He got married in Rouse. His four children were born in Rouse. Turiot died in 1918, at the age of 79. Following his death, his son Andrey sold the building to Bratan Revenski from Teteven, who had come

to Rouse in 1914 and had made a pastry and liquor company. With the purchase of that building, Bratan Revenski expanded his activities, adding a hotel and a confectionery to his business. The confectionery offered exclusively their own pastry products. Old newspaper advertisements reveal that the hotel was the most classy hotel in Rouse; all rooms were connected to running drinking and warm water, and were supplied with central heating; each room was equipped with a bathroom and telephone.

The Teteven confectionery was a best-proffered place for meetings and entertainment for the Rouse citizens. In 1940, Tahir Nuri modernised the confectionery. The best-selling pastries then were dobuş torta and marshall. After the Soviet occupation on 9 September 1944, Tahir Nuri was accused in espionage and was executed. Today there are shops on the ground floor.

THE GIRDAP BANK – THE CONCERT BUREAU

The Girdap Bank was the first private Bulgarian bank; it was started in Rousse as a shareholding saving company in 1881. In the course of its existence, Girdap was one of the two major Bulgarian banks – the other one was the Bulgarian Commercial Bank – that were incorporated with predominantly local private capital. Even in its beginning, the bank was related to political parties. While the Bulgarian Commercial Bank, which was established a little later, was close to the People's Party, the Girdap Bank was closely related to the People's Liberal Party. The two banks would often compete for municipal credits and would employ political links to that purpose. The bank had a substantial business success during Bulgaria's economic upsurge in the first decade of the 20th century. In 1912, it was the third largest bank after the Bulgarian Commercial Bank and the Bulgarian Credit Bank, which was related to the Deutsche Bank. After the war, the people close to the Girdap Bank lost their political protections, which led it to insolvency. In 1924, the bank was declared bankrupt by the Rousse District Court.

БАНКА „ГИРДАП“ – КОНЦЕРТНО БЮРО

„Гирдап“ е и името на първата частна банка в България, основана като Акционерно спестително дружество през 1881 г. в Русе. По време на своето съществуване „Гирдап“ е една от двете големи български банки, наред с Българска търговска банка, основана с предимно местен частен капитал. От самото начало банката е свързана с политическите партии. Докато основаната малко по-късно Българска търговска банка е близка до Народната партия, „Гирдап“ е тясно свързана с Народнолибералната партия. Двете банки често се конкурират за общински заеми, като използват политическите си връзки. Дейността на банката нараства по време на стопанския възход на страната през първото десетилетие на ХХ век. Към 1912 г. тя е третата по големина частна банка след БТБ и свързаната с Дойче банк Българска кредитна банка. След войната кръгът около банка „Гирдап“ губи политическите си протекции и изпада в несъстоятелност. През 1924 г. Русенският окръжен съд обявява „Гирдап“ в несъстоятелност.

Банката се сдобива със собствена сграда през 1897 г. – първата банкова сграда на частна банка в България. Проектът е изготвен от инж. Самуил Данаилов. Построена е на ъгъла на ул. „Александровска“ и ул. „Райко Даскалов“ № 2. През 1913 г. пожар унищожава мансардния етаж. Ремонтна и надстроена е с още един етаж през 1915 г. по проект на инж. Тодор Тонев и арх. Удо Рибан. Ъгълът на сградата е подчертан от висока кула с кръгъл часовник. На първия етаж е била и известната русенска аптека „Силаги“.

През 1964–1967 г. са направени изменения в интериора с оглед новите функции на сградата – служби на Градския народен съвет. Проектът за реконструкция е изработен от архитектите Н. Мянкова и Г. Гужгулов. Той е съобразен с първоначалния проект на Самуил Данаилов, Стоян Золотов и Удо Рибан. Подземните помещения на сградата са подходящи за трезор. За няколко десетилетия в партера се помещава Концертно бюро. Сега сградата на банката се използва от Сметната палата. Пространството пред сградата е място за срещи на поколения русенци.

The bank built its own premises in 1897; that was the first building of a private bank in Bulgaria. The design was made by the civil engineer Samuil Danailov. It is at the corner of Aleksandrovka Street and Rayko Daskalov Street. The mansard floor burnt in a fire in 1913. It was rehabilitated and one more floor was added in 1915; the design was made by the civil engineer Todor Tonev and the architect Udo Ribau. The corner is accentuated by a high clock tower with a round clock. A popular pharmacy – the Silagi Pharmacy – was on the ground floor.

1964–1967 was a period of interior transformations considering the new functions the building would perform, as the People's City Council offices would be in it. The reconstruction plan was designed by the architects N. Myankova and G. Guzhgulov. It was based on the original design by Samuil Danailov, Stoyan Zolotov and Udo Ribau. The basement rooms are suitable for a bank vault. The Concert Bureau was on the ground floor for several decades. Today, the building is used by the Chamber of Accounts. Rousse citizens would often appoint their meetings in front of the building.

СГРАДАТА НА ПАПА МАНОЛИ

PAPA MANOLI'S BUILDING

In 1897, the Papa Manoli brothers, who were Greeks running a successful wholesale wheat trade, made an imposing building with a residential area and shops at Aleksandrovsk Street 39. The design was commissioned to the Polish architect Edwin Petriczky, former City

Architect of Silistra, where he designed in 1891 the outstanding building of the School of Teaching (now the Art Gallery).
През 1897 г. братя Папа Маноли, гърци, големи търговци на жито, издигат представителна сграда за свое жилище и магазини на главната улица „Александровска“ № 39. Автор на проекта е полският архитект Едвин Пиетрицки, който преди това е главен архитект на Силистра, където през 1891 г. проектира забележителната сграда на Педагогическото училище (сега Художествена галерия).

The building had two sections – the main massive building and a wattle-and-daub construction in the inner yard for the servants and the laundry. The main building is a typical late 19th century duplex house of a footprint of 400 sq.m. There were four shops on the ground floor, the residential area of the Papa Manoli brothers was on the first floor, and the wheat storerooms were in the basement.
Сградата на Папа Маноли се състои от две части – главна масивна постройка и паянтова пристройка във вътрешния двор за пералня и жилища на прислугата. Главната сграда заема площ от 400 кв. м. и е изградена като къща-близнак, типична за края на XIX в. В партера има четири магазина, на първия етаж са жилищните помещения на братя Папа Маноли, а в сутерена са складовете за жито.

The interior is outstanding. A passage leads to two glazed and woodcarved portals that open to two massive stairways standing symmetrically on either side of the passage. The lobby and room walls and ceilings were heavily adorned with frescos. The building silhouette is varied by three turrets, the highest of which is in the middle. In addition to its impressive silhouette, this heritage-listed building abounds in architectural decoration: cornices, pilasters, pediments and parapets with remarkably crafted stone ornaments.
Интериорът на сградата е забележителен. Влизането в нея става през проход, от който през два портала, остъклени и декорирани с дърворезба, се влиза в две масивни стълбища, разположени симетрично от страни на прохода. Стените и таваните на стаите и фойетата са били богато декорирани с фрески. Силуетът на сградата е раздвижен от три кули, от които средната е най-висока. Богатата украса от архитектурни детайли – корнизи, пиластри, фронтони и парапети с великолепно изработени каменни орнаменти, както и раздвиженият силует с трите кули придават неповторимия вид на сградата, обявена за паметник на културата.

The Papa Manoli brothers left Rouse during the 1906 anti-Greek outrage; they sold the house to Svetoslav Beev. It was later bought by the Jew Shoen. After 1947, it was used by the City Housing Office. There was a period of time, when the offices of the Petrol Municipal Company were in the building.
По време на антигръцките погроми в Русе през 1906 г. братя Папа Маноли напускат Русе и продават къщата на Светослав Беев, после е собственост на евреина Шоев, а след 1947 г. е на „Жилфонд“. Известно време в нея е настанено търговското предприятие „Петрол“ и жилищните помещения са използвани за кантори.

Architect of Silistra, where he designed in 1891 the outstanding building of the School of Teaching (now the Art Gallery).

Papa Manoli's building had two sections – the main massive building and a wattle-and-daub construction in the inner yard for the servants and the laundry. The main building is a typical late 19th century duplex house of a footprint of 400 sq.m. There were four shops on the ground floor, the residential area of the Papa Manoli brothers was on the first floor, and the wheat storerooms were in the basement.

The interior is outstanding. A passage leads to two glazed and woodcarved portals that open to two massive stairways standing symmetrically on either side of the passage. The lobby and room walls and ceilings were heavily adorned with frescos. The building silhouette is varied by three turrets, the highest of which is in the middle. In addition to its impressive silhouette, this heritage-listed building abounds in architectural decoration: cornices, pilasters, pediments and parapets with remarkably crafted stone ornaments.

The Papa Manoli brothers left Rouse during the 1906 anti-Greek outrage; they sold the house to Svetoslav Beev. It was later bought by the Jew Shoen. After 1947, it was used by the City Housing Office. There was a period of time, when the offices of the Petrol Municipal Company were in the building.

КЪЩАТА НА ПЕТКО ХАДЖИ ПЕТКОВ, ДОМ НА АРХИТЕКТА, ХОТЕЛ „РЕВЮ“

На ул. „Никола Палаузов“ № 5 е построена през 1897 г. къщата на видния русенски индустриалец Петко Х. Петков. Автор на архитектурния проект е Нигохос Бедросян, а ръководител на строежа е инж. Владимир Малчев. Разположена е на площ от 265 кв. м. и се състои от два етажа и таван. Къщата има три входа. От официалния вход, след предверието, се влиза в приемен салон, около който са наредени пет стаи и една самостоятелна.

През 1884 г. Хараламби Петков основава фабрика за рязане на дъски и греди в махалата Сарай. В предприятието работят 80 души. Собствениците доставят от чужбина модерни машини за рязане на дървен материал и годишно изработват над 200 000 м³ дъски и греди. От 1908 г. фирмата се води на името на Петко Х. Петков.

В къщата на Петко Х. Петков се помещават последователно клиниката акушерство и гинекология на д-р Симеонов, Френски алианс, отдели на МВР. От 1978 г. след цялостен ремонт, сградата е предоставена за Дом на архитекта.

PETKO HADZHIPETKOV'S HOUSE, THE ARCHITECTS' HOUSE, THE REVIEW HOTEL

At Nikola Palauzov Street 5, the distinguished businessman from Rousse built a house in 1897. The architect was Negohos Bedrosyan; the construction supervisor was the civil engineer Vladimir Malchev. The house is on 265 sq.m., on two floors and an attic. It has three entrances. The main entrance leads to an antechamber to a reception hall, with five rooms around it, and a separate room.

In 1884, Haralambi Petrov started a saw-mill in the Saray quarter. The factory had 80 employees. The owners purchased modern foreign equipment that enabled them to deliver more than 200 000 cubic metres of planks and beams per year. In 1908, the company was transferred to Petko H. Petkov.

In different periods of time, Petko H. Petkov's house was the home of Dr. Simeonov's clinic in obstetrics and gynaecology, the French Alliance, police departments, etc. After a complete rehabilitation in 1978, the house became the Architects' House.

КЪЩАТА НА МАРИАМ БЕДРОСЯН

Нигохос Бедросян построява къщата на ул. „Цар Калоян“ № 10 през 1897 г. като сватбен подарък за съпругата си Мариам. Въодушевляването на младия архитект се вписва в богато обработени архитектурни форми, пластични детайли от маскарони и бюстове, изящни каменни орнаменти. Представителният вид на сградата и раздвижения от кулата силует я превръщат в една интересна архитектурна творба. Върху мозайката на главното стълбище има надпис „SALVE“ и годината на строежа (1897). Младият недипломиран арменец Нигохос Бедросян пристига от Цариград в Русе през 80-те години на XIX век. Амбициозният младеж отначало работи по канализацията на града, но не след дълго талантът му е оценен от Градския общински съвет и той получава през 1893 г. свидетелство за правоспособност по съставянето на архитектурни проекти. Проектира тринадесет от най-забележителните русенски сгради, някои от които са обявени за архитектурни паметници от национално значение.

Семейство Бедросян живее в тази къща до 1901 г. Последният план на архитекта в Русе е от 1901 г. за другата им къща на ул. „Червен“ № 4. През 1906 – 1908 г. къщата на „Цар Калоян“ 10 става турско консулство, после частна клиника на лекарите Петкович и Аструг, около 1939–1940 г. е шапкарска фабрика на братята Иван и Стефан Йосифови и след 1948 г. е ученическо общежитие. След земетресението от 1977 г. е необитаема и изоставена, а през 1989 г. е изпепелена от пожар и остава само фасадата ѝ.

Днес къщата на Мариам, реставрирана и адаптирана, е собственост на Дарик радио.

MARIAM BEDROSYAN'S HOUSE

Nigohos Bedrosyan built the house at Tsar Kaloyan Street 10 in 1897 as a wedding gift to his wife Mariam. The young architect's enthusiasm poured out in exquisite architectural forms, beautiful mascarons and elegant stone ornaments. The building's impressive character and the silhouette, varied by a turret, make it an interesting piece of architecture. There is an inscription reading SALVE and the year it was built – 1897 – on the main stairway mosaic floor. The young undergraduate in architecture Nigohos Bedrosyan moved from Istanbul to Rousse in the 1880s.

The ambitious young Armenian started working on the city sewer system; it didn't take long before the City Council appreciated his talent, and in 1893 he was given a licence in architectural design. Products of

his work are thirteen of the most remarkable buildings in Rousse; some of them are on the national heritage list.

Bedrosyan's family dwelled in the house till 1901. His last architectural effort in Rousse was their other house at Cherven Street 4, built in 1901. In 1906–1908, the house at Tsar Kaloyan Str. 10 became the Turkish consulate, later it was the private clinic of Dr. Petkovitch and Dr. Astrug; around 1939–1940 it was the millinery of the Yosifov brothers, and after 1948 it was a school boarding house. The house was uninhabitable after the 1977 earthquake. In 1989, it was completely burnt by a fire, only its façade remained.

Today, Mariam's house is restored and transformed; it is property of the Darik Radio.

KNYAZ BORIS HIGH SCHOOL FOR BOYS, HRISTO BOTEV COMPREHENSIVE SECONDARY SCHOOL

The building of Knyaz Boris High School for Boys (Hristo Botev CSS) was constructed in 1894–1898. The architects were Petko Momchilov and Yordan Popov. Petko Momchilov was one of the most gifted architects in the late 19th c. and the early 20th c. After he graduated in architecture in Prague in 1892, he was appointed Chief Architect at the Ministry of Public Buildings, Roads and Public Works (1894–1906). He supervised the transformation of the Black Mosque in Sofia into the Church of the Seven Saints, the construction of the Sofia Community Mineral Bath and the Holy Synod, and designed the high school buildings in Sofia, Rousse, Varna, Lovech, Veliko Tarnovo and Plovdiv. The Rousse High School building has a symmetrical rectangular body with a patio and direct light in the classrooms and corridors. The building has a ground floor and a first floor, plus a basement under the whole area, where the boiler for the heating system with hot air fans used to be.

This high school is one of Bulgaria's oldest elite schools. It is the successor of the secular class school founded in 1840, for which the donor Angel Hadzhioglu sponsored the printing of a Bulgarian ABC book in Moscow and another man from Rousse – Alexander Hadzhi Russet – in 1843 drew and printed in Strasbourg the first map in Bulgarian of Bulgaria and its neighbouring countries. The high school is the place where the Rousse Museum started its existence, with two rich collections of history and natural history that were declared to be the City Museum in 1904.

МЪЖКАТА ГИМНАЗИЯ „КНЯЗ БОРИС“ – СОУ „ХРИСТО БОТЕВ“

Сградата на мъжката гимназия „Княз Борис“ (СОУ „Христо Ботев“) е построена през 1894–1898 г. по проект на арх. Петко Момчилов, съвместно с арх. Йордан Попов. Петко Момчилов е един от най-талантливи архитекти в края XIX и началото на XX век, завършил архитектура в Прага през 1892 г., след което е назначен за главен архитект в Министерството на обществените сгради, пътищата и благоустройството (1894–1906) и ръководи преустройството на Черната джамия в София в църквата „Свети Седмочисленици“, строителството на Софийската градска минерална баня, сградата на Светия Синод, проектира сградите на гимназиите в София, Русе, Варна, Ловеч, Велико Търново и Пловдив. Русенската мъжка гимназия има симетричен правоъгълен корпус, затворен вътрешен двор, директно осветление на стаи и коридори. Сградата се състои от партер и първи етаж, както и сутерен под цялата сграда, където е било централното отопление с калорифери за топъл въздух.

Русенската мъжка гимназия е едно от най-старите и елитни училища в България. Тя е приемник на основаното през 1840 г. светско класно училище, за което дарителят Ангел Хаджиоглу финансира отпечатването на български буквар в Москва, а друг русенец – Александър Хаджи Руссет – начертава и отпечатва през 1843 г. в Страсбург първата географска карта на български език на България и съседните ѝ земи. В гимназията е поставено началото на русенския музей с двете богати сбирки по археология и естествена история, които през 1904 г. са обявени за Градски музей.

Сред известните учители са Хермингилд и Карел Шкорпил, основоположници на българската археология, Димитър Маринов, етнограф, Васил Маринов, преподавател по история, Васил Ковачев, преподавател по естествена история, Цветан Радославов, който през 1885 г. написва текста на днешния българския химн – „Мила Родино“. Тук Стоян Михайловски написва химна „Върви, народе възродени“. Възпитаници на гимназията са бъдещите светили в българската наука и култура акад. Михаил Арnaudов, проф. Петър Мутафчиев, проф. Димитър Баларев, проф. Боян Пенев, писателят Йордан Йовков, проф. Георги Златев–Черкин, проф. Стоян Брашованов и много други.

След настъпилите обществено-политически промени в България, на 30.05.1945 г. гимназията приема името на поета революционер Христо Ботев.

The list of renowned teachers includes the names of Hermengild and Karel Scorpil – founders of the Bulgarian archaeology, the ethnographer Dimitar Marinov, the teacher of history Vasil Marinov, the natural history teacher Vasil Kovachev, the text author of the Bulgarian national anthem Tsvetan Radoslavov, who wrote the verses in 1885. In this school, Stoyan Mihaylovski wrote the verses of the anthem of the Bulgarian letters. A large number of Bulgarian scholars, writers and musicians are among the school alumni: Acad. Mihail Arnaudov, Prof. Petar Mutafchiev, Prof. Dimitar Balarev, Prof. Boyan Penev, the writer Yordan Yovkov, Prof. Georgi Zlatev–Cherkin, Prof. Stoyan Brashovanov and many others.

After the change of the political system in Bulgaria, on 30 May 1945, the school patron was changed into Hristo Botev, poet and fighter for national independence.

ТЪРГОВСКАТА СГРАДА НА САРКИС КУЮМДЖИЯН

На ул. "Отец Паисий" № 2 и ъгъла ул. „Добруджа“ се намира сградата на Саркис Куюмджиян, построена през 1898 г. за магазини с галерии и складове от Нигохос Бедросян. Сградата е разположена върху площ от 560 кв. м. В партера са били обособени шест самостоятелни магазина с галерии. Партерът е изцяло с каменна облицовка, а първият етаж е изграден от клинкерни тухли с оригинални каменни архитектурни детайли.

През 1892 г. семейството на богатия търговец Саркис Куюмджиян бяга от турските преследвания в Цариград и се премества в Русе, където на 16 ноември 1895 г. се ражда най-малкият му син – Дикран, бъдещ световноизвестен писател. В Русе Саркис Куюмджиян е един от големите търговци на текстил и манифактура. Около 1910 г. семейството се преселва в Манчестър, Англия, където Саркис Куюмджиян открива тъкачна фабрика. В Англия записват Дикран в престижното елитно училище „Малвърн Колидж“, след което следва за кратко медицина в шотландски университет „Сейнт Андрюс“. През 1913 г. взема решение да замине за Лондон и да стане писател, влизайки в конфликт със семейството си. През 1922 г. Дикран Куюмджиян се натурализира и сменя името си с псевдонима Майкъл Арлен. През 1920 г. Арлен издава първия от деветте си романа – „Лондонско приключение“, а в 1924 г. – романа „Зелената шапка“, който му носи световна слава.

През 1928 г. заминава за САЩ, където общува със знаменитости като Чарли Чаплин и Пола Негри. Холивуд почти веднага филмира романа „Зелената шапка“, с Грета Гарбо в главната роля. Общо шест филма са снимани по произведенията на Арлен, а самият той е автор и на 26 сценария. На 2 май 1927 г. Майкъл Арлен е лице на корицата на списание „Тайм“.

Търговската къща на Саркис Куюмджиян е използвана за шивашки работилници и канцеларии на различни учреждения. Днес в партера е механа „Чифлика“.

SARKIS KOUYOUMDJIAN'S TRADE BUILDING

Sarkis Kouyoumdjian's building for shops with galleries and store areas at the corner of Otets Paisiy Street 2 and Dobrudzha Street was built in 1898 by Nigohos Bedrosyan. Its footprint is 560 sq.m. There were six shops with galleries on the ground floor. The ground floor has a stone facing; the first floor façade has ceramic tiles and interesting stone adornments.

The family of the prosperous merchant Sarkis Kouyoumdjian ran away from the Turkish persecution in Istanbul in 1892 and moved to Rouse, where his youngest son Dikran – a future world-famous writer – was born on 16 November 1895. Sarkis Kouyoumdjian was one of the most successful textile merchants in Rouse. The

family moved to Manchester in England around 1910, and Sarkis Kouyoumdjian opened a weaving factory there. In England, Dikran was enrolled in the elite Malvern College. Later, he studied medicine for a short time at the University of St. Andrews in Scotland. In 1913, he decided to move to London and become a writer, which resulted in a conflict with his family. In 1922, Dikran Kouyoumdjian got naturalized and changed his name to Michael Arlen. He published his first novel (out of nine altogether) – The London Venture – in 1920; in 1924, his novel The Green Hat brought world fame to him.

In 1928, he went to the US, where he communicated with celebrities like Charlie Chaplin and Paula Negri. Hollywood nearly immediately filmed The Green Hat, Greta Garbo starring in the leading role. Six of Arlen's works have been filmed; furthermore, he wrote 26 film scripts. Michael Arlen was The Times front cover face on 2 May 1927.

Sarkis Kouyoumdjian's trade house was used for sewing shops and different offices. Today the Chiflika Tavern is on the ground floor.

ТЪРГОВСКА КЪЩА НА ФИРМА „ПОЛИКАР И КАНЕТИ“

През 1892 г. двамата търговци Давид Мордухай Поликар от Цариград и Елиас Аврам Канети от Русе откриват търговска къща „Поликар & Канети“. Проектант на фирмената сграда на ул. „Славянска“ № 12 е Нигохос Бедросян. През 1898 г. зданието е завършено, в партера на сградата се намират складовете за стоки, а на първия етаж са търговските кантори. Сградата има оригинална асиметрична фасада, богата каменна резба и скулптурна украса от бял русенски камък. Над входа има монограм с инициалите на фирмата и годината на строежа – 1898. Покривът е мансарден, характерен за визията и на други русенски здания.

Години по-късно внукът на стария Канети, носителят на Нобелова награда за литература Елиас Канети ще напише в книгата си „Спасеният език“, че едни от най-често повтаряните думи в дома му са „дюкяна“ и „бутика“, в които се продават колониални стоки на едро.

Няколко години след национализацията сградата на търговската къща на Канети се използва като Материално снабдителна база на параходство БРП, след това за представителна мебелна къща – Дом на бита. От 2003 г. има изготвен проект по идея на дружество „Елиас Канети“ за Международен културен, научен и конгресен център, но все още не са уредени реституционните права на наследниците.

POLICAR & CANETTI'S TRADE HOUSE

In 1892, two merchants – David Morduhay Policar from Istanbul and Elias Avram Canetti from Rouse – opened the Policar & Canetti Trade House. The architect of the corporate building at Slavyanska Street 12 was Negohos Bedrosyan. The construction works were finalised in 1898. The storage areas were on the ground floor, and the business offices were on the first floor. The building has an unusual asymmetrical façade, rich in stone carving and sculptured ornaments made of white Rouse stone. A company monogram above the entrance shows the year the premises were constructed: 1898. The mansard roof is typical for a lot of other buildings in Rouse.

Many years later Canetti's grandson, the Nobel Prize winner in literature Elias Canetti, wrote in his book *The Tongue Set Free* that some of the most frequently used words at home were „the shop“ and „the boutique“ where they did wholesale of colonial merchandise.

Some time after the nationalization, Canetti's trade house was used as a purchase department of the Bulgarian River Shipping company. Later, it was a furniture show room. A project to transform the building into an international culture, research and congress centre was developed by the International Elias Canetti Society in 2003. However, the question of the heirs' ownership has not found its solution yet.

СГРАДАТА НА ПАНАЙОТ СПАСОВ – ДОМ НА МОРЯКА

Къщата е построена през 1898 г. за жилище и магазини на богатия русенски търговец Панайот Спасов, наричан още с прякора „Гаваз“, който преди Освобождението има голям склад (мааза) за храни близо до вапорската скеля (пътническото пристанище) и е член на възрожденското читалище „Зора“. Сградата се намира на ул. „Славянска“ на площада срещу някогашната русенска митница. Автор на проекта е Нигохос Бедросян. Построена е на площ от 400 кв. м. Фасадата към улицата е дълга 35 м. Сградата се състои от партер, първи етаж, мансардна. В партера е имало три магазина за колониални стоки, които се зареждат направо от пристанището. Жилището на търговеца се състои от 10 стаи, шест от които са ориентирани към улицата. Целият партерен етаж и ъгловата фасада към ул. „Славянска“ имат каменна облицовка. От камък са изработени и всички архитектурни форми и орнаменти по лицевата част на сградата. Входните врати са две: едната за магазините, а другата за жилището и са еднакво оформени с каменни профилирани рамки, украсени с ленти и различни растителни орнаменти. Прозорците са увенчани от фронтони върху конзоли с акантов лист, прекъснат от герб, допълнен от спирали и раковини. Силуетът на сградата е раздвижен от две кули, като по-високата акцентира ъгъла на сградата.

През 2011 г. в партера има бар-клуб, а в етажите са настанени ведомства на Министерство на транспорта – Изпълнителна дирекция Морска администрация и Дирекция Пристанищна администрация Русе.

PANAYOT SPASOV'S BUILDING, THE SAILORS' CULTURAL CENTRE

The building was constructed in 1898, with a residential section and shops. It belonged to the affluent merchant Panayot Spasov, nicknamed Gavaz (a Turkish word for bodyguard), who had a large food storehouse close to the passengers' port before the Liberation from Ottoman rule; he was member of the Zora Reading Club, an establishment active in the national revival process. The building is on Slavyanska Street, in the square opposite the former Rousse Customs Office. The architect was Negohos Bedrosyan. Its footprint is 400 sq.m. The façade to the street is 35 m long. The building has a ground floor, first floor and a mansard. There were three shops for colonial goods on the ground floor that were supplied with merchandise straight from the port. The housing area had ten rooms; six of them had windows facing the street. The façade on the ground floor and the corner façade on the side of Slavyanska Street have stone facing. All architectural forms and ornaments on the façade are made of stone. There are two front doors: one to the shops and the other one to the residential area; they have identical design featuring frames decorated with strips and floral ornaments. The windows are crowned by frontons supported by brackets decorated with an acanthus leaf intersected by a coat of arms, with spirals and scallop shells. The building's outline is varied by two turrets; the higher one accentuates the corner.

In 2011, there was a bar on the ground floor. Some institutions of the Ministry of Transport, namely the Maritime Administration Executive Directorate and Rousse Port Administration Directorate, were placed on the other floors.

ТЪРГОВСКАТА КЪЩА НА АЛБЕРТ ИСКОВИЧ

На площад „Елиас Канети“ и по улиците „Славянска“ и ул. „Добруджа“ се разполагат големи книжарски складове и известни търговски къщи. Реставрираната и надстроена, ъгловата сграда, където сега се намира Райфайзенбанк, е строена през 1892–1898 г. в първия етап по проект на Борис Ханджиев, а във втория от арх. Спирос Валсамаки – за търговска къща на известния русенски индустриалец Алберт Искович. Той е единият от собствениците на голямата химическа фабрика „Искович&Леви“ – предприятие за производство на мастила, бои за обувки, лакове, бонбони, основана през 1909 г.

За известно време в сградата е открит и офис на Българска дунавска банка, създадена основно с местен капитал. В началото на Втората световна война Искович, както и много други евреи, напускат страната. За кратко сградата е собственост на барутното акционерно дружество „Принц Борис“. След това в нея се настанява Държавна книго-везница „Едуард Йосиф Риглер“, която след национализацията става Държавна книго-везница „Дунав“, а по-късно в партера се открива книжарницата за научно-техническа литература „Проф. Асен Златаров“. Сега в сградата е разположен офис на банка.

ALBERT ISKOVITZ'S TRADE HOUSE

Elias Canetti Square, Slavyanska Street and Dobrudzha Street were an area of large bookstore warehouses and popular trade houses. The corner building of today's office of Raiffeisenbank, now rehabilitated and with an additional floor raised, was built in two phase between 1892 and 1898. The first phase was designed by Boris Handzhiev, while the design of the second phase was delivered by the architect Spiros Valsamaki. The project was to make a trade house for Albert Iskovitz, a renowned factory owner from Rousse. He was one of the stakeholders of Iskovitz & Levi, a large chemical company for inks, shoe polish, lacquers and candies that was founded in 1909.

For a short period of time there was an office in this building of the Bulgarian Danube Bank, incorporated with local capital predominantly. When World War Two started, Iskovitz, like many other Jews, left the country. For a short period of time, the building's owner was Prince Boris Gunpowder Shareholding Company. The next occupant was Edward Joseph Riegler State Bindery, which was transformed into the Dunav State Bindery after the nationalization. Later, the Prof. A. Zlatarov Bookshop for research and technical books was opened on the ground floor. At present, there is an office of Raiffeisenbank in the building.

SARKIS KOUYOUMJIAN'S HOUSE

The building at Han Asparuh Street 16 was built in 1900 for Sarkis Kouyoumjian, a merchant, manager of an English-Bulgarian shareholding company in the umbrella industry, with branches in Varna, Plovdiv and Sofia. The owner commissioned to the architect Todor Petrov to design his new home, and was delighted by the combination of the warm brick colour and the austere stone details on the façade. It is intriguing that the house was built in the so-called Jewish manner. The house looks small from the outside – just a floor and a half, while it grows deeper and wider inside, on three levels. The rich façade ornamentation reveals the owner's high self-esteem.

The architect Todor Petrov (1865–1937) was among the first Bulgarian civil engineers and architects, with a degree from Gent, Belgium. He was Rousse City Architect between 1896 and 1904. He created the designs of some of the best-looking houses in Rousse: the houses of the Sokerovs and the Kalpakchievs, the Splendid Hotel and the Bristol Hotel.

КЪЩАТА НА САРКИС КУЮМДЖИЯН

Сградата на ул. „Хан Аспарух“ № 16 е строена през 1900 г. за жилище на Саркис Куюмджиян, търговец, управител на Англо-българско акционерно дружество за производство на омбреди със седалище Русе и клонове във Варна, Пловдив и София. Собственикът поръчва на арх. Тодор Петров да проектира новата къща и останал очарован от съчетанието между топлия цвят на тухлите и строгостта на каменните детайли на фасадата. Любопитна подробност е, че е построена по така наречения еврейски начин. Отвън къщата изглежда малка – само на етаж и половина, а вътре расте на дълбочина и височина и има три нива. Богатата пластична украса на къщата говори за високото самочувствие на русенския търговец.

Арх. Тодор Петров (1865–1937) е един от първите български строителни инженери и архитекти, завършил в Гент, Белгия. От 1896 г. до 1904 г. е главен архитект на Русе. Проектира едни от най-хубавите русенски къщи, като тези на Сокерови, Калпакчиеви, хотел „Сплендид“, хотел „Бристол“.

Около 1910 г. семейството на Саркис Куюмджиян се преселва в Манчестър и продава къщата на окръжния управител Петър Партениев. Следващият собственик е търговецът Цани Рогожеров от Лясковец, който се преселва в Русе през 1914 г. със синовете си Димитър, Енчо и Марин. Тяхната фирма „Цани Рогожеров и синове“ развива търговия с колониални стоки, петролни продукти на „Стандарт ойл“, има акции в конячната фабрика на братя Боздуганови. По-късно къщата е собственост на Силвия Хаджиминева. Днес собственици са Христина и Пламен Бобокови – председател на Управителния съвет на „Приста Ойл Холдинг“ ЕАД и председател на Надзорния съвет на „Монбат“ АД.

Around 1910, Sarkis Kouyoumjian's family moved to Manchester; they sold the house to Petar Parteniev, the then District Governor. The next owner was the merchant Tsani Rogozherov from Lyaskovets, who moved in 1914 to Rousse with his sons Dimitar, Encho and Marin. Their family company Tsani Rogozherov & Sons traded in colonial goods and the Standard Oil petrol products, and had stocks in the Bozduganov brothers' cognac factory. Later, the house belonged to Silviya Hadzhimincheva. Its owners today are Hristina and Plamen Bobokov. Plamen Bobokov is Board Chairman of Prista Oil Holding EAD and Supervisory Board Chairman of Monbat AD.

ДОХОДНОТО ЗДАНИЕ РУСЕНСКИ ДРАМАТИЧЕН ТЕАТЪР

Доходното здание днес е емблематична сграда за Русе и заедно с Паметника на свободата са символите на града. Това е първата в страната сграда, строена за театрални постановки, която е изпълнена по архитектурен проект, спечелен на международен конкурс.

През 1896 г. русенската община и училищното настоятелство вземат решение да построят Доходно здание, което да носи приходи за издръжката на училищата и освен това да бъде обединителен културен и търговски център. Първа премия в конкурса е присъдена на проекта с мото „Voilà une idée“ (Ето една идея) на виенския архитект Петер Паул Бранг. Търгът за отдаване на строежа е спечелен от предприемача Гатю Цонев. Ръководството на строителството е възложено на архитектите Георг Ланг и Франц Щолц, а зидарските работи на майстор Петър Атанасов.

Сградата е свързана с историята на русенския драматичен театър, който от 1907 г. изнася представления в завършения салон. От 1928 до 1954 г. в Доходното здание се помещават и русенската библиотека, читалище „Зора“ (от 1955 до 1990 г.), Художествената галерия (до 1979 г.). Магазини в Доходното здание, от чиито наеми се издържат русенските училища, имат известни търговци като Ангел Цветков и Херман Крьониг. Там е популярната бирария „Амброзия“. Няколко десетилетия през социализма на първия етаж е модерният ресторант „Приста“, най-скъпият в града, с балкон, обзаведен с червена мека мебел.

През 1980 г. започва строителството на новата театрална сграда, като се запазва старата фасада на Доходното здание. През 1987–1988 г. интериорните разработки са извършват от архитектите Белчо Петров, Константин Вандалов и Драгомир Стоянов. През 1998 г. проектът е актуализиран. На 30 ноември 2005 г. е открита голямата театрална зала с 720 места и камерната зала за 260 места. От скоро в тези зали се провеждат и концертите на международния фестивал Мартенски музикални дни. В сградата има кафе-сладкарница, ресторант, Австрийска библиотека и Европейски информационен център.

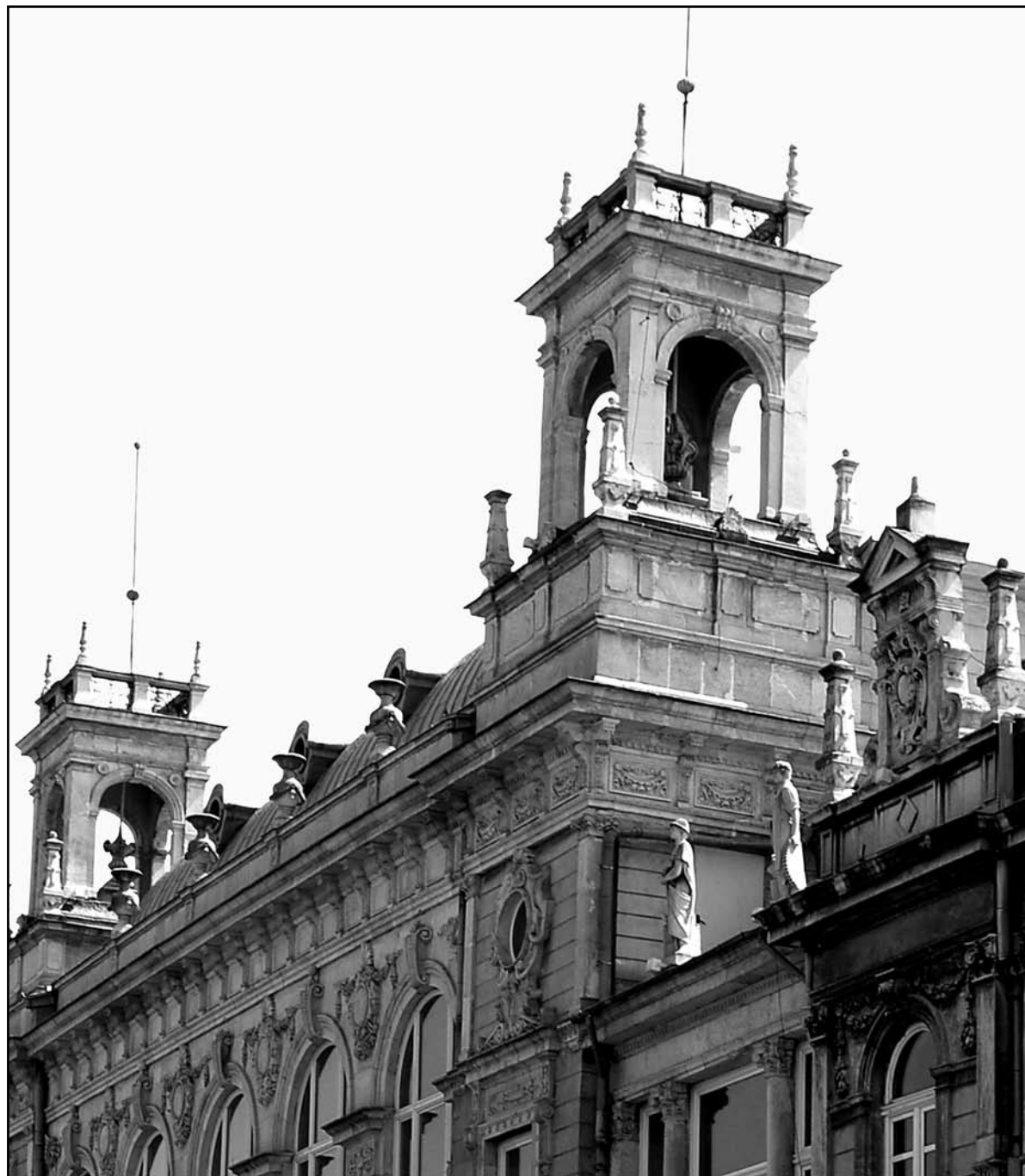
THE PROFIT BUILDING ROUSSE DRAMA THEATRE

The Profit Building is now the most emblematic building in Rousse. It is an element of the city logo, along with the Monument to Freedom. It is the first theatre building in Bulgaria for the architectural design of which the local government organized an international bid for tenders.

In 1896, the municipal authorities and the board of school trustees decided to build a profit building, which was expected to enable revenues for school budgets on the one hand, and to serve as a common cultural and shopping centre on the other hand. The contract was awarded to a project the motto of which was „Voila une idee“ of the architect from Vienna Peter Paul Brang. The construction bidding contest was won by the contractor Gatyu Tsonev. The architects Georg Lang and Franz Scholtz supervised the construction works; the masonry work was supervised by the construction expert Petar Atanasov.

The building is part of the history of the Rousse drama theatre company, which started showing performances on the newly built stage in 1907. The Profit Building provided room to the Rousse Library between 1928 and 1954, the Zora Reading Club (1955 to 1990), and the Art Gallery (till 1979). Eminent merchants from Rousse, like Angel Tsvetkov and Herman Kroening, kept shops there; the rent they paid was used in support to the budget of schools in Rousse. The popular Ambrosia Beer House was also in the building. For several decades in the socialist era, the fashionable and classy Prista Restaurant was on the ground floor. Its balcony was furnished with red upholstered furniture.

The construction of a new theatre house that preserved the Profit Building's façade was started in 1980. The architects Belcho Petrov, Konstantin Vandalov and Dragomir Stoyanov worked on the interior design in 1987–1988. The project was updated in 1998. The large theatre stage with 720 seats for the audience and the chamber stage with 260 seats were launched on 30 November 2005. In the recent years, the concerts within the March Music Days International Festival are performed on those stages. The other tenants are a café, a restaurant, an Austrian library and the European Information Centre.

СГРАДАТА НА ПЪРВО БЪЛГАРСКО ЗАСТРАХОВАТЕЛНО ДРУЖЕСТВО „БЪЛГАРИЯ“ ОКРЪЖНО УПРАВЛЕНИЕ НА МВР

THE BUILDING OF THE FIRST BULGARIAN INSURANCE COMPANY THE DISTRICT OFFICE OF THE MINISTRY OF INTERIOR

The building at Aleksandrovsk Street 30 was built in 1898–1900. Eduard Winter was the architect of the building, while the construction supervision was assigned to the architect Udo Ribau. The frescos inside were painted in 1901 by the Italian artist Medea Giovanni Pitor. There are two Atlantes by the main entrance, holding the building on their shoulders. Above the incised sign reading Bulgaria is an expressive sculptured group of four women and three cherubs that symbolise the idea behind the insurance business. That composition stands out on the background of the dark sheet iron roof crowned by a turret.

In the first two decades after Bulgaria was liberated from Ottoman rule, the business affairs in the country followed the guiding trends of the Rousse business elite that started the first Bulgarian private bank (1881) and the first Bulgarian chamber of commerce (1890). The founders of those institutions aspired at going beyond the narrow regional framework and playing a leading role in the country's economic development. They were largely

supported in unfolding their full-scale potentials by the opening of the BULGARIA First Bulgarian Insurance Company in 1891. Before that, the insurance business in Rousse was held by the Dacia Insurance Company based in Romania.

Сградата на дружеството на ул. „Александровска“ № 30 е строена през 1898–1900 г. по проект на инж. Едуард Винтер и ръководител на строежа арх. Удо Рибан. Фреските в интериора са от 1901 г., дело на италианския художник Медеа Джовани Питор. Главният портал включва атланти – две мъжки фигури поддържат на плещите си сградата. Над издълбания надпис „България“ е поставена изразителна скулптурна група – четири фигури на жени и три ангелчета, символизиращи застрахователната идея. Композицията изпъква върху фона на стръмния ламаринен покрив, увенчан с кула.

Първите две десетилетия след Освобождението русенският стопански елит диктува правилата в бизнеса в страната, създавайки първата българска частна банка (1881) и първата търговска камара (1890). Стремешът на основателите им е да надскочат тесните регионални рамки и да имат водеща роля в стопанското развитие на страната. Осъществяването на тези проекти се реализира най-пълно след откриването на Първото българско застрахователно дружество „България“ през 1891 г. Преди това в застрахователния бизнес в Русе се разпорежда румънското застрахователно дружество „Дачия“.

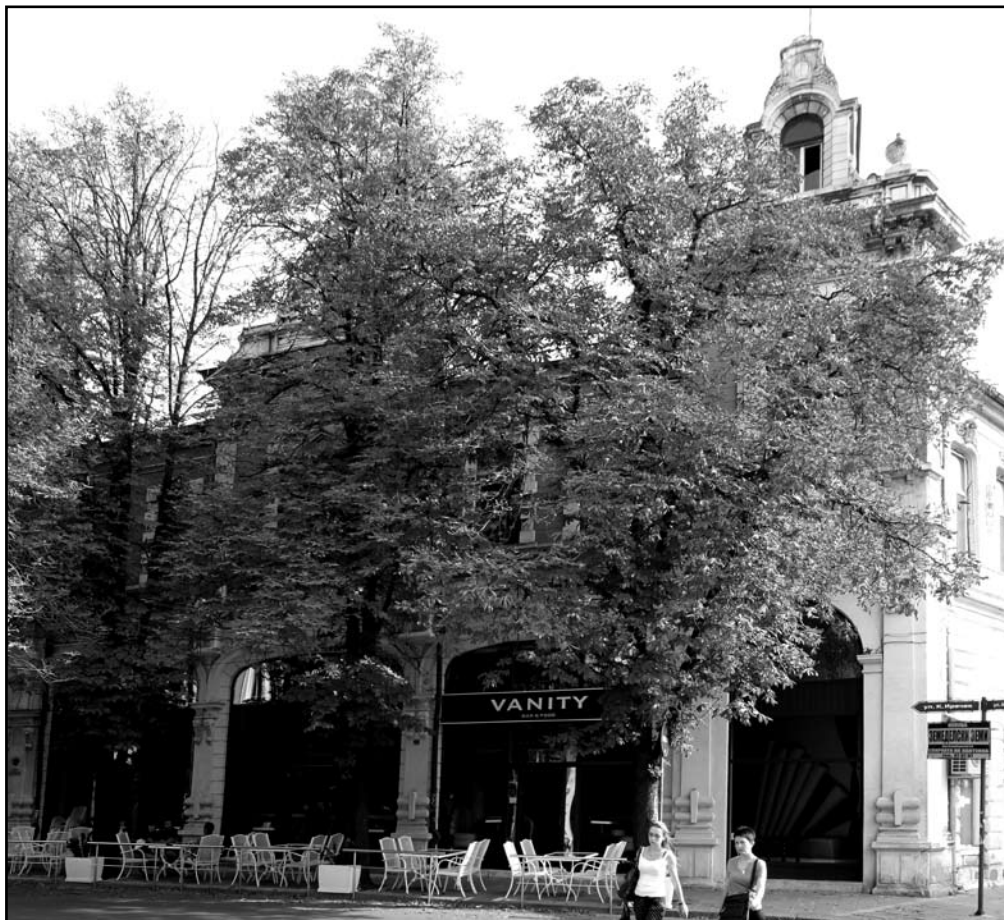
През 1898 г. застрахователно дружество „България“ разширява дейността си и открива представителства зад граница в Цариград, Солун, Битоля, Скопие, Охрид, Атина, Пирея, Александрия. В началото на ХХ в. дружеството отправя поглед към по-далечните европейски и презокеански дестинации, като създава агенции в Амстердам, Антверпен и Чикаго (1905 г.), Берлин, Мадрид и Париж (1907 г.), а в навечерието на войните и в Лондон. От 1931 г. се обособява като Акционерно дружество за презастраховане, а от 1946 г. прекъсва дейността си.

От 1950 г. сградата на Първо българско застрахователно дружество „България“ се използва за Окръжно управление на Министерството на вътрешните работи. След преместването на полицията в нова сграда, тази на застрахователно дружество „България“ става обект на реституционен спор.

In 1898, the Bulgaria Insurance Company enlarged its operations and opened overseas offices in Istanbul, Thessalonica, Bitola, Skopje, Ohrid, Athens, Piraeus and Alexandria. In the early 20th century, the company embraced more distant European and non-European destinations and opened its agencies in Amsterdam, Antwerp and Chicago (1905), Berlin, Madrid and Paris (1907) and in London on the eve of the wars. In 1931 it was transformed into a reinsurance shareholding company; its operation was terminated in 1946.

After 1950, the building of the BULGARIA First Bulgarian Insurance Company was used as a District Office of the Ministry of Interior. After the police department was moved to new premises, this building became subject to a complicated restitution-related argument.

КЪЩАТА НА ГЕОРГИ МАРТИНОВ КЛУБ НА ДЕЙЦИТЕ НА КУЛТУРАТА

GEORGI MARTINOV'S HOUSE – THE CULTURE CLUB

At the corner of Aleskandrovska Street and Konstantin Irechek Street 2, with its façade on the latter street only, is the Martinov's house. It was built in 1900 for the home and shops of Georgi Martinov, one of Rousse's mayors. The architect Negohos Bedrosyan designed a building of an imposing façade, crowned by three mansard turrets and adorned by stone grapes (as the Loza – the Bulgarian word for vine – shop was on the ground floor).

Georgi Martinov took his education in trade in Istanbul. He settled in Rousse in 1880.

На ул. „Александровска“ и ул. „Константин Иречек“ № 2, с фасада само към втората улица, се откроява къщата на Мартинови. Строена е през 1900 г. за дом и магазини на един от русенските кметове Георги Мартинов. Архитект Нигохос Бедросян проектира сграда с внушителна фасада, увенчана с три мансардни кули, с декорации на каменни гроздове в съответствие на това, че в партерните помещения се помещава магазин „Лоза“.

Собственикът на къщата Георги Мартинов учи търговия в Цариград и през 1880 г. се установява в Русе. Занимава се с внос на стоманени и метални изделия от Германия, Франция, Австрия и Англия. Като уважавана обществена личност е избран за кмет на Русе (9.04.1902 – 2.06.1903). На него се пада отговорността да организира честванията по повод 25-та годишнина от шипченските боеве и от Освобождението на България. Тогава през Русе минават граф и графиня Игнатиеви, посрещнати подобаващо тържествено от кмета и гражданите.

Общината откупува Мартиновата къща и след реставрация на интериора през 1971 г. е предоставена за Клуб на дейците на културата в Русе. В реставрацията на стенописите участват няколко художници, като е запазен оригиналът на разноцветните рисунки, дело на художник-декоратора Карло Франческони. Негово дело са паната на музите, както ги нарича художникът, а също и образа на Меркурий (символ на търговията). Всички помещения са богато декорирани с растителни орнаменти, градски и романтични пейзажи и митологични фигури. Италианският художник работи в Русе в началото на XX в. и декорира интериора на много домове, като този е един от най-запазените. В клуба се провеждат концерти, литературни четения, тържества, чествания, срещи с писатели, конференции.

His business was to import steel and metal products from Germany, France, Austria and England. Being a distinguished and honoured person, he was elected Mayor of Rouse (9.04.1902 – 2.06.1903). He had the challenging responsibility to organise the celebrations of the 25th anniversary of the battles at Shipka and of Bulgaria's Liberation. Count and Countess Ignatiev visited Rouse for those celebrations, and they were ceremonially welcomed by the Mayor and the community.

In a later period, the Municipality bought Martinov's house and, after interior restoration work in 1971, it was ceded to the Rouse Culture Club. A team of artists worked on the restoration of the murals; they preserved the original coloured frescos made by the decoration artist Carlo Francesconi. He had painted the Muses segments, as he would call them, and an effigy of Mercury, the god of trade. All rooms are lavishly decorated with floral ornaments, romantic and town scenes and mythological figures. Francesconi worked in Rouse in the early 20th century and made interior decorations in many houses. His work in Martinov's house is probably the best preserved.

The Club is a venue for concerts, book readings, celebrations, meetings with writers, concerts, etc.

Проектът на сградата е направен от архитект Удо Рибан. Строителните работи са извършени през 1900–1901 г. под ръководството на инженер Тодор Тонев. Освещаването на сградата на Германския евангелски институт става на 5 октомври 1902 г. Сградата на стария немски пансион, впоследствие френски колеж и музикално училище, разположен на ул. „Борисова“ № 33 е обвързана със заселването на немска колония в Русе през втората половина на XIX в., свързана главно с търговията. За улесняване на търговските връзки по р. Дунав Прусия открива в Русе консулство през 1853 г. След Освобождението немските колонисти създават своя енория и училище. През 1883 г. в Русе е открито училище (Дойче шуле) с детска градина и начален курс. По инициатива на германския консул в Русе д-р Вебер и съдействието на евангелистките църкви в Букурещ и Браила е ангажиран пастор за германска евангелистка община в Русе. Когато в Русе пристига пастор Теодор Вангеман, немското училище се разраства и назрява нуждата от нова сграда, в която да се помещават детската градина, училището, пансионът и жилищата на учителите. През 1899 г. пастор Вангеман предприема пътуване до Германия с благотворителна цел и събира 45 000 франка. С тези средства, както и с даренията на немците от Русе, пасторът купува парцел от три декара на ул. „Борисова“. Построена е сграда с площ от 560 кв. м. Състои се от четири етажа, сутерен и кула. Лицевата фасада е покрита с каменни блокчета, тухли, каменни и теракотени декорации. Сградата има две отделения – мъжко и женско. Има и собствено отопление, водопровод, бани с душеве и вани. В сутерена е разположена кухнята и трапезарията за 120 места. В молитвената зала, богато украсена с релефна гипсова декорация, се намира и хармониумът.

След Първата световна война (1918), всички немци и австрийци трябва да напуснат България, а техните имоти се конфискуват. Сградата на Германския пансион е предадена на Френското католическо училище „Св. Йосиф“. През 1933 г. сградата е купена от русенската община за Трета прогимназия „Петър Берон“. След 1944 г. сградата е ползвана от Висше техническо училище, а след това последователно е Заводско училище № 19, Турска гимназия, Педагогическо училище за детски учителки и Музикална гимназия. След земетресението през 1977 г. сградата е необитаема. Сега е собственост на фондация Братя Бобокови, която я възстановява и адаптира за музей.

НЕМСКО УЧИЛИЩЕ И ПРОТЕСТАНТСКИ ПАНСИОН, ФРЕНСКО УЧИЛИЩЕ „СВЕТИ ЙОСИФ“, МУЗИКАЛНА ГИМНАЗИЯ

THE GERMAN SCHOOL AND THE PROTESTANT BOARDING HOUSE, ST. JOSEPH FRENCH SCHOOL, THE HIGH SCHOOL OF MUSIC

The architect of the building was Udo Ribau. The construction works were finalised in 1900–1901, under the supervision of the civil engineer Todor Tonev. The German Evangelist Institute inaugurated the building on October 5, 1902. The building of the old German school, later a French lyceum and a high school for music at Borisova Str. 33, was funded by the German community, predominantly active in trade, that settled in Rouse after the mid 19th century. To facilitate its business affairs along the Danube River, Prussia opened a consulate in Rouse in 1853. After the Liberation, the German community organised their parish and a school. A German school (Die Deutsche Schule) with a kindergarten and an elementary education course was opened in Rouse in 1883. A pastor was found for the German Evangelistic community in Rouse on the initiative of the German consul in Rouse, Dr. Weber, with the assistance of the Evangelistic churches in Bucharest and Braila. When the pastor Theodor Wangemann came to Rouse, the German school grew larger, so it needed a new building for the kindergarten, the school, the boarding house and the teachers' homes. In 1899, Pastor Wangemann made a charity trip to Germany and raised a fund of 45000 franks. With donations by the German community in Rouse added to that amount, the pastor bought a three decares parcel on Borisova Street. The building that was constructed on it has a footprint of 560 sq.m. It is on four floors, with a basement and a turret. The front façade has a facing of small stone blocks, bricks, stone and

terracotta decorations. The building has two sections – for boys and for girls. It has a heating system, a water line, bathrooms with showers and tubs. The kitchen and the dining room of 120 seats were in the basement. There was a harmonium in the prayer room, which was heavily embellished with gypsum decoration.

After World War I in 1918, all Germans and Austrians had to leave Bulgaria, and their properties were confiscated. The building of the German boarding house was ceded to St. Joseph French School. In 1933, Rouse Municipality bought the building for the needs of Petar Beron Third Primary School. After the 1944 change of the political system, the building was used by the Higher Technical School, then by No. 13 Factory School, the Turkish High School, the School of Kindergarten Teaching and the High School of Music. The 1977 earthquake made the building uninhabitable. Its current owner – the Bobokov Brothers' Foundation – is planning to transform it into a museum after its rehabilitation.

СГРАДИТЕ НА СТАРАТА МИТНИЦА

Българските митници се създават след указ на княз Александър I от 7 юли 1879 г. и са едни от най-старите държавни институции в България. Първи управител на Русенската митница е Матей Попович. Служители на митницата са били бившите революционери Захари Стоянов и Никола Обретенов.

След Освобождението митническите служби в Русе се помещават в малки дървени постройки, на мястото на разрушената през Освободителната война сграда на турската митница на пл. „Св. Никола“. В началото на ХХ в. (1901–1902) там са построени нови модерни сгради на русенската митницата – два представителни корпуса, съединени с магазини за стоки, по план на арх. Йордан Димитров Йорданов. Сградите са увенчани с куполи над главните входи.

След построяване на новата представителна ж.п. гара с митница през 1956 г., тези постройки са предоставени за Транспортна болница и Транспортна милиция, а над магазините са надстроени етажи, ползвани тогава от Речна снабдителна база. Ролята на Русенската митница нараства значително след откриването на Дунав мост през 1954 г., където се открива митнически пункт, а също и на гара „Русе разпределителна“, построена едновременно с моста. От 1967 г. функционира и митнически пункт „Товарна гара“.

Rousse Architecture and History

THE OLD CUSTOM'S HOUSE

The Bulgarian customs was created under a decree of Prince Alexander I on 7 July 1879; it is one of the oldest state institutions in Bulgaria. The first Rouse Customs Manager was Matey Popovich. The customs in Rouse had two remarkable officers – the former renowned revolutionaries Zahari Stoyanov and Nikola Obretenov.

After the Liberation, the customs offices in Rouse were in small wooden bungalows on St. Nikola Sq., on the spot where the building of the Turkish customs house used to be before it was destroyed in the Liberation War. In the early 20th c. (1901–1902), new premises were built for the Rouse customs – two imposing edifices joined by bonded warehouses. The architect was Yordan Dimitrov Yordanov. The buildings have cupolas above the main entrances.

After a new impressive railway station was built in 1956, with a customs house attached to it, the former customs house was ceded to the Transport Hospital and Transport Police. Additional floors were built above the bonded houses for the needs of the then-operating River Supplies Company. The role of the Rouse Customs Office became quite important after the Danube Bridge was built in 1954. Two new customs points were open, one on the bridge and another one at the Rouse-Razpreditelna railway station (the distribution station) that was built at the same time with the bridge. Another customs point was launched in operation in 1967 at Tovarna Gara railway station (the cargo station).

В началото на XX в. на ъгъла на ул. „Княжеска“ и ул. „Църковна независимост“ е построена нова сграда. Търговецът Стоян Хаджигенов купува място от съседа си Стефан Стоянов и построява сградата по ул. „Църковна независимост“ по проект на инж. Владимир Малчев. Хаджигенов използва дългото отсъствие на семейство Стоянови от Русе и застроява пристройка към съществуващата си сграда в двора на съседа си Стефан Стоянов. Въпреки междусъседския конфликт Стоян Хаджигенов успява да узакони строежа през 1903 г., като по този начин заема целия ъгъл на „Княжеска“ и „Църковна независимост“. Градежът на ул. „Княжеска“ е по проект на арх. Едвин Пиетрички. Двете части на сградата имат единна архитектура и са добре свързани помежду си.

Къщата на Стоян Хаджигенов е давана под наем за Акцизно управление. По-късно е хотел „Швайцер“. Сградата е преустройвана от следващите собственици на сградата братя Джурови. През 1919 г. те я продават на Васил Ралчев от с. Гложево, Тетевенско. Новият собственик открива в сградата хотел „Лондон“ със 17 стаи и сладкарница „Надежда“. Синът му Братан Ралчев (1911–2001) завършва френския мъжки пансион „Св. Йосиф“ в Русе и учи сладкарство в Букурещ. Връща се в Русе и помага на баща си Васил в сладкарницата. Братан Ралчев е един от най-големите филателисти на Русе. Сладкарницата носи името на по-голямата му сестра Надежда, омъжена за Вендо Милде, който е собственик на „Шуменско пиво“ в Русе, потомствен пивовар.

През следващите години хотелските стаи са ползвани и от Русенския общински радиоцентър, на партера е имало книжарница, аперитив „Славяни“, представителство на ТАБСО и от 1968 г. на БГА „Балкан“, а последно са банкови офиси.

THE LONDON HOTEL

In the early 20th century, a new building was constructed on the corner of Knyazheska Street and Tsarkovna Nezavisimost Street. The merchant Stoyan Hadzhigenov, who had bought a parcel from his neighbour Stefan Stoyanov, commissioned the design of the building on Tsarkovna Nezavisimost Street to the civil engineer Vladimir Malchev. Hadzhigenov took advantage of the Stoyanovs' long absence from Rouse to construct in his neighbour's yard an additional building adjacent to the existing one. Regardless of the conflict the neighbours had, Stoyan Hadzhigenov managed to legitimise the construction in 1903, that way occupying the whole corner area of Knyazheska Street and Tsarkovna Nezavisimost Street. The building in Knyazheska Street was designed by the architect Edwin Petriczky. The architecture of the two building sections is harmonious, with a good link between the sections.

Stoyan Hadzhigenov's house was rented for some time to the Excise Office; later, the Schweizer Hotel was in it. The next owners – the Dzhurov brothers – reconstructed the building. In 1919, they sold it to Vasil Ralchev from Glozhevo village near Teteven. The new owner opened the London Hotel in the building, featuring 17 hotel rooms and the Nadezhda Confectionery. His son Bratan Ralchev (1911–2001) graduated from St. Joseph French Lyceum for Boys in Rouse and took a course in confectionery in Bucharest. When he came back to Rouse, he helped his father Vasil with the confectionery. Bratan Ralchev was one of the most distinguished stamp collectors in Rouse. The confectionery was named after his sister Nadezhda, who was married to Vendo Milde, owner of the Shumensko Pivo brewery in Rouse, whose ancestors had been occupied in brewing for generations.

In later times, the hotel rooms were used by the Rouse City Radio, there was a bookshop on the ground floor, the Slavyani day bar, an airline office of TABSO (transformed in 1968 into the Balkan Bulgarian Civil Airlines), and at present part of the building is used as a bank office.

ХОТЕЛ ЛОНДОН

KOSTA TOMOV'S HOUSE

The lawyer, banker and politician Georgi Gubidelnikov from Rousse commissioned in 1901 to the architect Georg Lang to design a house for him on the corner of Aleksandrovska Street and Svoboda (Freedom) Square. The house that was planned was on two floors, with a corner turret and sculpture adornments. The City Development Office rejected the plan; their recommendation was that the second floor had to be removed for the sake of symmetry with the Girdap Bank that had already been built. Georgi Gubidelnikov gave up the idea to build a house on that spot and sold the plot to Kosta Tomov. The new owner asked the prominent city architect Eduard Winter to amend the plan in conformity with the requirements of the local authorities; the house was finished in 1904.

Kosta Tomov was a prosperous businessman, who traded in timber and construction materials. He did not

КЪЩАТА НА КОСТА ТОМОВ

Русенският адвокат, банкер и политик Георги Губиделников възлага на арх. Георг Ланг през 1901 г. да проектира къща на ъгъла на „Александровска“ с площад „Свобода“. Планира се двуетажна къща с ъглова кула и скулптурна украса. Градската техническа служба отхвърля проекта, като препоръчва да се премахне втория етаж, за да се запази симетрията с височината на вече построената банка „Гирдап“. Георги Губиделников се отказва да строи къща на това място и продава терена на Коста Томов. Новият собственик се обръща към известния градски архитект Едуард Винтер, който нанася корекции според изискванията на общината и през 1904 г. къщата е завършена.

Коста Томов е известен търговец на дървен и строителен материал, който не жали средства за обзавеждането ѝ. Кахлените печки са доставени от Букурещ, а гравираниите стъкла от Виена. Стаите са декорирани с фрески. В тази къща се ражда синът му Петър Томов, завършил технически науки в Германия, кинематографист и управител на кино „Модерен театър“ през 30-те и 40-те г. на XX в. Благодарение на него в Русе навлиза говориящият филм и русенци имат възможност да гледат най-добрите европейските филми по това време. Петър Томов приживе предаде на музея целия си филмов архив и оригинална кинотехника.

В партера на къщата през социализма се намираще известният хранителен магазин, наричан „Геройката“. В по-ново време там бе „Макдоналдс“, а сега е офис-магазин на „Глобул“.

spare money on furnishing his house. Glazed tiles were supplied from Bucharest; etched glass was delivered from Vienna. The rooms were decorated with frescos. His son Petar Tomov was born in the house. A graduate in engineering science from Germany, in the 1930s and 1940s he was in the cinema industry and managed the Moderen Teatar cinema hall. Owing to him, sound films came to Rousse and cinema fans could see the best European films of that time. When he was still living, Petar Tomov donated his whole film archive and original cinema equipment to the museum.

In the socialist era, the ground floor was occupied by a popular supermarket that the community called Geroikata. It was substituted by a McDonalds' restaurant in more modern times; currently, there is a Globul shop there.

THE PROFIT BUILDING OF ROUSSE MUFTI OFFICE, THE BRISTOL HOTEL

At Han Kubrat Square 1, on the corner between Aleksandrovska Street and Olimpi Panov Street, in 1905–1907 the Rouse Wakif Board built a profit building for a hotel and shops. It was designed by the architect Todor Petrov (1865–1937), a graduate in civil engineering and architecture from Gent, Belgium. As Rouse City Architect in the early 1900s, he designed a large number of trade and residential constructions. The luxurious Bristol Hotel was opened in the building.

Wakifs were Ottoman charity real estates the revenues of which subsidised Muslim religious institutions such as mosques or other public establishments. Such estates might not be expropriated under the Muslim law – the Sharia. Muslim communities in Bulgaria had a wide scope of authority after the Liberation. They would manage religious affairs, rent out wakif estates and collect the rent, organise and manage Muslim schools, publish newspapers, etc.

After 1945, with the change of the political system, the Bristol Hotel had different names: the

ДОХОДНО ЗДАНИЕ НА РУСЕНКОТО МЮФТИЙСТВО ХОТЕЛ „БРИСТОЛ“

На пл. „Хан Кубрат“ № 1, на ъгъла между улиците „Александровска“ и „Олимпи Панов“, е построено доходно здание за магазини и хотел на русенското вакъфско настоятелство. Сградата на русенското мюфтийство е строена през 1905 – 1907 г. по проект на арх. Тодор Петров (1865–1937), завършил строително инженерство и архитектура в Гент, Белгия. В началото на ХХ в. е главен архитект на Русе и проектира редица търговски и жилищни сгради в града. В сградата се открива луксозният хотел „Бристол“.

Вакъфите са недвижими имоти в Османската империя, част от които отиват за издръжка на някаква мюсюлманска религиозна институция, например джамия, или друга обществено полезна постройка. Тези имоти са неотчуждаеми по мюсюлманското право – шериата. След Освобождението мюсюлманските общини в България притежават широки пълномощия. Те ръководят религиозните дела, дават под наем и събират доходите от вакъфските имоти, организират и ръководят мюсюлмански училища, издават вестници.

След 1945 г. хотел „Бристол“ последователно сменя имената си – „Република“, „Москва“ и „Балкан“. През 1959 г. изгаря мансардният етаж на сградата. Има идея на нейно място да се построи многоетажен хотел. След намесата на Пенчо Кубадински се възстановява старият архитектурен облик на сградата. В сутерена и крилото към улица „Александровска“ през 60-те г. на ХХ в. е известната пивницата на бай Маньо, закувалня и магазин за полуфабрикати, по-късно е известното заведение „Балкан“. В другото крило на сградата към улица „Олимпи Панов“ последователно има сладкарница и диетичен ресторант „Москва“, в периода 1984–1994 г. е ресторант „Гюргево“, а след това е ресторант „Фантастико“.

Republika (Republic), the Moskva (Moscow), and the Balkan. The mansard floor of the building got burnt in a fire in 1959. The local authorities had an idea to replace the building with a multi-floor hotel. After Pencho Kubadinski's (member of the Communist government) criticism on that idea, the original architecture was restored. On the ground floor and in the wing on Aleksandrovska Street there was a popular tavern in the 1960 – Bay Manyo's, a snack bar and an instant food shop. Later, the popular Balkan Restaurant was on that floor. On the ground floor in the wing on Olimpi Panov Street there was a confectionery, then the Moskva Dietary Restaurant, the Gyurgevo restaurant between 1984 and 1994, and then the Fantastico Restaurant.

**БИРАРИЯ „КРИСТАЛ“,
ДОМ НА ЗАПАСНОТО ВОЙНСТВО,
РЕСТОРАНТ „ПОТСДАМ“, РЕСТОРАНТ „ЛА СТРАДА“**

През 1907 г. Стефан Гъдев открива модерната бирария „Кристал“ на ул. „Александровска“ 77. Собственикът поръчва проекта на инж. Тодор Тонев, който реализира уникално за времето си строително решение, при което салонът на бирарията е направен без носещи колони, въпреки голямата ширина на помещението от 12 м. Така се оформя най-просторният и светъл салон за заведение в града по това време.

По-късно бирария „Кристал“ става Дом на запасното войнство. Идва нов наемател и открива ресторант „Преславски“, а след него Иван Марков отваря един от най-престижните ресторанти в Русе, известен с добрата си кухня. До 1948 г. сградата на Дома паметник на запасното войнство е ползвана по предназначение, след което е предоставена на „Наркооп“ – Русе. Известно време там е ресторант „Болгар“. През 1970 г. е извършено цялостно преустройство на интериора в салона, а партерът на съседната сграда е превърнат в кухня към известния ресторант „Потсдам“. По програмата за побратимените градове в германския град Потсдам пък е открит ресторант „Болгар“. През 2002 г. с решение на правителството имотът, бивш Дом паметник на запасното войнство е предоставен за безвъзмездно ползване за 10 г. на Регионалния съюз на офицерите и сержантите от запаса. През 2011 г. новите собственици извършват цялостен ремонт и ресторант „Потсдам“ вече е „Ла Страда“.

**THE CRYSTAL BEER HOUSE,
THE HOUSE OF THE OFFICERS OF THE RESERVE,
THE POTSDAM RESTAURANT, THE LA STRADA RESTAURANT**

In 1907, Stefan Gadev opened the modern for that time Crystal Beer House at Aleksandrovska Street 77. The owner commissioned the architectural design to the civil engineer Todor Tonev, who designed a construction that was unique for its time, with the main hall built without bearing columns although the room was very wide – 12 m. That place became the most spacious and full of light restaurant in the town.

Later, the Crystal Beer House became the House of the Officers of the Reserve. A later tenant opened the Preslavski Restaurant. Ivan Markov, who came after him, opened one of the classiest restaurants in Rousse, widely popular because of the excellent food served there. Until 1948, the House of the Officers of the Reserve was used to its original purpose; after that it was ceded to the Rousse-based trading company called Narcoop. The Bolgar Restaurant was there for some time. The interior was completely transformed in 1970; the ground floor of the neighbouring building became the kitchen of the trendy Potsdam restaurant. In the framework of the twin cities program, the Bolgar restaurant was opened in the German town of Potsdam. In 2002, after a resolution of the government, the former House of the Officers of the Reserve was ceded for 10 years to the Regional Alliance of Officers and Sergeants of the Reserve. The property changed its owners once again in 2011, and the Potsdam Restaurant was fully rehabilitated, redecorated and renamed into the La Strada Restaurant.

THE TRADE HOUSE OF HEINRICH LANGBEHN AND HUGO SCHOBER, THE BUILDING OF ROUSSE TV CENTRE

At the corner of Tsaribrod Str.6, in 1896 Heinrich Langbehn had a trade house built; it was designed by the architect Todor Petrov. After the 1907 reconstruction, the building acquired a Secession appearance because of the typical façade and interior ornamentation. The warehouses were on the ground floor; the offices were on the upper floor.

Heinrich Langbehn was a German merchant, who chose to do his business in Rousse in the late 19th c. He became a founder stakeholder in 1907 of the Eugeni Muhlhaupt & Co machine and ironwork factory. Heinrich Langbehn's company was transformed in 1912 into the Bulgarian Trading Shareholding Company active in delivering German machines

ТЪРГОВСКА КЪЩА НА ХАЙНРИХ ЛАНГБЕН И ХУГО ШОБЕР СГРАДА НА ТЕЛЕВИЗИОНЕН ЦЕНТЪР – РУСЕ

На ул. Цариброд“ № 6 по проект на арх. Тодор Петров от 1896 г. е изградена търговската къща на Хайнрих Лангбен. Преустройство на сградата е от 1907 г., при което тя добива сецесионов вид, чиито орнаменти се откриват във фасадната украса и в интериора. На първия етаж са били търговските складове, а на втория – канторите.

Хайнрих Лангбен е германски търговец, който избира да работи в Русе в края на XIX. Включва със свои капитали в създаването на Машинната фабрика и железолейрница „Евгени Мюлхаупт & С-ие“, основана през 1907 г. Фирмата на Хайнрих Лангбен през 1912 г. се преобразува в Българското търговско акционерно дружество, което доставя от Германия машини и технически съоръжения за развиващата се русенска икономика. През 20-те г. на XX век търговският обмен между България и Германия бележи непрекъсната тенденция на нарастване. Местоположението на Русе и неговата развита промишленост му придават особена значимост за търговските връзки между двете страни. Дружеството създава свои клонове в Горна Оряховица и София.

По-късно срещаме Хайнрих Лангбен, като представител на германската фирма за автомобили Stoeuer, а през 20-те и 30-те заедно с Хуго Шобер, има фирма за таксите в Русе.

Сградата е използвана и за общежитие на Немското училище, а след национализацията през 1947 г. е партиен клуб. Сградата на най-голямото търговско дружество в Русе днес се ползва от Регионалния телевизионен център – Русе, създаден през 1973 година.

and equipment for the growing industrial businesses in Rousse. In the 1920^s, commerce between Bulgaria and Germany experienced a notable increase. The town had a special significance in the commercial exchange between the two countries because of its location and its developed industry. The company opened branches in Gorna Oryahovitsa and Sofia.

Later, Heinrich Langbehn was representative of the German Stoeuer automobile company; in the 1920^s and 1930^s, he ran a taxi company in partnership with Hugo Schober.

For some time, the building was used as a boarding house of the German School; after the 1947 nationalization it was a communist party club. The building of the largest trading company in Rousse is used today by the Rousse Regional TV Centre that started its existence in 1973.

THE NOTRE DAME DE SION FRENCH BOARDING HOUSE FOR GIRLS, GEO MILEV ENGLISH LANGUAGE SCHOOL

The building of Notre Dame de Sion French Boarding House for Girls was constructed in 1908. The architectural design was commissioned to the Italian architect Professor Mariano Pernigoni. The building is on a large pleasantly landscaped plot, which was part of the Catholic Centre in Alei Vazrazhdane (which was out of town at that time), with constructions covering 1540 sq.m. The building had a U-shape in the plan; it was, however, built with one wing only and that is the reason for the asymmetrical main façade.

The French Boarding House for girls had a high fence around it. The girls, mostly coming from rich Bulgarian families, lived to demanding boarding house rules under the vigilant supervision of French nuns. They travelled by a special covered car to the school premises of Santa Maria French High School for Girls on Borisova Street. After 1946, the boarding house building was used as a vocational school in railway transport, a boarding house of the High Institute of Machine Engineering and Agriculture Mechanisation and Electrification, and a polyclinic. In the following nearly two decades Rousse did not have any foreign language high school. 1 August 1963 was the inauguration day of the Polytechnic

ФРЕНСКИ ДЕВИЧЕСКИ ПАНСИОН „NOTRE DAME DE SION“, АНГЛИЙСКА ГИМНАЗИЯ „ГЕО МИЛЕВ“

Сградата на Френския девически колеж с пансион „Нотр Даме де Сион“ е построена през 1908 г. Автор на архитектурния проект е италианският професор архитект Мариано (Михаил) Пернигони. Сградата е разположена в голям, добре озеленен парцел, част от комплекса на Католическото братство в „Алеи Възраждане“, който тогава е извън града, с обща застроена площ от 1540 кв. м. Според проекта сградата трябва да има П-образна форма, но е изпълнен без едното крило и поради тази причина главната фасада е асиметрична.

Френският девически пансион е бил заграден с висока ограда. Момичетата, повечето от богати фамилии от цялата страна, са живеели под надзора на калугерки францужойки при строг пансионен режим. Специална покрита кола ги е возела до учебната сграда на френската девическа гимназия „Санта Мария“ на ул. „Борисова“. След 1946 г. сградата на пансиона е използвана за ЖП училище, общежитие на ВИММЕСС, поликлиника. В следващите близо две десетилетия в Русе няма училище с преподаване и изучаване на чужди западни езици. На 1 август 1963 г. се открива Политехническа гимназия с преподаване на английски език. През лятото на 1965 г. на Английската гимназия се предоставя сградата на бившия Френски девически пансион в Парка на младежта - ул. „Алеи Възраждане“ № 3. Третият етаж е предназначен за пансион, отначало – само за момичета. Пансионът е задължителен за всички ученици от Английската гимназия „Гео Милев“, дори и за русенци. Приемът е за цяла Северна България, от Видин до Силистра, а след откриването на езикови гимназии в други градове започва ограничаването на обхвата на прием на ученици. Днес основният прием е от Русе и Русенска област. През 2011 г. към сградата е построен спортен салон.

High School with Teaching in English. In the summer of 1965, the building of the former French Boarding House for Girls at Alei Vazrazhdane 3 in the Youth Park was ceded to the English Language School. The third floor was used as a boarding house; initially, it was only for girls. It was compulsory that all Geo Milev English Language School students lived in the boarding house, including those from Rousse. The school admitted students from the whole Northern Bulgaria encompassing the distance between Vidin and Siliistra. After new language schools were opened in other towns around the country, the region from which the students come became smaller. At present, most of the school boys and girls come from Rousse and its region. A new school sports facility was built next to the school in 2011.

БЪЛГАРСКА ГЕНЕРАЛНА БАНКА, АГЕНЦИЯ ЗА ПРОУЧВАНЕ И ПОДДЪРЖАНЕ НА РЕКА ДУНАВ (АППД)

Сградата на Българската генерална банка в Русе на ул. „Славянска“ № 6 е строена през 1907–1908 г. по проект на унгарския архитект Янович и по поръчка на инж. Зигмунд Ринтел, собственик на новоизградения модерен киносалон „Независима България“ (по-късно „Одеон“) в еврейската махала.

Архитектурата на сградата е издържана в стил сецесион. В партера са проектирани два магазина, а парадно стълбище води до втория етаж, където са банковите помещения. Фасадата е асиметрична, украсена с три човешки фигури, които представляват мъж с чук и колело (символ на труда), жена с лавров венец и щит (символ на славата) и митичния бог Меркурий (символ на търговията). Зигмунд Ринтел отдава сградата под наем за офиси на Българска генерална банка и на Еврейската банка. Сградата по-късно е купена от Самуел Вилхелм Матерсдорф, който от 1931 г. живее във Виена, а в навечерието на Втората световна война заминава за Ню Йорк. От 1940 г. до 1972 г. в сградата се настанява администрацията на Българско речно плаване. След като БРП се премества в новата си сграда, тук идва Агенцията за проучване и поддържане на река Дунав (АППД).

На горните етажи известно време е дирекцията на българо-съветското дружество „Дунайтранс“, както и секция „Речен транспорт“ към Научноизследователски институт по воден транспорт – Варна, Интерклуб и дирекция „Културен отдих и художествена украса“. Впоследствие цялата сграда е предоставена на АППД. Освен стаи за администрацията има и стаи за гости, и комплекс за делови срещи.

THE BULGARIAN GENERAL BANK, THE EXECUTIVE AGENCY FOR EXPLORATION AND MAINTENANCE OF THE DANUBE RIVER

The building of the Bulgarian General Bank in Rousse at Slavyanska Street 6 was constructed in 1907–1908; the design was commissioned to the Hungarian architect Jankovic by Sigmund Rinthel, owner of the newly-built Nezavisima Bulgaria modern cinema theatre (later The Odeon) in the Jewish quarter.

It is in the Secession style. Two shops were designed on the ground floor; the main stairway led to bank offices on the second floor. The façade is asymmetrical, adorned with three statues – a man holding a hammer and a wheel (symbols of work), a woman with a laurel wreath on her head (symbol of glory) and the mythical god Mercury (symbol of trade). Sigmund Rinthel let the building to the Bulgarian General Bank and the Jewish Bank. Later, the building was bought by Samuel Wilhelm Mastersdorf, who settled in Vienna in 1931,

and at the eve of World War Two went to New York. The administration of the Bulgarian River Shipping Company was in the building between 1940 and 1972. After the Bulgarian River Shipping moved to its new office building, the Executive Agency for Exploration and Maintenance of the Danube River moved in.

The upper floors were dwelled by different organizations: the directorate of the Dunaytrans Bulgarian-Soviet company, the River Transport Department of the Water Transport Research Institute in Varna, the Interclub, and the Cultural Activities and Artistic Decoration Directorate. Now the whole building is used by the Executive Agency for Exploration and Maintenance of the Danube River. It has administration offices, guest rooms and a business meeting centre.

Сградата, позната като Музей „Баба Тонка“ на булевард „Придунавски“ № 16 е построена през 1908 г. от Никола Обретенов. В първия вариант къщата е едноетажна, има антре и пет стаи, разположени симетрично. Шест години по-късно е надстроена с един етаж. Изгражда се пристройка, където се разполага стълбище за втория етаж, кухня и санитарен възел. Общата застроена площ е почти 300 кв. м.

В запазената до днес къща Никола Обретенов живее със съпругата си Димитра, с дъщеря си Тонка и зет си Нико Просеничков и двете им деца Лиляна и Милкана. Тук Обретенов обработва своя архив, като част от него предава през 1927 г. в Народна библиотека „Св. Св. Кирил и Методий“. В този дом посреща съратниците си Стоян Заимов и Димитър Тодоров – Димитрото, учените Михаил Арнаудов и Димитър Страшимиров, журналисти, писатели и общественици. Постепенно къщата на Никола Обретенов се превръща в своеобразен музей. Ученици от цялата страна пристигат в Русе да посетят Ботевия четник и да чуят разказите му за националноосвободителните борби и за легендарната му майка. Н. Обретенов умира през 1939 г. след активна и дълга обществено-политическа дейност преди и след Освобождението. Съпругата му Димитра умира по време на бомбардировките над Русе през лятото на 1944 г. Превратът на 9 септември 1944 г. и последвалите трагични събития прекъсват живота в този дом. Дъщерята и зетят на Никола Обретенов са убити, а внучката му Милкана се разболява и умира.

Музеят „Баба Тонка“ се открива по инициатива на Окръжния комитет на БКП в Русе на 2 юни 1958 г. Музеят се посещава от много русенци, трудещи се и учащи се от цялата страна. В експозицията освен революционната дейност на националната героиня и нейното семейство е отразен и целият възрожденски процес в Русе през XVIII–XIX в., с неговото бурно икономическо, културно и революционно развитие. Предстои реконструкция на къщата и ново откриване на музея „Баба Тонка“.

NIKOLA OBREtenov'S HOUSE THE BABA TONKA MUSEUM

The building at Pridunavski Blvd. 16, that is popular in the town as the Baba Tonka Museum, was built by Nikola Obretenov in 1908. Originally, the house had one floor with an entrance hall and five symmetrically located rooms. The second floor was built six years later. An additional construction was added to the original house for a staircase to the second floor, a kitchen and a toilet. The house has a footprint of nearly 300 sq.m.

It was the home where Nikola Obretenov lived with his family – his wife Dimitra, his daughter Tonka and her husband Niko Prosenichkov, and their children Lilyana and Milkana. In this house Nikola Obretenov collected his archive of documents; he gave part of it to St. Cyril and Methodius National Library. That was the house, where he was visited by his fellow-workers Stoyan Zaimov and Dimitar Todorov-Dimitroto, the scholars Mihail Arnaudov and Dimitar Strashimirov, journalists, writers and public activists. In the run of time, Nikola Obretenov's house gradually turned into a museum resemblance. School children from all

КЪЩАТА НА НИКОЛА ОБРЕТЕНОВ МУЗЕЙ „БАБА ТОНКА“

corners of the country would come to Rouse to visit the former member of Botev's fighting group and to listen to his stories about the struggle for national independence and about his legendary mother. N. Obretenov died in 1939, after a life full of political activity prior to and after the Liberation. His wife Dimitra died during the bombings of Rouse in the summer of 1944. The 9 September 1944 coup d'état and the tragic events that followed put an abrupt end to the life in this house. Nikola Obretenov's daughter and son-in-law were killed; his granddaughter Milkana fell ill and died.

The Baba Tonka Museum was opened on 2 June 1958, on the initiative of the Rouse District Committee of the Bulgarian Communist Party. The museum attracted many visitors from Rouse and from all around the country. The exposition covered the involvement of that remarkable Bulgarian woman and all her family in the struggle for national independence, and in parallel to that the exhibits revealed the 18th–19th c. process of national revival in Rouse and its rapid business and cultural development. The Baba Tonka Museum will be rehabilitated and re-opened for visits.

На ул. „Тома Кърджиев“ през 1908 г. по проект на инж. Тодор Тонев е построена къщата на Шаранкови. Вътрешният интериор на сградата е много разточителен. На партерния етаж се намират магазините на Шаранкови за машини и части. Голямо предверие и вито стълбище водят към жилищния етаж, където има всекидневна, около която са разположени отделни стаи. По таваните има стенописи от звезди. Интериорът включва кахлени камини. В задната страна на къщата е домакинската част, с дървено стълбище, което свързва партера с тавана. Шаранкови са част от проспериралото Бурово съдружие още преди Освобождението в Лясковец. Представители на тази фамилия са доброволци в Руско-турската война. В края на XIX век Шаранкови също се преселват в Русе, насърчени от големите стопански възможности на града. Синът на Илия Шаранков – Иван, притежава дялове в Акционерно дружество „Труд“, а от 1922 г. е член на управителния съвет на машинна фабрика „Евгени Мюлхаупт и с-ие“ АД. Иван Шаранков се жени за Ана, дъщеря на Вацлав Трънка, директор на тухларската фабрика „Труд“. Имат две деца Илия и Мара, които учат в Чехия и от там емигрират в САЩ.

Следващият собственик на къщата е bankerът и политик Георги Губиделников. Роден е в Котел. Завършва френски католически колеж в Цариград, право в Новорусийския университет в Одеса и през 1883 г. се връща в България. Става прокурор в Шумен и в Търновския окръжен съд. Член на Народната партия, преместен в Русе, където вече е подпредседател на окръжния съд. Пак заради политическите си пристрастия е уволнен и заедно с адвоката Теодор Теодоров (министър-председател на България през 1918–1919 г.) са на свободна адвокатска практика. Георги Губиделников се ожени за третата сестра на Теодоров – Станка. По-голямата ѝ сестра, Мария, вече е жена на Михаил Маджаров, а другата, Елисавета, е съпруга на Стефан С. Бобчев – всезетов политик. Заради делата им З. Стоянов ражда израза „шуробаджанацина“. След падането на Стамболов става депутат. През 1896 г. Губиделников е подпредседател на IX Народно събрание. В продължение на 28 години е председател на Първо българско застрахователно дружество „България“, основател на Българска търговска банка в Русе и неин главен директор 35 години.

Синовете му Георги, Тодор и Стефан наследяват тази къща. След национализацията в нея се помещава Околийският народен съвет. След 1959 г. вторият и третият етаж са преустроени на отделни жилища за повече семейства, а на първия етаж е промкомбинат „Приста“ за шивашки и кожени услуги. През 1970 г. къщата е преустроена за Обреден дом за женитби. Реституирана и откупена от Община Русе за Обреден дом.

THE HOUSE OF THE SHARANKOV AND THE GUBIDELNIKOV

In 1908, on the corner of Toma Kardzhiev Street, the Sharankovs built their house, designed by the civil engineer Todor Tonev. The interior is fairly extravagant. On the ground floor were the Sharankovs' shops for machines and spare parts. A large entrance hall and a spiral stairway lead to the residential floor, with several rooms around a living room. Frescos with stars were painted on the ceilings. The rooms were equipped with glazed tile stoves. In the rear of the house was the household section, with wooden stairs from the ground floor to the attic. The Sharankovs held stocks in Burov's prosperous shareholding company in Lyaskovets even before the Liberation. Members of that family were volunteer soldiers in the Russo-Turkish War. They moved to Rousse in the late 19th century because of the promising business capacity of the town in that period. Ivan, Iliya Sharankov's son, was stockholder in the Trud Shareholding Company; after 1922, he was board member of Eugeni Muhlhaupt & Co. Ivan Sharankov married Ana, daughter of Vaclav Tranca, Director of the Trud Brick Company. Their two children, Iliya and Mara, studied in Czechoslovakia, wherefrom they emigrated to the USA.

The next house owner was Georgi Gubidelnikov, banker and politician. He was born in Kotel, graduated from the French Catholic Lyceum in Istanbul, took a degree in law from the New Russia University in Odessa and came back to Bulgaria in 1883. He became public prosecutor in Shumen and in Veliko Tarnovo District Court. His political affiliation to the People's Party was the reason for his transfer to Rousse, where he became vice-chairperson of the District Court. His political views inflicted his dismissal. He became a freelance lawyer in partnership with Teodor Teodorov,

КЪЩАТА НА ШАРАНКОВИ И ГУБИДЕЛНИКОВИ

the 1918–1919 Prime Minister of Bulgaria. Georgi Gubidelnikov married Teodorov's youngest sister Stanka. Her elder sister Maria had already got married to Mihail Madzharov; the middle one, Elisaveta, was wife of Stefan S. Bobchev. All sons-in-law in that family were politicians. The manner in which they operated was the reason for Zahari Stoyanov to coin the expression „brother-in-law-ism“. After Stambolov's forceful resignation, he became deputy in the National Assembly. In 1896, he was vice-chairperson of the 9th National Assembly. He was Chairman of the BULGARIA First Bulgarian Insurance Company for 28 years, founder member of the Bulgarian Commercial Bank in Rousse and its General Director for 35 years.

The house was inherited by his sons Georgi, Todor and Stefan. After it was expropriated, the Regional City Council was in it. After 1959, the second and the third floor were adapted for separate residential areas of several families; the Prista sewing and leather service company was placed on the ground floor. In 1970, the house was reconstructed into a Wedding Ceremonies Centre. When original ownership on the house was reinstated after the democratic changes, the Rousse Municipality bought it to keep it functioning as a Wedding Ceremonies Centre.

На ул. „Атанас Ц. Буров“ № 16, арх. Янович проектира къщата на банкера Иван Буров през 1908 г. Същият архитект планира и сградата на банка Буров през 1912 г. на ул. „Александровска“ № 41. Къщата на семейство Иван и Жана Бурови е богата и представителна жилищна сграда, построена на площ от 280 кв. м. сред голям двор с цветна градина. В интериора на къщата е имало огромни кристални огледала, дървена ламперия, кахлени печки. Фасадите са раздвижени от тераси, лоджии, балкони и квадратна кула. На всеки етаж има по пет стаи и вестибул с дървена ламперия.

Иван Д. Буров (1873–1939) е по-големият брат на известния политик и banker Атанас Д. Буров и незаслужено стои в неговата сянка. Иван Буров е моторът на семейната фирма. Завършва Търговска академия във Виена и специализира финанси във Франция. В края на XIX в. се премества в Русе и управлява клона на фирма „Д. А. Буров и с-ие“. След Първата световна война Иван Буров се премества в София и продава къщата си в Русе на своя първи братовчед Атанас Ц. Буров (1869–4.01.1938), търговец, индустриалец и banker, който преди това ръководи клона на фирма „Д. А. Буров и с-ие“ в Свищов и е народен представител във ВНС (1911). От 1912 г. се установява в Русе и се включва активно в делата на фирмата. Става председател на Управителния съвет на машинна фабрика „Евгени Мюлхаупт“, член на Управителния съвет на Застрахователно дружество „България“ и на банка „Д. А. Буров и сие“. От 1920 г. в продължение на 18 години е председател на Русенската търговско-индустриална камара. По негова инициатива се създават Средното механо-електротехническо училище (1921), Държавното мелничарско училище (1925). Със собствени средства участва в изграждането на Допълнителното занаятчийско училище (1923), което носи неговото име. Той е и един от инициаторите за създаването на Русенската стокова борса (1929) и неин председател. Умира в Русе през 1938 г. Синът му Цони Буров е директор на Застрахователно дружество „България“ в София, а другият му син Димитър е директор на машинна фабрика „Е. Мюлхаупт“ от 1929 г. След Девети септември 1944 г. семейството на Д. Буров е изселено от Русе.

От 1947 до 1950 г. в къщата съжителстват няколко семейства. След изземването ѝ през 1949 г. сградата е превърната в пионерски дом „Иван Димитров“. През 1992 г. имотът е върнат на братята Цони и Димитър Бурови.

IVAN BUROV'S HOUSE (THE FORMER PIONEERS' HOUSE)

In 1908, the architect Jankovic designed the house of Ivan Burov, which is located at Atanas Burov Street 16. The same architect made the designs in 1912 for the building of Burov Bank on Aleksandrovska Street. The house of Ivan and Zhana Burov is a palatial residence with a 280 sq. m. footprint in a large garden. The interior was richly decorated with crystal mirrors and masonry heaters. The façades were adorned with iron-wrought terraces, loggias, balconies, and a turret. There were five rooms around a vestibule on every floor.

Ivan Dimitrov Burov (1873–1939) was the elder brother of the prominent politician and banker Atanas Dimitrov Burov, who was overshadowed by the latter. Ivan Burov was „the engine“ of the family firm. He graduated from the Vienna Academy of Commerce and specialized in finance management and banking in France. At the end of the nineteenth century he moved to Rousse and began managing the local branch of D. A. Burov & Co. After World War I, Ivan Burov moved to Sofia and sold his house in Rousse to his cousin, Atanas Tsonev Burov (1869 – 4 January 1938), a merchant and banker who previously headed the D. A. Burov & Co. branch in the town of Svishtov and was also a deputy to the Grand National Assembly (1911). In 1912, Atanas Tsonev Burov settled in Rousse and became actively involved in the affairs of the family firm. He was Chairman of the Board of the Eugeni Muhlhaupt & Co machine factory, member of the Management Boards of both the Bulgaria Insurance Company and the D. A. Burov & Co. bank. For 18 years, starting in 1920, he chaired the Rousse Chamber of Commerce and Industry. His were the ideas to establish a High School of Mechanical and Electrical Engineering (1921) and a State Grain Milling and Processing School (1925). He invested his own funds in the construction

КЪЩАТА НА ИВАН БУРОВ – ПИОНЕРСКИ ДОМ

of the Vocational School for Industrial Technologies (1923), which has been named after him. He was also one of the initiators of the idea for the Rousse Stock Exchange (1929), and became its chairman. He died in Rousse in 1938. His son Tsoni Burov was director of the Bulgaria Insurance Company in Sofia, and his other son, Dimitar, managed the Eugeni Muhlhaupt & Co machine factory after 1929. After the Ninth of September 1944, the Burov family was exiled from Rousse.

From 1947 to 1950, the Burovs' house was used by several families. After the house was nationalized in 1949, it was turned into the so-called Pioneers' House. In 1992, the property was returned to the Burov brothers' descendants.

TODOR TONEV'S HOUSE

It is located at 11, Kiril Startsev Street. The civil engineer Todor Tonev made the design and plans for his own house and oversaw the entire construction process, which was completed in 1909. The building has an impressive silhouette with two distinct imposing sections. T. Tonev put a great dose of imagination into the design of the dream house for his family and created a true architectural jewel.

Todor Tonev was born on 23 May 1864 in the town of Macin, Romania, where his parents ran a trade business. He studied at Macin and Rousse, and in 1884 was among the first graduates of the Rousse High School for Boys. In 1888, he completed his studies at the Technical University of Ghent in Belgium. He worked as an engineer on the construction of

КЪЩАТА НА ИНЖ. ТОДОР ТОНЕВ

Намира се на ул. „Кирил Старцев“ № 11. Строена по проект на инж. Тодор Тонев през 1909 г. за жилищен дом на неговото семейство. Сградата има раздвижен силует с две внушителни части. Инж. Тодор Тонев е вложил въображението си в проекта на собствената си къща и е сътворил едно истинско архитектурно бижу, с въздействащи интериорни пространства.

Тодор Тонев е роден на 23. 05. 1864 г. в град Мачин, Румъния, където родителите му са търговци. Учи в Мачин и Русе, където през 1884 г. завършва първия випуск на Мъжката гимназия. През 1888 г. завършва Техническия университет в Гент, Белгия. Работи като инженер по построяването на ж.п. линията Ямбол-Бургас, за кратко време е инженер в Свищов и от 01. 04. 1889 г. става окръжен инженер на Русе. Той е автор на проекта за Русенския павилион на Първото българско изложение в Пловдив (1892), изработва регулационен план на Русе, публикуван през 1896 г. Първата сграда в частната си практика, на която ръководи строежа през 1900–1901 г., е немското училище на ул. „Княз Борис“ (бившата Музикална гимназия). Следват проектите за Столарското училище, Българска търговска банка, бирария „Кристал“ на Стефан Гъдев, къщата на Панайот Попов, надстройката на банка „Гирдап“ (1915). Днес къщата на инж. Тодор Тонев има двама различни собственици.

the Yambol-Burgas railway line and, for a short time after that, as an engineer in Svishtov. On April 1, 1889, he was appointed district engineer of Rousse. Todor Tonev was the author of the design for the Rousse pavilion at the First Bulgarian Fair in Plovdiv (1892); he worked out the regulation plan of Rousse, published in 1896. During his private practice, the first building the construction of which he supervised in 1900–1901 was the German School on Knyaz Boris Blvd. (the former High School of Music). Then followed the projects for the Carpenter School, the Bulgarian Commercial Bank, Stefan Gadev's Crystal brewery, Panayot Popov's house, and the addition of the upper floor to the Girdap Bank (1915). Nowadays, ownership on Todor Tonev's house is split between two different owners.

БЪЛГАРСКА ТЪРГОВСКА БАНКА ОБЩИНСКИ ОТДЕЛИ ПО КУЛТУРА И ОБРАЗОВАНИЕ

На ул. „Цариброд“ № 3 е построена сградата на Българска търговска банка по проект на инж. Тодор Тонев през 1910 г. На първия етаж в сградата са салонът и гишетата за клиентите, на горните етажи са офисите на администрацията.

Българска търговска банка е основана през 1895 год. в Русе. До Девети септември 1944 г. банката се превръща в една от най-големите в страната, с голям принос за срастването на финансовия и индустриалния капитал. Нейното успешно управление се свързва с фамилиите Буров и Губиделников.

Търговската банката отдава сградата и за други цели и старите русенци помнят, че тук преди Девети септември 1944 г. е бил клуб „Алианс Франсез“, където се сервират студени напитки, играе се бiliarд, тенис на маса. След национализацията на банките от 1947 г. сградата в Русе се ползва за различни цели. Сега в нея се помещават общински отдели за образование и култура.

THE BULGARIAN COMMERCIAL BANK (THE CULTURE AND EDUCATION DEPARTMENT OF THE MUNICIPALITY OF ROUSSE)

In 1910, the building of the Bulgarian Commercial Bank at Tsaribrod Street 3 was completed. It was designed by the civil engineer Todor Tonev. The clerks' offices and the tellers' working stations were on the ground floor of the bank and the administration was on the upper floors.

The Bulgarian Commercial Bank was founded in Rousse in 1895. By the Ninth of September 1944, it became one of the largest banks in the country that contributed immensely to strengthening the ties between the financial and the industrial capital. The bank's success was attributed to the Burovs and the Gubidelnikovs.

The Commercial Bank let parts of the building for other purposes as well, and elderly citizens of Rousse today remember that before 1944 the Alliance Française club was located in that building. Visitors enjoyed cold drinks, played pool or table tennis there. Since the nationalization of the banks in 1947, the building has had a number of different functions. Currently, it houses the Department of Culture and Education of the Municipality of Rousse.

КЪЩА НА ПОЛКОВНИК ИВАН ПЕТРОВ

На булевард „Придунавски“ № 14 и ъгъла на ул. „Баба Тонка“ се намира къщата на полковник Иван Петров, построена през 1910 г. Проектът е на инж. Геро Геров. Къщата на полковник Иван Петров се намира в съседство с къщите на Никола Обретенов и Анастасия Обретенова. Фасадата е разнообразна с мансардна кула.

Полковник Иван Петров е роден е в Котел през 1864 г. и завършва Военното училище в София. Балканската война го заварва като командир на Пети пехотен Дунавски полк в Русе. На 17 октомври 1912 г., в разгара на войната, българската войска завладява Бунархисар и Люлебургас и фронтът приближава до Цариград. В настъпателната операция от 16 до 20 октомври участва и Дунавският полк. Полковник Иван Петров е ранен смъртоносно на 18 октомври и е погребан в двора на българската църква в Бунархисар.

В къщата на полк. Иван Петров е живял неговият внук Иван Демирев, поклонник на американската култура. Колекционер на книги, албуми, грамофонни плочи. Неговата съпруга Дора Демирева след смъртта му подари голяма част от архива на полк. Иван Петров и семейни ценности на Историческия музей.

COLONEL IVAN PETROV'S HOUSE

At 14, Pridunavski Blvd. and the corner of Baba Tonka Street is the house of Colonel Ivan Petrov, which was designed by the civil engineer Gero Gerov and built in 1910. Colonel Ivan Petrov's house neighbours upon those of Nikola Obretenov and Anastasia Obretenova. The façade is crowned with a mansard turret.

Colonel Ivan Petrov was born in the town of Kotel in 1864. He graduated from the Military Academy in Sofia. In the Balkan War, he was commander of the Fifth Infantry (the Danube) Regiment in Rousse. On 17 October 1912, when the Bulgarian army captured Pınarhisar and Lüleburgaz, the frontline neared Istanbul. The Danube Regiment headed by Colonel Ivan Petrov fought in the offensive operations from 16 to 20 October. The Colonel was killed in battle on October 18 and was buried in the yard of the Bulgarian church in Pınarhisar.

Col. Petrov's grandson, Ivan Demirev, lived in the house. He was an avid admirer of American culture. I. Demirev was a famed collector of books, albums, musical records, etc. His wife, Dora Demireva, donated a large part of Col. Petrov's archives and family valuables to the Rousse Museum of History.

През 1911 г. братя Бъклови построяват собствена търговска сграда, в която е настанена Кредитно-търговската популярната банка. Автор на архитектурния проект и ръководител на строежа е инж. Геро Геров. Сградата заема 400 кв. м. площ и е разположена на пл. „Хан Кубрат“ и ул. „Христо Г. Данов“. Състои се от партер, първи етаж, мансарден етаж с кула и сутерен. На първия етаж е била банковата зала, около която са били разположени търговските кантори. Фасадите на сградата са пластично раздвижени хоризонтално и вертикално от еркер и кула с купол. Ъгловата фасада е тясна и се развива във височина. Нейният арковиден отвор е с пластичен ключов камък – маска на Меркурий.

През 1880 г. братята Димитър и Христо основават фирма „Бъклови“ за търговия на едро с кожарски стоки и артикули и се местят от Търново в Русе. Откриват магазин на ул. „Александровска“. Подем в развитието си фирмата получава след като се включва Петър Бъклов, завършил през 1889 г. „Робърт колеж“ в Цариград. Фирмата продава на едро кожарски стоки и артикули, а впоследствие – шевни машини, велосипеди, лозарски пръскачки. Заслуга на Петър Бъклов е, че става представител на едни от най-търсените у нас шевни машини и велосипеди „Гритцнер“, велосипедите „Алфонс Томан“ и плетачните машини „Метеор“. С времето братя Бъклови и тяхното сдружение откриват свои представителства в София, Варна и Пловдив. През 1920 г. Петър Бъклов се преселва в София, където фирмата премества седалището си. От 1918 до 1927 г. Петър Бъклов е народен представител от Русе. Умира в София на 16 октомври 1933 г. Фирмата „Братя Бъклови“ разполага с фонд за благотворителни цели, поддържа детски трапезарии.

Голямата икономическа криза от 30-те години не отминава и „Братя Бъклови“ и фирмата прекратява дейността си. През 1945 г. в тази сграда се открива универсален магазин на три етажа на тогавашното предприятие „ХОРЕМАГ (Хотели, ресторанти, магазини). По-късно първият етаж е зает от известния магазин „1001 стоки“, а останалите етажи – от управлението на търговското предприятие „НАРМАГ“.

THE BAKLOV BROTHERS' BUILDING (NARMAG AND 1001 ITEMS STORE)

In 1911, the Baklov brothers built a commercial building that housed the Commercial Popular Bank. The designer of the project and its supervisor was the civil engineer Gero Gerov. The building encompasses an area of 400 sq. m. and is located on Khan Kubrat square and Hristo G. Danov Street. There is a basement, a ground floor, a large first floor, and a mansard with a turret. The bank's offices were on the first floor around the customer service area and the tellers' desks. The façade lines of the building are varied by a bay window and a small domed turret. At the apex of the corner entrance is a keystone adorned with a mask of Mercury.

In 1880, Dimitar Baklov and Hristo Baklov founded The Baklov Company which dealt in leather products. They decided to move to Rousse where they opened a shop on Aleksandrovska Street. The company became very successful when in 1889 it was joined by Peter Baklov, a graduate of Robert College in Istanbul. The company was a major wholesaler of leather products and later began selling sewing machines, bicycles, vineyard sprayers, etc. Peter Baklov's major contribution was that he became a distributor of the most popular bicycles and sewing machines at the time, Gritner; he also introduced the Alphonse Thomann bicycles and the Meteor knitting machines. Expanding their

СГРАДАТА НА БРАТЯ БЪКЛОВИ НАРМАГ И МАГАЗИН „1001 СТОКИ“

business, the Baklov brothers opened offices in Sofia, Varna and Plovdiv. In 1920, Peter Baklov moved to Sofia where the company decided to have its seat. From 1918 to 1927, Peter Baklov was an MP from Rousse. He died in Sofia on 16 October 1933. The Baklov company was famous for its charitable work; it had a charity fund and supported children's diners where free food was offered to the poor.

The economic crisis of the 1930s affected greatly the Baklov Brothers and the company discontinued its operations. In 1945, a large three-floor shop was opened in the building on Han Kubrat square, the then HOREMAG (hotels, restaurants, and shops) state-run enterprise. Later, on the ground floor was the very popular 1001 Items Store, and the remaining floors were used by the administration of the NARMAG commercial enterprise.

БАНКАТА НА БРАТЯ БУРОВИ

Банка Бурови на ул. „Александровска“ № 41 е проект на унгарския архитект Янович, а ръководител на строежа е инж. Геро Геров. Построена е през 1912 г. на площ от 200 кв. м. и се състои от партер, два етажа и таван. Третият етаж е украсен с медальон и две барелефни женски фигури. Цилиндричната ъглова част завършва с кула и шпигел върху нея. Сградата на банката, заедно със съседната постройка на братя Папа Маноли се допълват и оформят стилизиран архитектурен ансамбъл. Инж. Геро Геров, който има предпочитание към железните детайли, е автор и на желязна решетка пред витрините, премахната при един ремонт, след който тук е открит магазин за захарни изделия на две нива. В партера се е намирала банковата зала, която сега е преустроена на магазин. Дълги години сградата се ползва от Пенсионен отдел, в партера се намирал закувалня „Старата круша“, а сега е бар „Опиум“.

Бурови е една от най-известните фамилии в България. От техния род излизат забележителни стопански и политически дейци. През 1862 г. Димитър Буров основава банкерска и търговска къща в Горна Оряховица. След Освобождението капиталът на фирмата значително нараства и през 1886 г. Бурови откриват клон на банката в Русе. Иван Буров, по-големият син на Димитър Буров, и братовчедите му Никола Буров, д-р Иларион Буров, Атанас Ц. Буров и Илия Шаранков се преселват в Русе и бързо се нареждат сред стопанския елит на града. След Първата световна война банката в Русе се управлява от Атанас Цонев Буров, който има големи заслуги за стопанското развитие на Русе между двете световни войни със своите инициативи като председател на Русенската търговско-индустриална камара, акционер в главните индустриални предприятия и основоположник на съвременното професионално образование в Русе.

THE BUROV BROTHERS' BANK

The Burov Bank at 41 Aleksandrovskia Street was designed by the noted Hungarian-born architect Jankovic; project manager and supervisor of the construction works was the civil engineer Gero Gerov. The building was completed in 1912 on a surface area of 200 sq. m. It has a ground floor, two other floors and an attic. The second floor is decorated with a bas-relief of two women's figures. The cylinder-shaped corner section has a small turret. The bank and the adjacent building of the Papa Manoli Brothers perfectly complete each other to form a stylish ensemble. Gero Gerov loved iron-wrought decorative elements and designed the windowpane grids, which were removed during a repair work for the reconstruction of the building into a two-floor candy shop. For a long period of time the place was known to the citizens of Rousse by the name of a popular diner, The Old Pear; now it houses the Opium Club.

The Burovs were one of the most prominent Bulgarian families. Outstanding entrepreneurs and distinguished politicians made that name renowned. In 1862, Dimitar Burov founded a banking and trading company in the town of Gorna Oryahovitsa. After the Liberation, the company's capital grew significantly and in 1886 the Burovs opened a bank in Rousse. Ivan Burov, the elder brother of Dimitar Burov, and his cousins – Nikola Burov, Ilarion Burov, M.D., Atanas Tsonev Burov, and Iliya Sharankov – moved to Rousse and soon after that took leading positions in the town's business elite. When World War I ended, the bank in Rousse was managed by Atanas Tsonev Burov, who contributed immensely to the economic development of Rousse between the two world wars with his initiatives and business ideas. He was Chairman of the Rousse Chamber of Commerce and Industry, major shareholder in the main industrial enterprises in town and founder of modern vocational education in Rousse.

КЪЩА НА ИНЖ. АТАНАС ПОПОВ, АНГЛИЙСКАТА КЪЩА ЗА ГОСТИ

На ул. „Баба Тонка“ 24 се намира къщата на строителния инженер Атанас Николов Попов, строена по негов проект през 1912 г. Атанас Попов е роден през 1875 г. в Русе и е син на възрожденския учител Никола Попов. Завършва университет в Гент, Белгия през 1901 г. и постъпва на служба като участъков инженер в Русенското окръжно инженерство. От 1912 г. до 1920 г. работи като началник на техническото отделение на Русенската градска община. Умира в Русе на 23. 12. 1920 г. В къщата остава да живее съпругата му Любица и малката му дъщеря Дора. По-късно Любица се омъжва повторно за д-р Петър Пандурски, тревненец, по бащина линия – първи братовчед с Ангел Кънчев. Дора Попова се омъжва за Панайот Цветков, юрист в Търговско-индустриалната камара. Техният син Петър Цветков продава къщата след смъртта на майка си.

Днес къщата е хотел „Английска къща за гости“.

ATANAS POPOV'S HOUSE (THE ENGLISH GUEST HOUSE)

The civil engineer Atanas Nikolov Popov's house is at Baba Tonka Street 24. He drew the designs and plans for his own home. It was completed in 1912. A. Popov was born in 1875 in Rousse, the son of Nikola Popov, a distinguished teacher from the time of the Bulgarian National Revival. Atanas Popov completed his university studies in Ghent, Belgium, in 1901, and was hired as an engineer in the Rousse Region Engineering Dept. From 1912 to 1920, he was director of the Technical Department in the Rousse Municipality. He died on 23 December 1920. His wife, Lyubitsa, and little daughter, Dora, continued to live in the house. Later his wife married doctor Peter Pandurski, a citizen of Tryavna, and a cousin of the famed rebel Angel Kanchev. Dora Popova married Panayot Tsvetkov, a lawyer at the Chamber of Commerce and Industry. Their son, Peter Tsvetkov, sold the house after his mother's death.

Today the house is a small family hotel, The English Guest House.

СГРАДАТА НА БЪЛГАРСКА ЗЕМЕДЕЛСКА БАНКА

THE BULGARIAN AGRICULTURAL BANK

На ул. „Олимпи Панов“ № 12, на сградата на някогашната Българска земеделската банка – клон Русе, е поставена мраморна плоча, на която пише, че е построена през 1890 г. по проект на арх. Херман Майер. Ние сме склонни да мислим, че най-вероятно става объркване с името на архитекта, проектирал сградата на Българска народна банка в Русе от 1895 г. Има данни, че сградата на русенския клон на Земеделската банка е построен през 1912 г. На архитектурния план има подпис на архитекта, но той не се чете. Сградата има представителна фасада в стил неокласицизъм и е модел за общественото строителство по това време. Банковата зала и административните помещения са богато декорирани със стенописи и дървена ламперия. На тавана е запазена розета с два медальона – на единия има женска фигура с коза, символизираща животновъдството, а на другия – жена с хурка. В ъглите са нарисувани селски пейзажи и растителни орнаменти дъбови листа, цветя. Подът в залите е застлан с цветни мозаични плочки в червено, черно и бяло.

Русе е първият банкерски град на България и това е водещата роля в неговото стопанско развитие след Освобождението. От Освобождението до 1944 г. в града съществуват 151 финансови институции-банкерски и сарафски фирми, банки и клонове на банки, кредитни кооперации, спестовни каси и застрахователни дружества.

В близкото минало сградата на Българска земеделска банка се ползва от общарската кооперация „Солидарност“. През 1993 г. там се настанява фалиралата по-късно Агробизнесбанк, а след това се ползва от Хеброс банк.

There is a plaque at 12, Olimpi Panov Street today, where the former Rouse Branch of the Bulgarian Agricultural Bank used to be, and it reads, „built in 1890, designed by the architect Herman Mayer.“ We believe that there must have been some mistake with the architect's name. A signature is visible on the blueprints for the Bulgarian Agricultural Bank building, which was built in 1912; however, the signature is illegible. Probably the name was mistaken with that of the architect who designed the Bulgarian National Bank in Rousse in 1895. The building of the Agricultural Bank is an imposing one; its façade is designed in the then fashionable neo-classicism style, and became a model to be followed in that period. The customer service area and the administrative offices were richly decorated with wall painting and wood panelling. Two ceiling woodwork decorations have been preserved in the mansard, one depicting a woman with a goat, as a symbol of agriculture, and the other one is a woodcarving of a woman holding a distaff. The corners of the room are decorated with floral elements, oak tree leaves, and drawings of countryside landscapes. The floors in all rooms are covered with mosaics in red, black and white.

Rousse was the first town where banking was developed after the Liberation of Bulgaria, which tremendously influenced its economic growth in the beginning of the 20th century. From the Liberation until 1944 there were 151 banking and financial institutions, bank branches, lending enterprises, saving banks and insurance companies in the town.

The building of the Bulgarian Agricultural Bank was used for a long period by the Solidarnost shoe-making company. In 1993, it housed the Agro-Business Bank, which later went bankrupt. In 1993, the building was occupied by Hebros Bank.

ТЪРГОВСКО-ИНДУСТРИАЛНАТА КАМАРА БИБЛИОТЕКА „ЛЮБЕН КАРАВЕЛОВ“

Сградата на търговско-индустриалната камара е завършена на 28 юли 1916 г. Неин архитект е Никола Лазаров, завършил архитектура в Париж. Двете фасади към улиците „Дондуков-Корсаков“ и „Иван Вазов“ са свързани с ъглова кръгла кула с купол, под които е главният вход, подчертан с две йонийски полуколонни. Вратата на централния вход е правоъгълна, желязна, двукрила, красиво оформена с метална розетка с два венеца от дъбови листа и жълъди, както и крила на Меркурий – символ на търговията. В елипсовидното предверие върху подовата мозайка се чете надписа ТИК (Търговско-индустриална камара). Следват петоъгълно фоайе и кръгло, вито, каменно стълбище, с железен ажурен парапет. В средата на тавана на фоайето изпъква кръгла розета с акантови листа. Покривът е стръмен, покрит с ламаринени пластини, парапети, пикове и гръмоотводи. В купола над главния вход е монтиран часовник.

Русенската търговско-индустриална камара е организация с голямо влияние в икономиката на града. Основана е в Русе през 1890 г. с председател Панайот А. Попов, виден индустриалец, общественик и кмет на Русе (1893–1894). Според Закона за камарите от 1895 г. Русенската камара се грижи за развитието на индустрията, занаятите и търговията. Открива търговски борси, тържища, професионални училища, урежда занаятчийски курсове. Районът на Камарата обхваща почти цяла Северна България. На 29 март 1943 г. тя се слива с Областната земеделска камара и се преименува в Областна стопанска камара.

През периода 1952 – 1954 г. в сградата е настанено управлението на строежа на Дунав мост (Мост на дружбата). От 20 септември 1954 г., с решение на русенската община е настанена Окръжната библиотека „Любен Каравелов“. Тя е разположена в комплекс от три взаимосвързани сгради: някогашната Търговско-индустриална камара, долепената до нея къща на Тодор Атанасов и ново крило. Къщата на търговеца Тодор Атанасов по улица „Иван Вазов“ е построена през 1894 г. по проект на Иван Майор. Замислена е като „къща-близнак“ със среден вход – преход и симетрично разположени стълбища и стаи, но е построена само половината от проектираната двойна къща. През 1960 г. са премахнати балконите и е адаптирана за нуждите на библиотеката. Най-новата трета част на библиотечния комплекс носи белезите на архитектурната вълна от 60-те год. на ХХ в. Проектирана е от русенския архитект Петър Иванкин, а интериорът от арх. Камен Георгиев. Открита е на 23 май 1970 г. Новото крило е на два етажа с книгохранилище, построено върху 1825 кв. м, с разгънатата площ 5043 кв. м. На приземния етаж има зала с 350 места.

THE CHAMBER OF COMMERCE AND INDUSTRY (LYUBEN KARAVELOV LIBRARY)

The building of the Chamber of Commerce and Industry was opened on 28 July 1916. It is the work of the architect Nikola Lazarov, who completed his university studies in Paris. Both façades (to Dondukov–Korsakov Street and to Ivan Vazov Street) meet in a domed cylinder corner tower under which is the main entrance, emphasized by two Ionic half-columns. The iron-wrought gate is a rectangular, two-part piece decorated with two metal wreaths – intertwined oak leaves and acorns, and Mercury wings – the symbol of commerce. In the oval-shaped hallway on the floor is a monogram with the Cyrillic letters ТИК, which stand for the acronym of Chamber of Commerce and Industry. Then follows a pentagon-shaped lobby with a spiral staircase leading to the second floor. The ceiling is adorned with acanthus ornaments. The roof is high-pitched, covered with tin shingles; there are decorative railings and lightning rods. A clock is fixed in the dome above the main entrance.

The Rouse Chamber of Commerce and Industry was a very influential organisation that significantly affected the economic development of the city. It was founded in 1890 and its first Chairman was Panayot A. Popov, a prominent entrepreneur and mayor of Rouse during 1983–1984. In line with the 1895 Law on Commercial Chambers, the Rouse Chamber supported the development of industry, crafts and trade. It opened trade exchanges, professional schools, organised vocational training, etc. The Rouse Chamber of Commerce and Industry had almost the whole of Northern Bulgaria under its jurisdiction. In 1943, it merged with the Regional Agricultural Chamber and the new organisation was named Regional Business Chamber.

During 1952–1954 the building housed the managing committee of the Friendship Bridge Project. On 20 September 1954, a decision of the Rouse Municipality moved the Lyuben Karavelov Regional Public Library into the building. The latter uses a complex of three inter-connected premises: the former Chamber of Commerce and Industry, the adjacent house, which was property of Todor Atanasov, and a newly built section. Todor Atanasov's house was on Ivan Vazov Street. It was designed by Ivan Mayor and built in 1894. It was planned as a semi-detached house with a common entrance in the middle and mirroring rooms on either sides of a staircase. However, only half of the design was completed. In 1960, the balconies were removed and it was reconstructed for the needs of the library. The latest addition, the newly built part, was constructed in line with the typical style of the 1960s. It was designed by Peter Ivankin, an architect from Rouse, while the interior design was made by the architect Kamen Georgiev. That section was opened on 23 May 1970. The new wing is a two-floor building with a large book storage; its footprint is 1825 sq. m. and the total built-up area is 5043 sq. m. There is a room seating 350 people on the ground floor.

БАЛКАНСКА БАНКА, БЪЛГАРСКА КРЕДИТНА БАНКА, УЧИТЕЛСКИ ДОМ

Житарската фирма „К. Д. Бебис и синове“ построява на ул. „Александровска“ едноетажна сграда за своите кантори и складове в началото на XX век. Вероятно е проектирана от гръцкия архитект Спирос Валсамаки, който проектира къщата на търговците на ул. „Княжеска“. По време на големите гръцки погроми през 1906 г. Бебис напускат Русе и сградата е купена от Балканската банка, основана през 1906 г. с френски и белгийски капитали. През 1911 г. сградата е надстроена с още един етаж. Под банковата зала, на първия етаж е открит ресторант.

През 1924 г. немският възпитаник арх. Иван Каназирски прави проект за основна реконструкция на сградата и тогава е построен и третият етаж на банката. Иван Каназирски завършва в Мюнхен през 1912 г. и през 20-те год. на XX в. е градски архитект на Русе. През годините на тютюневата криза (1924–1926 г.) Балканска банка се слива с Франко-белгийската банка. През 1924 г. в сградата се настанява Българска кредитна банка, създадена през 1905 г. от финансовия концерн Дисконтогезелшафт. През 1941 г. банката е преименувана на „Германско-българска кредитна банка“. През 1944 г. сградата е конфискувана от съветските окупационни власти като германски имот и в нея се открива Руски клуб с ресторант и лятна градина. През 1962 г. тук се открива известният ресторант „Бузлуджа“. През 1964 г. след основен ремонт, в нея се настаняват Учителският дом и Кино-клуб Русе. На мястото на ресторанта-градина се открива лятно кино.

THE BULGARIAN CREDIT BANK, BALKANSKA BANKA (THE TEACHERS' HOUSE)

The grain producer K. D. Bebis & Sons built a one-floor construction for offices and storages on Aleksandrovskya Street in the beginning of the 20th century. Most probably, the architect who designed it was Spiros Valsamaki, who designed the house of the same merchants on Knyazheska Street. During the Greek pogroms in 1906, K. Bebis left Rouse and the building on Aleksandrovskya Street was bought by Balkanska Banka, a bank which had just been founded with French and Belgian capital. In 1911, an addition to the building was made and a second floor appeared; a restaurant was opened beneath the ground floor where the customer service area used to be.

In 1924, the architect Ivan Kanazirski, who had completed his education in Germany,

made the designs for a major reconstruction of the building and the addition of a third floor. Ivan Kanazirski studied in Munich and after his graduation in 1912 returned to Bulgaria. During the 1920^s, he was the city's chief architect. In the years of the tobacco crisis (1924–1926), the bank was renamed to the German-Bulgarian Bank. In 1944, the building, being a German property, was confiscated by the Soviet occupation authorities and a Russian Club was housed in it, complete with a restaurant and a summer garden. In 1962, the famous Buzludzha restaurant was opened there. In 1964, after a major overhaul the premises became the Teachers' House and the Rouse Cinema Club. The open-air restaurant in the garden became an open-air cinema.

МЕХАНОТЕХНИЧЕСКОТО УЧИЛИЩЕ

Сградата на Механотехническото училище е открита на 25 юни 1925 г. по проект на арх. Радослав Н. Радославов от Русе. Самото училище е отворено на 23 октомври 1921 г. в помещения на Дунавската флотилия. Първият директор на училището е инж. механик Георги Ненов, завършил машинно инженерство в Кронщад, Русия. Още преди да се построи новата сграда на училището е решено да се открие и един мелничарски отдел към съществуващите до този момент три отдела – машинен, метален и електро-технически. За построяването на сегашната сграда на ул. „Алеи Възраждане“ № 2 са отпуснати средства от Русенската търговско-индустриална камара и Министерството на търговията, промишлеността и труда.

THE HIGH SCHOOL OF MECHANICAL ENGINEERING

The building of the Mechanical Engineering School was opened on 25 June 1925. The architect who made the designs for it was Radoslav N. Radoslavov from Rousse. The school itself started functioning in the offices of the Danube Fleet. The first director of the school was the mechanical engineer Georgi Nenov, who had an engineering degree from Kronstadt in Russia. Even before the school was opened, it had been decided to create one more department to the already existing three departments – the Machine Dept., the Metal Dept, and the Electrotechnical Dept. The new department was to deal especially with grain production and processing. The present day building at Alei Vazrazhdane 2 was funded by the Rousse Chamber of Commerce and Industry and the Ministry of Commerce, Industry and Labour.

ЕВРЕЙСКА СИНАГОГА, КЛУБ „ШАЛОМ“

На площад „Д-р Мустаков“ № 4 се намира сградата на синагогата на русенската израелска (ешкеназка) община. Изградена е през 1927 г. с дарения на енориаши. През социализма ешкеназката синагога на Русе е предадена на управлението на Спортния тотализатор. През 1967 г. са премахнати каменната шестолъчка на покрива и надписът на иврит. След връщането ѝ на еврейската общност, синагогата става културен дом на евреите „Шалом“. В сградата е монтирано пано с имената на евреите от Русе паднали на бойните полета за обединението на българските земи, пренесено от сефарадската синагога на ул. „Аксаков“.

THE SYNAGOGUE (THE SHALOM CLUB)

The Rousse Synagogue is located at Doctor Mustakov Square 4. It is the place of worship for the local Israeli (Ashkenazi) community. Built in 1927 with donations from local Jews, during the period of socialism the building was used by the State Sports Lottery. In 1967, the stone Star of David and the inscription in Hebrew on the roof were removed. After it was returned to the Israeli community, the synagogue became the Shalom Club. Inside the building there is a mounted panel with the names of Jews from Rousse who fought and perished in battle during the wars for the reunion of the Bulgarian lands. The panel was brought from the Sephardic Synagogue on Aksakov Street.

КЪЩАТА НА ЯНКО ТАНКОВ

На ъгъла на ул. „Александровска“ и на ул. „Раковска“ № 18 се издига четириетажна сграда на търговеца Янко Танков. Първоначално сградата е само на един етаж за магазини и в това състояние е купена от Янко Танков, който прави надстройката през 1928 г. Автор на архитектурния проект е арх. Радослав Н. Радославов, завършил Русенската мъжка гимназия през 1909 г. и архитектура в Париж през 1914 г., работил във Франция (1919–1922), Египет и Палестина (1926–1935).

Търговската фирма „Янко Я. Танков и С-ие“ е основана през 1911 г. и търгува с колониални, железарски и бояджийски стоки.

Постройката е увенчана с четири мансардни кулички към двете улици. В партера на сградата са разположени четири магазина и складове. Там през социализма се намира популярното кафене „Хавана“, а днес различни заведения.

YANKO TANKOV'S HOUSE

At the corner of Aleksandrovska Street and Rakovski Street 18 stands a four-floor building once owned by the prominent merchant Yanko Tankov. Initially, it was only one-floor construction meant for shops and that was the shape in which it was bought by Yanko Tankov. The additional floors were completed in 1928. The architect who made the designs for such a reconstruction was Radoslav N. Radoslavov. A graduate of the First High School for Boys (1909), he continued his higher education in Paris. R. Radoslavov worked in France from 1919 to 1922, in Egypt and Palestine from 1926 to 1935.

The commercial company Yanko Tankov & Co. was founded in 1911. It traded in groceries, ironmongery and decorating supplies.

The impressive building is adorned with four mansard turrets facing the two crossing streets. On the ground floor there used to be four shops and storages. During the socialism decades a popular bar by the name of Havana was located there; today the building houses different stores and a snack bar.

Ж.П. ГАРА ПРИСТАНИЩЕ, РЕЧНА ГАРА

Ж.п. гара Пристанище, строена през 1930 г. по проект на австриец Петер Браузле-тер. През 1938–1939 г. е изграден подземен тунел, който минава под ж.п. линията. След построяването на новата пътническа Ж.п. гара през 1954 г., постройката остава като Речна гара на Русе до края на 80-те год. на XX в.

THE RAILWAY STATION AT THE RIVER PORT, THE RIVER PORT STATION

The river port railway station was built in 1930. The designs for the building were made by Austrian-born Peter Brausleter. An underground tunnel which passed under the railway was built in 1938–1939. When the new railway station was completed in 1954, the building by the river remained as a river port station until the end of the 1980^s.

КЪЩАТА НА БОГДАН МАДЖУНКОВ

Богдан Маджунков, индустриалец и търговец, поръчва през 1927 г. на арх. Георги Овчаров да изготви план за къща на ул. „Пирот“ № 4. Братя Маджункови имат фирма за търговия със содо-лимонадени фабрични инсталации, стъкла, плетачни машини и фабрика за лед. Фабрика „Богдан Маджунков“ започва производство на консерви и след национализацията са влива в консервния комбинат „Дунавия“.

Дъщерята на Манджукови се омъжва за Тодор Хрулев, който е роден през 1907 г. в Русе, а през 1934 г. завършва Висшето училище за световна търговия във Виена. Работи като началник-финансов отдел на Русенската община. Той е един от основателите на Тенис клуба в Русе през 30-те год. на XX в. Днес в къщата живеят наследниците, в партера е настанена Агенция по вписванията към Министерство на правосъдието.

BOGDAN MANDZHUKOV'S HOUSE

Bogdan Mandzhukov, a successful entrepreneur and prominent citizen of Rousse, ordered the design of a house to the architect Georgi Ovcharov in 1927. It was to be located at Pirost Street 4. The Mandzhukov brothers had founded a company dealing in soda producing equipment, glass, and knitting machines; they also had an ice factory. Bogdan Mandzhukov's factory began producing canned food and after the nationalization it was merged with the Dunavia Canning plant.

Bogdan Mandzhukov's daughter married Todor Hrlev who was born in 1907 in Rousse and in 1934 graduated from the University of World Trade in Vienna. He worked as Head of the Financial Department of Rousse Municipality. He was also one of the founders of the tennis club in Rousse in the 1930^s. Today their descendents live in the building, and the ground floor houses the Registry Agency of the Ministry of Justice.

КЪЩАТА НА АРХ. ВАСИЛ СТОЯНОВ РОГЛЕВ

На ул. „Олимпи Панов“ № 10 е построена къщата на арх. Васил Роглев, изградена по негов проект. Завършва архитектура и строително инженерство в Политехниката в Дрезден, Германия. Къщата на ул. „Олимпи Панов“ е построена на мястото на старата къща на баща му, печатаря Стоян Роглев. Печатницата, която се намира до къщата, е управлявана и наследена от другия син на Стоян Роглев, Димитър Роглев, завършил полиграфическо училище в Лайпциг.

По проекти на арх. Васил Роглев са построени хотел „Сплендид“, жилищни и жилищно-търговски сгради по ул. „Александровска“, ул. „Муткурова“, Католическото училище „Св. Мария“ (1931).

VASIL STOYANOV ROGLEV'S HOUSE

The house of the architect Vasil Roglev is at Olimpi Panov Street 10. He made the designs and plans for his own home. V. Roglev graduated from the architecture and civil engineering department of the Dresden Polytechnic Institute. The house on Olimpi Panov Street was built on the land plot where his father's house used to stand. His father was the successful printer Stoyan Roglev. The printing business was inherited and managed by the younger son, Dimitar Roglev, who completed his education in the Leipzig School of Printing (Polygrafie).

The architect Vasil Roglev designed the Splendid Hotel, a number of residential properties and office buildings on Aleksandrovska Street and Mutkurova Street, as well as St. Mary's Catholic School (1931).

КЪЩАТА НА АЛЕКСАНДЪР КОВАЧЕВ

Къщата е строена през 30-те год. на XX в., на ъгъла на улиците „Княжеска“ № 33 и „Кирил Старцев“. Александър Ковачев (22. 03. 1891, Габрово – 12. 07. 1972, Русе) завършва Априловската гимназия в Габрово и става учител в Пиргово и Червена вода, Русенско (1909–1911). Завършва право в Швейцария и се завръща в Русе. Работи в адвокатската кантора на Димитър Анастасов и после минава на частна адвокатска практика. Съдружник е с най-големия си брат Минчо Ковачев в АД „Гатю П. Станев и С-ие“, но за разлика от него, който е член Демократическата партия, е комунист и кмет на Русе от май 1947 г. до 3 юни 1949 г. Третият брат Никола Ковачев завършва медицина в Прага, член на Социалдемократическата партия и е първият кмет на Русе след 9 септември 1944 г. В миналото на партера се намира „музикалният магазин“, сега са разположени банкови офиси.

ALEXANDER KOVACHEV'S HOUSE

The house was built in the fourth decade of the twentieth century at the corner of Knyazheska Street 33 and Kiril Startsev Street. Alexander Kovachev (born on 22 March 1891 in Gabrovo, died on 12 July 1972 in Rousse) graduated from the Aprilovska High School in Gabrovo and became a teacher in the villages of Pirgovo and Chervena Voda near the town or Rousse (1909–1911). After that, he completed a degree in law in Switzerland and returned to Rousse. A. Kovachev worked as attorney-at-law at Dimitar Anastasov's Lawyer's Office. Later, he began his own lawyer practice. He and his elder brother, Mincho Kovachev, were shareholders in Gatyu P. Stanev & Co. Nikola Kovachev was a member of the Democratic Party while his brother, Alexander, was a communist and mayor of Rousse from May 1947 to 3 June 1949. The youngest brother, Nikola Kovachev, studied medicine in Prague. He was a social democrat and the first mayor of Rousse after the Ninth of September 1944.

In the past, there was a musical instruments shop on the ground floor of the building; today there are bank offices.

СТАРАТА ПОЩА

Сградата на „старата поща“ е разположена на пл. „Ал. Батенберг“, между ул. „Дондуков–Корсаков“ и ул. „Николаевска“. Пощата е изградена през 1930–1935 г. по проект на архитект Ангел Момов. Колонадата през двата етажа и орнаментиката по фасадата създават представителен вид на сградата. Застроената площ е 2163 кв. м, разгъната – 4905 кв. м. Сградата е най-новото здание в архитектурния комплекс на площада. През 1932 г. е доставена автоматична телефонна централа „Сименс“ с 1000 поста. След построяването на „новата поща“ на площад „Свобода“ през 70-те г. на XX век, в сградата е разположена само телефонна техника, която след дигитализирането на процесите е премахната. Планира се преустройство за хотел.

THE OLD POST OFFICE

The building of the Old Post Office is located on Alexander Battenberg square between Dondukov–Korsakov Street and Nikolaevska Street. It was built between 1930–1935; the design was made by the architect Angel Momov. The colonnaded façade and its decorative stone ornaments make the building rather imposing. Its footprint is 2,163 sq. m. and its total built up area is 4,905 sq. m. The building is „the youngest“ one erected on this square. In 1932, a Siemens automatic telephone exchange with 1000 posts was installed in it. After the new Post Office construction was completed on Freedom Square in the 1970s, the building of the Old Post Office stored only telephone equipment, which became obsolete after the digitalisation and was discarded. Plans for reconstructing it into a hotel are underway.

ДЖИПУНОВАТА КЪЩА

На ул. „Алеко Константинов“ № 5 и ъгъла на ул. „Духовно възраждане“ № 45 се намира голямата къща на Джипунови. Собственикът Захари Джипунов е родом от гр. Бяла и притежава в Русе 40 дка лозя. Затова на видно място на фасадата са поставени гроздове и е изписана годината на построяване – 1935. В партера на сградата се е намирал ресторант „Кристал“ до 1947 г., нает от Ненчо Ст. Манчев, който посрещал клиентите си с богата и деликатесна кухня, натурални вина и ракии. Тук започва работа в гостилничарския бранш Пенчо Илиев, дългогодишен директор на „Балкантурист“ и после собственик на ресторант „Болгар“ (зад Халите).

THE DZHIPUNOV'S' HOUSE

At the corner of Aleko Konstantinov Street 5 and Duhovno Vazrazhdane Street 45 is the house of the Dzhipunovs. Its owner, Zahari Dzhipunov, was born in the town of Byala and managed 40 dca of vineyards near Rousse. That is why the façade stone decoration features grapes and vines. The house construction was completed in 1935. The ground floor of the building housed the famous Crystal restaurant up until 1947. It was rented by Nencho Manchev, who offered his customers excellent cuisine and exquisite wines and brandy (rakia). This was the first job Pencho Iliev took in the hospitality industry; later became a long-time managing officer of Balkantourist; after the changes, he was owner of the Bolgar restaurant behind the Hali Supermarket.

КЛИНИКАТА НА Д-Р СИМЕОНОВ ВТОРА ПОЛИКЛИНИКА

Д-р Димитър Симеонов завършва медицина във Франция и след завръщането си в България има успешна лекарска кариера. През 1936 г. построява своя частна клиника на бул. „Борисова“ № 36. В сградата е проектирано жилище за семейството на д-р Симеонов и отделение за клиника с осем болнични легла. През 1948 г. частните клиники са ликвидирани, сградата е национализирана. Клиниката на д-р Симеонов е превърната във Втора градска поликлиника (сега Медицински център I – Русе ЕООД)

DOCTOR SIMEONOV'S CLINIC THE SECOND CITY OUTPATIENT HOSPITAL

Dimitar Simeonov, M. D., completed his studies in medicine in France and returned to Bulgaria. His career was very successful and in 1936 he built a private clinic at Borisova Street 36. The building included living quarters for the doctor's family and a section for a clinic with eight hospital beds. In 1948 the private practices of doctors were discontinued and the building was nationalized. Doctor Simeonov's clinic was reconstructed into Second City Outpatient Hospital (today Medical Centre I – Rousse EOOD).

КЪЩАТА НА ЙОСИФ ВЕШКОВ ДЕТСКА ГРАДИНА „ПЕТРАНА ОБРЕТЕНОВА“

Къщата е проектирана през 1905 г. от арх. Васил Роглев и преустроена през 1937 г. в модерен стил. Това е домът на Йосиф Вешков, най-известния стопански и обществен деец в Русе от края на 30-те и 40-те год. на ХХ в. Построена на Придунавския булевард, с прекрасна гледка към р. Дунав, тази къща демонстрира нарасналите изисквания и възможности на едно ново поколение русенски предприемачи, какъвто е и Йосиф Вешков.

Роден е в Севлиево на 10. 07. 1896 г. Йосиф Вешков завършва търговска гимназия в Свищов. В Русе развива петролната индустрия. След смъртта на Атанас Ц. Буров през 1938 г. е избран за председател на Русенската търговско-индустриална камара. Известен общественик с културно-просветни и благотворителни инициативи в цялата страна. Търговски представител на България в Букурещ, работи по доставките на нефт от Румъния за България. Умира в Букурещ през 1959 г. По-късно в къщата е настанена детска градина „Петрана Обретенова“, а сега са офиси.

YOSIF VESHKOV'S HOUSE (PETRANA OBRETEANOVA KINDERGARTEN)

The house design was made in 1905 by the architect Vasil Roglev and a reconstruction in a modern style was completed in 1937. That was the house of Yosif Veshkov, the most distinguished public figure and a prominent businessman from the 1930s and the 1940s. It was built on Pridunavski Blvd., with a wonderful view over the river. This house demonstrated the upgraded requirements and increased capabilities of the new generation of Rousse entrepreneurs such as Yosif Veshkov.

He was born in Sevlievo on 10 July 1896. A graduate of the High School of Commerce in Svishtov, he ran a successful petrol business in Rousse. After the death of Atanas Tsonev Burov in 1938, Veshkov was appointed Chairman of the Rousse Chamber of Commerce and Industry. He was a famed philanthropist who was involved in different public, cultural and educational initiatives. Y. Veshkov was a trade representative of Bulgaria in Bucharest, working on the petrol deliveries from Romania to Bulgaria. He died in Bucharest in 1959.

Later the house was reconstructed into a day care centre under the name of Petrana Obretenova Kindergarten; today it houses different offices.

КЪЩАТА НА ГАБРОВСКИ, ЧИТАЛИЩЕ „ЗОРА“

Това е една от знаковите къща в Русе, строена през 30-те години на ХХ в., когато модернизмът в архитектурата достига своята зрялост. Нейният собственик е известният русенски индустриалец и общественик Емануил Габровски. Къщата е разположена на три улици – „Духовно възраждане“, „Велико Търново“ и „Н. Палаузов“. Емануил Габровски е кмет на Русе около 6 месеца, когато на власт идва правителството на Кимон Георгиев след преврата от 19 май 1934 г. Габровски се отказва от кметската заплата, а с тези пари е построен Мостът на въздишките (до хотел „Рига“).

Братя Габровски – Емануил, Неделчо и Стефан са родом от Ески Джумая (Търговище). Основават в Русе през 1927 г. креватната фабрика „Изкуство“, купуват фабриката за мебели „Карпати“ и създават „Бр. Габровски“ – акционерно дружество за желязна индустрия и търговия. Фабриката им произвежда железни кревати, нощни шкафчета, детски колички. През 1939 год. стават представители на „Опел“ за България. В креватната фабрика „Изкуство“ са произведени около 60 автобусни каросерии на базата на шаси „Опел“. За нуждите на полиция и жандармерия на базата на шаси „Додж“ е произведена серия автомобили с удължена база. През 1940 г. управлението на фирмата се премества в София. По време на войната започват производството на балиращи машини за сено и слама за нуждите на армията. През 1947 г. фирмата е национализирана.

Къщата на Габровски в Русе е продадена на търговеца Кънчо Петров, който е сред безследно изчезналите русенци по време на червения терор след 9 септември 1944 г., съден от Народния съд, а имотът му е конфискуван. След това в нея се помещава Домът за българо-съветска дружба, а днес читалище „Зора“ и Духовият оркестър.

GABROVSKI'S HOUSE (THE ZORA COMMUNITY CENTRE)

This house is one of the emblems of Rousse. It was built in the 1930s when Modernism in architecture had already reached its maturity. The owner of the house was a distinguished public figure and businessman, Emanuil Gabrovski. The house is located at the intersection of three streets: Duhovno Vazrazhdane, Veliko Tarnovo, and Nikola Palauzov. Emanuil Gabrovski was mayor of Rousse for about 6 months when the government of Kimon Georgiev took office after the coup on 19 May 1934. Gabrovski refused his mayor's salary and the saved money was used for the construction of the Bridge of Sighs (near the Riga Hotel).

The Gabrovski Brothers – Emanuil, Nedelcho and Stefan – were born in Eski Dzhumaya (present day Targovishte). In 1927 they founded a company producing metal bed frames under the name Izkustvo (Art); they bought the Carpathy furniture factory and established The Gabrovski Brothers Shareholder Company. It manufactured

metal bedside tables, baby strollers, etc. In 1939 they became representatives of Opel in Bulgaria and the output of the company included about 60 bus bodies based on an Opel chassis. For the needs of the police and the gendarmerie using the frame of a Dodge chassis, the factory produced a series of long wheelbase automobiles. In 1940, the headquarters of the company moved to Sofia. During the war the company began to produce hay and straw balers for the needs of army. In 1947 the company was nationalized.

Gabrovski's house in Rousse was sold to the merchant Kancho Petrov, who was among the 'missing without a trace' during the Red Terror after the Ninth of September 1944. He was convicted by the People's Court and his property was confiscated. Later, the building housed the Soviet-Bulgarian Friendship Centre and today it houses the Zora Community Centre and the city brass band.

КЛИНИКАТА НА Д-Р ГЕОРГИ МУСТАКОВ

Клиниката на д-р Георги Мустаков е строена в края на 30-те год. на XX в. В клиниката е предвидено и жилище за семейството му.

Мустакови са известна лекарска фамилия в Русе. Д-р Тихол Мустаков е роден през 1860 г. Завършва обща медицина в Москва. През 1910 г. е назначен за окръжен лекар в Русе и в продължение на 30 години изпълнява тази длъжност. Синът му д-р Георги Мустаков е роден е на 31 октомври 1901 г. в гр. Силистра и завършва медицина в Мюнхен през 1926 г. От 22 май 1930 г. е назначен за младши лекар в Русенската болница, а след тримесечен курс в Ушната клиника на Александровска болница при проф. Стоян Белинов през 1933 г. е назначен за началник на отделение УНГ. Д-р Георги Мустаков има специалност и по очни болести. Оглавява отделението до пенсионирането си през 1963 г. Има увлечение по музиката. Притежава значителна за времето си фонотека от около 300 грамофонни плочи с класическа музика.

Трето поколение лекар във фамилията е д-р Тихол Мустаков, кръстен на дядо си, който днес работи в отделение УНГ на Русенската болница. Площадът пред къщата е в памет на видния русенски лекар д-р Георги Мустаков.

DOCTOR GEORGI MUSTAKOV'S CLINIC

Doctor Georgi Mustakov's clinic was built in the late 1930s. The building was planned to include living quarters for his family.

The Mustakovs were a family of distinguished doctors of medicine. Tihol Mustakov, M.D., was born in 1860 and graduated as general practitioner in Moscow. In 1910, he was appointed Regional Physician of Rousse and for 30 years he fulfilled his duties in this position. His son, doctor Georgi Mustakov, was born on 31 October 1901 in Silistra and completed his medical degree in Munich in 1926. On 22 May 1930, he was hired as Junior Physician in the Rousse Hospital, and after a three-month specialization with professor Stoyan Belinov at the Ear Clinic of Aleksandrovska Hospital in Sofia, he was appointed Director of the Ear, Nose and Throat Dept. Doctor Mustakov had completed a specialization in eye diseases as well. He was director of the department until he retired in 1963. Doctor Mustakov was a fervent admirer of music. He had an outstanding, for those years, collection of about 300 records of classical music.

A third-generation of doctor in the family is Tihol Mustakov, M.D., named after his grandfather. He is currently a doctor at the Ear, Nose and Throat Dept. of the Rousse Hospital. The square in front of the house is named in honour of his father, Doctor Georgi Mustakov.

ХАЛИТЕ

Градските хали са проектирани от софийските архитекти Петър Марковски и Стоян Ковачевски. Строени са през 1936–1938 г., а са открити на 11 юни 1939 г. Сградата е с площ от 2000 кв.м. На приземния етаж има завод за лед. При входа е монтиран електрически часовник, който е новост за Русе. Халите са модерен търговски център за месо и риба, които се предлагат при строго спазване на санитарно-хигиенните изисквания и контрол.

Сградата на градските хали е знакова за Русе, защото се свързва с новия строителен период от 30-те год. на XX в., в който се използват желязо, бетон и стъкло. Това е първият голям обект, който общината осъществява под ръководството на кмета инж. Кирил Старцев. По време на неговото управление от 1935 г. до 1944 г. градът коренно променя облика си.

THE HALI

The largest shopping centre in town, the Hali (from the German „Halle“ or French „Les Halles“) was designed by the Sofia-based architects Peter Markovski and Stoyan Kovachevski. The construction was finished between 1936–1938 and was officially opened on 11 June 1939. The covered area is 2,000 sq. m. On the underground floor there was an ice producing facility. The electric clock at the entrance was a novelty in Rousse. The Hali was a modern special purpose shopping centre where meat and fish was sold in strict compliance with the highest sanitary standards.

The building of the Hali Supermarket in Rousse is associated with the new construction period of the 1930s when iron, concrete and glass began to be used in architecture. That was the first large project that the Municipality led by Mayor Kiril Startsev implemented. During his time in office from 1935 to 1944, the city radically changed its appearance.

ДЕВИЧЕСКА ГИМНАЗИЯ „БАБА ТОНКА“

На 14. 05. 1909 г. е положен първият камък на новата сграда, планирана от архитект Едуард Винтер. Строителството на сградата продължава тридесет години и на 03. 03. 1939 г. сградата е осветена, като е завършено само източното крило. През 1950/51 г. е построено и южното крило, а през 1958/59 г. са построени два физкултурни салона със съблекални.

Днешната Математическа гимназия „Баба Тонка“ е училище с вековна история, наследник на Девическото училище в Русе. През 1864 г. Русенското девическо училище се обособява като самостоятелно класно училище със собствена сграда. С решение на Министерството на просветата от 20. 03. 1898 г. гимназията се преименува в Русенска градска девическа гимназия „Княгиня Евдокия“, а от 1922 г. носи името „Баба Тонка“.

BABA TONKA HIGH SCHOOL FOR GIRLS

The foundation stone of the new building designed by the architect Edward Winter was laid on 14 May 1909. The construction work on the project took thirty years, and on 3 March 1939 the building was consecrated; however, only the east wing was completed. The south wing was built in 1950–51, and in 1958–59 an addition of two gyms with dressing rooms were opened.

The present day Baba Tonka High School of Mathematics has an enviable reputation and long history. It is the successor of the High Schools for Girls. In 1864, the Rousse High School for Girls became an independent secondary school with its own building. A decision of the Ministry of Education dated 20 March 1898 changed the name of the school to Princess Evdokia Rousse City High School for Girls. As of 1922, the school's name is Baba Tonka after the legendary Tonka Obretenova.

СЪДЕБНА ПАЛАТА

Сградата на Съдебната палата е строена за Апелативен съд и е завършена през 1940 г. по проект на софийския архитект Пейчо Койчев. Той създава сградата, вдъхваща уважение към институцията, която е настанена в нея. Скулптурните композиции по фасадата са дело на Любомир Далчев. Интериорът на сградата изцяло е проектиран от арх. Папазов, а стъклописите – от проф. Иван Пенков. Изпълнението им е реализирано в Германия. През годините на социализма тук са Окръжният и Градски съвети на Русе, а Окръжният съд е настанен в сградата на Окръжното управление (сега Исторически музей). От 1990 г. сградата отново е Съдебна палата.

THE COURTHOUSE

The building of the Courthouse was constructed for the Appellate Court and was completed in 1940. It was designed by the Sofia-based architect Peycho Koychev. He created an edifice commanding respect to the institution housed in it. The sculptures at the entrance to the Courthouse were made by Lyubomir Dalchev. The interior was designed by the architect Papazov, who used he stained glass works of Professor Ivan Penkov to complete the imposing character of the building. During the decades of socialism, the building was used by the Regional and the City Councils of the communist party while the Regional Court was in the present day Rousse Museum of History In 1990, the building returned to its functions of a Courthouse.

„ГРАДСКА ГРАДИНА“, ПЛОЩАД „СРЕДЕЦ“, „ЛЕНИН“, „СВОБОДА“

Площад „Свобода“ днес е главният площад на Русе. През 1888 г. по разпореждане на окръжния управител Димитър Мантов започва регулацията на града, като се премахва мюсюлманското гробище с джамията Джами-и джедид. Започната от градския градинар Стефан Белов, градината е завършена от паркостроителя Рихард Нойвирт през 1905 г. Градината има желязната ограда с четири врати, които нощем се заключват. В североизточния ѝ край през 1910 г. е открито градското казино. В средата се извисява Паметникът на Свободата (Опълченският паметник), дело на италианския скулптор проф. Арнолдо Дзоки, открит през 1909 г.

През тридесетте години на XX в. градската управа начело с кмета инж. Кирил Старцев модернизира градината. През 1939 г. е премахната оградата и част от растителността, съборено е казиното. На негово място е построена Стъклената будка – автобусна спирка с павилион за вестници, билети, закуски и „покрита чакалня“. Остъклена е с 45 кв. м. плоско стъкло. Стъклената будка се превръща в място за срещи на поколения русенци.

Градската градина е преустройвана през 70-те г. на XX век, като в южната част е направен нов фонтан. От страната на Съдебната палата през периода на социализма се провеждат манифестации. В противоположната страна, пред Кметството, е място, където се правят концерти. Настилката е орнаментирана. От тук започва ларгото с цветно пазарче, откъдето се отваря гледка към Операта.

THE CITY GARDEN, SREDETS SQUARE, LENIN SQUARE, SVOBODA SQUARE

Today the Svboda Square is the main square in Rousse. 1888 was the year, when the modern urban planning of the town began under the ordinance issued by the regional manager Dimitar Mantov. It started with removing the Muslim graveyard along with the mosque from the area. The town's chief gardener Stefan Belov initiated the design of a public garden; it was finalised by the landscape architect Richard Neuwirth in 1905. The garden had an iron fence with four gates, which were locked at night. A casino was opened in its northeast corner in 1910. The Monument to Freedom, a work of the Italian sculptor prof. Arnoldo Zocchi, dominates the square. It was unveiled in 1909.

In the 1930^s the municipal administration, headed by Mayor Kiril Startsev, modernized the garden. The fence and some of the plants were removed in 1939, and the casino was knocked down. The famous Glass Booth appeared on its place – a bus stop with a newsagent's and a ticket sales office, it had 45 square meters of flat glass walls. The Glass Booth became a favourite meeting point for generations of Rousse citizens.

The public garden was reconstructed in the 1970^s with the addition of a new fountain in its southern corner. During the socialist era, organised parades on different occasions used to take place in front of the Courthouse. In the opposite direction, in front of the City Hall is the place where concerts and other events are staged. The decorative pavement and a row of florists make the beautiful promenade leading to the Opera House very enjoyable.

ДОМ НА КУЛТУРАТА

„Домът на културата на транспортните работници“ е изграден през 1954 г. и заедно с „Моста на дружбата“ е предаден като [дар на трулешите се в града ни](#). Построен е на входа на „Парка на младежта“ от ДСО „Трансстрой“. Автор на проекта на сградата е арх. Пенчо Бонев. Както и всяка друга сграда от края на 40-те и първата половина на 50-те години, и Домът на културата е пример за неокласическа (сталинска) естетика. Характерен е фронтонът с първия герб на Народната република, показващ единствено датата „9. IX. 1944“. До промените от 1989 г. над герба стои и голяма каменна петолъчка, премахната след това. Десетилетия наред в залата се провежда международният фестивал Мартенски музикални дни.

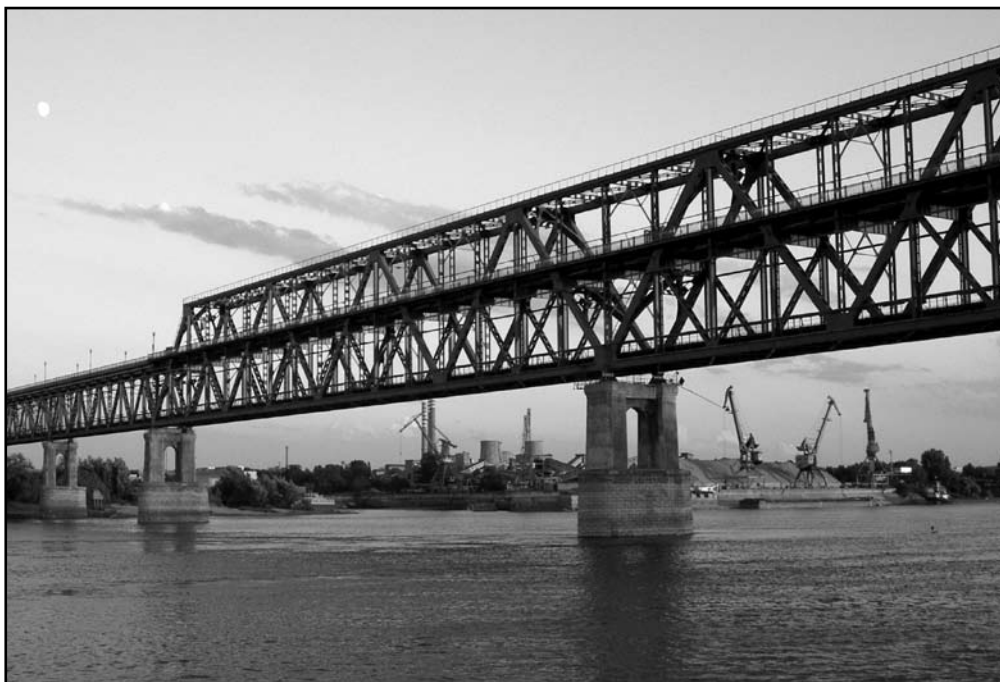

THE HOUSE OF CULTURE

The Transport Workers' House of Culture was built in 1954 and, along with the Friendship Bridge, was said to be [a gift to the workers in the city](#). It is located in close proximity to the Youth Park. The building was designed by the architect Pencho Bonev. Like all other buildings constructed in the late 40s and early 50s, the House of Culture is an example of neoclassical (Stalinist) aesthetics. A typical element is the pediment with the first coat of arms of the People's Republic of Bulgaria, only showing the date 9. IX. 1944. Above the old coat of arms there was a stone star, the symbol of the communist party, which was removed after the democratic changes that took place in 1989. For decades, the concert hall in the House of Culture hosted the March Music Days International Festival.

МОСТ НА ДРУЖБАТА

„Мостът на дружбата“ е стоманен фермов мост между градовете Русе и Гюргево на речен километър 488,7. Построен е за 27 месеца и официално е открит на 20 юни 1954 г. от държавните ръководители на България и Румъния Вълко Червенков и Георге Георгиу–Деж. Главен ръководител на целия строеж е инж. Леонид Саприкин. За изграждането на моста е създадено смесено румънско-българско „Главно управление „Дунав мост“ с генерален директор Александър Лунгу и заместник генерален директор инж. Петър Диков. Архитектурното оформление на моста е дело на колектив с ръководител арх. Георги Овчаров.

THE FRIENDSHIP BRIDGE

The Friendship Bridge is a steel truss bridge between the cities of Rousse and Giurgiu at km 488.7. It was built in 27 months, and was officially opened on 20 June 1954 by the heads of state of Bulgaria and Romania – Valko Chervenkov and Gheorghe Gheorghiu–Dej. Chief Manager of the whole project was the civil engineer Leonid Saprikin. A joint Romanian-Bulgarian Project Management Office was formed for the construction of the Danube Bridge, in which Alexander Lungu was the General Manager and Petar Dikov was his deputy. The architectural design of the bridge was made by a team headed by the architect Georgi Ovcharov.

ЦЕНТРАЛНА ЖП ГАРА

Изграждането на Дунав мост между Русе и Гюргево (1952 – 1954) променя значително направленията на железните пътища в и около Русе. Това налага изместване на пътническия терминал от брега на Дунав в посока юг. За целта държавното предприятие „Трансстрой“ построява нова централна жп гара, решена в типичния за периода неокласически (сталински) стил. Автор на проекта е арх. Светослав Кюранов, а сградата е открита през 1955 г. Комплексът на новата гара има обширна чакалня, стая за майки с деца, ресторант, помещения за митнически контрол, пощенска и разменна станция, часовникова кула, вътрешни дворове, ресторант, таксиметрова пиаца. Подходът към пероните се извършва с подлез. В средата на 80-те години на площада пред централната гара (пл. „Космос“) е изграден втори голям пешеходен подлез с помещения за услуги, свързващ гарата със спирките на градския транспорт.

THE CENTRAL RAILWAY STATION

The construction of the Danube Bridge between Rouse and Giurgiu (1952–1954) diverted significantly the railway destinations toward the town of Rouse and around it. Consequently, the passenger terminal on the riverbank had to be moved to the south. For that purpose, the Transstroii state enterprise built a new train station, in the typical neoclassical (Stalinist) style. Author of the project was the architect Svetoslav Kyuranov. The building was opened in 1955. The station has a large waiting room, a room for mothers with children, a restaurant, customs control offices, a post office and an exchange station, a clock tower, inner courtyards, and a taxi stand. Passenger traffic is directed to the platforms through a subway. In the mid-80s, the square in front of Central Station (the Cosmos Square) was reconstructed into a second large pedestrian underpass where different services were offered and through it passengers could easily get to the nearest bus stops.

РУСЕНСКА ОПЕРА

В началото на 30-те години на XX век, на север от катедралния храм „Света Троица“ е изграден Църковният салон. Сградата е предоставяла място за провеждане на духовни тържества и сказки, а след 1944 г. в нея е настанено кино „Славянска култура“. След създаването на Русенската опера през 1949 г. е взето решение сградата на Църковния салон да бъде преустроена за нуждите на новата институция. На 27 ноември 1949 г. операта е открита с премиера на операта „Травиата“ от Джузепе Верди. Диригент е Константин Илиев. Автор на проекта за преустройството е арх. Пенчо Бонев, а строителството е завършено през 1954 година. Семпла фасада в неокласически стил, увенчана с фронтон, привлича погледа в от площада. Интериорът е в съзвучие със сдържаната стилистика на ранния социализъм.

THE ROUSSE OPERA HOUSE

In the early 1930^s, a church hall was built to the north of the Holy Trinity Church. It was meant as a place for religious ceremonies and lectures, and after 1944 it became the Slavyanska Kultura cinema hall. After the establishment of the Rousse Opera in 1949, it was decided that the church hall building should be reconstructed to meet the needs of the new institution. On 27 November 1949, the opera was officially opened with the premiere of La Traviata by Giuseppe Verdi, conducted by Konstantin Iliev. The reconstruction project was designed by the architect Pencho Bonev; construction works were finalised in 1954. A simple neoclassical façade with an elegant pediment, the Opera House is an attractive sight seen from the main square. The interior is in line with the minimalist style typical for the early socialism period.

РУСЕНСКИ УНИВЕРСИТЕТ – РЕКТОРАТ

Русенският университет е създаден през ноември 1945 с Наредба-закон за откриването на „Държавно висше техническо училище в град Русе“. След девет години на защита на нуждите от такъв институт, определяне на неговия профил и насоките за развитие, през 1954 г. е направена първата копка на бъдещия централен корпус на университета. Автор на проекта на Ректората е арх. Иван Томов, а строителството на сградата е завършено през 1958 година. Централният вход е оформен с колониада в духа на социалистическия неокласицизъм, но цялостният външен вид на сградата е по-изчистен в сравнение със сградите от първата половина на 50-те години.

THE UNIVERSITY OF ROUSSE, THE RECTORATE

The University of Rousse was founded in November 1945 by a Law Decree for the opening of a State higher technical school in Rousse. After nine years of defending the need for such an institution and determining its profile and guidelines for future development, the groundbreaking ceremony for the central campus of the university (the Rectorate) was held in 1954. Author of the project was the architect Ivan Tomov; construction works were finished in 1958. The façade is colonnaded, fully in the spirit of socialist neo-classicism; however, the overall appearance of the building is simpler and more elegant in comparison with the buildings from the first half of the 1950s.

ЖИЛИЩЕН БЛОК „БРП“ НА УЛ. СЛАВЯНСКА

Превръщането на Русе във важен транспортен (речен, железопътен, шосеен) възел увеличава вниманието към работещите в сферата на транспорта в града. За нуждите на администрацията и за специалистите, дошли от страната, е построен жилищният блок „БРП“ на ул. „Славянска“, изпълнен в характерната за края на 40-те и първата половина на 50-те неокласическа (сталинска) архитектура. Подобно на „Дома на културата на транспортните работници“, тук фронтонът също е оформен с герба на Народната република. Другите части на сградата са с осезаемо по-пестелива украса, подчертаваща показността на представителната фасада.

BRP APARTMENT BUILDING ON SLAVYANSKA STREET

Rousse was becoming an important transportation centre (river, railway and road transport were developing fast). For the needs of the transport administration and specialists from other towns, temporarily residing in the city, an apartment building was constructed on Slavyanska Street. It is known by the Cyrillic acronym БРП (BRP), which stands for Bulgarian River Shipping. Similar to the Transport Workers' House of Culture, its pediment is also complete with the coat of arms of the People's Republic of Bulgaria. The other parts of the building are ornamented with fewer decorative elements, which emphasizes the imposing façade.

ХОТЕЛ „ДУНАВ“

През 1958 година старите русенски къщи в източната част на площад „Свобода“ са разчистени за изграждането на т. нар. „представителен хотел на град Русе“. Тук са били къщата на търговеца Васил Мартинов и магазина на братя Маркови, наричани от русенци „Белите братя“, защото са дъновисти. Проектът за новия хотел-ресторант е дело на арх. Пенчо Бонев, в съавторство с арх. Стойне Христов. Главен инвеститор на обекта е „Балкантурист“. [В основите на строежа е положена капсула с послание към бъдещите поколения, подписано от тогавашния първи секретар на ОК на БКП.](#)

Хотел „Дунав“ е открит на 16 април 1961 г. Хотелът разполага с ресторант, сладкарница, механа, бар. По-късно зад него е устроена и лятна градина. През 1996 г. хотелът е приватизиран.

THE DUNAV HOTEL

In 1958, the old houses in the eastern part of Svoboda Square were knocked down to make room for a new „representative high-class hotel“ in Rousse. The demolished buildings were the house of the merchant Vasil Martinov and the Markov Brothers' store. The brothers were known as „the white brothers“ because they were followers of the White Brotherhood of Peter Deunov. The design for the new hotel and restaurant complex was made by the architect Pencho Bonev, who worked in partnership with the architect Stoyne Hristov. The chief investor in the project was the Balkantoursit state-run enterprise. [A capsule with a message to the future generations was laid down in the foundations of the building. It was signed by the then First Secretary of the Regional Communist Party Committee.](#) The Dunav Hotel was opened on 16 April 1961. There was a restaurant, a coffee shop famous for its pastries, a nightclub and a pub in the complex. Later on, the garden behind it was reconstructed into an open-air restaurant with live music. In 1996, the hotel was privatised.

ПЪРВИТЕ ПАНЕЛНИ БЛОКОВЕ

Идеята за приложението на едропанелното жилищно строителство (ЕПЖС) в Русе, както и в цялата страна, идва като един от възможните отговори за изход от жилищната криза в големите градове през 50-те и 60-те години на ХХ век. В края на 50-те години Районната проектантска организация в Русе, заедно с експерти от Нипро ИТИС – София, разработват експериментална номенклатура за строителство на панелни жилищни сгради в града.

Първите сгради от този вид са построени на ул. „Пловдив“, в близост до сградата на Централна гара. Те са на три етажа, с два апартамента на всеки етаж и два входа. Външният им облик е изчистен, а облицовката е направена от каменни плочи.

След експерименталния период е изграден жилищният комплекс „Здравец“, както и при отделни жилищни сгради в централната част на Русе.

THE FIRST PANEL APARTMENT BUILDINGS

The idea of using pre-cast reinforced concrete elements for the construction of residential property buildings was brought about as one of the possible solutions to solving the housing crisis in the cities during the 1950^s and 1960^s. Towards the end of the 1950^s, the Regional Architecture and Design Unit in Rousse, in partnership with experts from the National Institute for Industrialization of Construction in Sofia, worked out experimental prototypes for the construction of panel housing complexes in the city. The first buildings based on the new method were on Plovdiv Street close to the Central Railway Station. They were three-floor structures, two apartments on every floor, with two entrances. Their façades were simple, and the external cladding tiles were made of stone. After the experiment proved successful, the first housing complex of grouped apartment buildings, named Zdravets, was constructed, as well as separate residential buildings in the central part of the city.

ЛЕТИЩЕ РУСЕ

Летище Русе се намира на 17 км. южно от града, в близост до с. Щръклево. Новата сграда на пътническия терминал е построена в периода 1972 – 1976 г., по проект на арх. Йордан Бояджиев. Инвеститор на проекта е БГА „Балкан“, а изпълнението е възложено на ДСО „Трансстрой“ – Русе.

Новата сграда разполага с просторна чакалня за пътниците, бар-закусвалня, багажна лента, съвременни условия за обслужване. Сградата е с изчистени линии, с изцяло остъклени лице и гръб. Изградената писта на летището е с дължина 2500 м. Летище Русе обслужва граждански полети в рамките на страната до 2000 г., когато е закрито.

ROUSSE AIRPORT

Rousse Airport is located 17 km south of the city, close to the village of Shtraklevo. The new passenger terminal was built from 1972 to 1976. It was designed by the architect Jordan Boyadzhiev. The project investor was BGA Balkan (the state-run commercial airline company); DSO Transstroy – Rousse was the construction company, which completed the project.

The new building had a spacious waiting room, a cafeteria, luggage belts, and modern service facilities. The exterior was elegant and simple, with fully glazed front and back walls. The runway is 2,500 m long. Rousse Airport served commercial flights within the country until 2000, when it was closed.

ХОТЕЛ „РИГА“

Хотел „Рига“ е открит на 3 май 1975 г. като един от луксозните хотели на „Балкантурист“ в крайдунавския парк. Носи името на столицата на Латвия – Рига, с която Русе е побратимен град. Главен проектант на хотела е арх. Евлоги Цветков. Дълго време е даван за пример като едно от добрите постижения в модерната българска архитектура. За сградата е характерен т. нар. „синтез на изкуствата“, особено актуален по времето на Людмила Живкова. От началото на 80-те години хотелът влиза в системата на поделението на луксозни хотели на „Балкантурист“ – „Интерхотели“. За русенци той е модно място за срещи и забавления през 70-те и 80-те години. През 90-те години хотелът е приватизиран. Част от помещенията са отдадени за офиси. Височината му е използвана за монтиране на различни антени.

THE RIGA HOTEL

The Riga Hotel was opened on 3 May 1975 as one of the luxury Balkantourist hotels in the riverside park. It was named after the capital of Latvia, Riga, which is a twin town of Rousse. For a long time the building was considered a good example of modern Bulgarian architecture achievements. It represents the so-called „synthesis of the arts,“ a term coined during the time of Lyudmila Zhivkova (the very influential daughter of the then Communist Party leader). In the early 80s, the hotel was entered in the Interhotels luxury hotels list of Balkantourist. The restaurant and bars at the Riga Hotel were quite fashionable places in the 1970s and 1980s. In the 1990s, it was privatised. Some of the rooms were rented for offices. As it is one of the highest buildings in town, a number of communication service companies have mounted their antennas on its roof.

ТЕЛЕВИЗИОННА КУЛА – РУСЕ

“Радио-релейна и телевизионна станция Русе“ е названието на телевизионната кула на хълма Левента в южната част на град Русе. Автори на проекта са арх. Стилиян Титков, инж. Иван Янтахтов, инж. В. Василев. Строежът на телевизионната кула започва през ноември 1975, а официалното откриване на кулата е направено на 7 май 1987 година.

Това е най-високата телевизионна кула в България, с обща височина от 204 метра. Бетонното тяло се издига на 120 метра, а на кота 107 метра е разположен панорамен бар. Автор на интериора на заведението е арх. Евлоги Цветков.

THE ROUSSE TELEVISION TOWER

Rousse Radio Relay and Television Broadcasting Tower is the name of the tower built on the Leventa hill in the southern part of the city. The designs for it were made by the architect Stiliyan Titkov and the civil engineers Ivan Yantahtov and V. Vasilev. The construction of the TV tower began in November 1975, and the official opening was on 7 May 1987. It is the tallest radio and TV mast in Bulgaria, of a total height of 204 m. The reinforced concrete body of the tower rises 120 meters, and at the 107th meter there is a café with a breathtaking panoramic view of the city. The café interior was designed by the architect Evlogi Tsvetkov.

ПАНТЕОН

Пантеонът на възрожденците е построен през 1978 г. в чест на 100-годишнината от Освобождението на България. Арх. Никола Николов издига на мястото на съборената през 1975 г. църква „Всях Святих“ мемориал-костница, който събира имената на 453 национални герои, дейци на Русенския революционен комитет, участници в чети, въстания, културно-просветни дейци, участници в Освободителната и Сръбско-турската война. Пирамидалната сграда, която завършва с купол, е стъпила върху стилобат, който след реконструкция от 2000 г. е засипан и затревен. Вътрешното пространство е оформено като крипта, а в средата четири масивни колони носят купола. Срещуположно на входа е поставено дърворезбено пано. По този начин се търси връзка с традиционната архитектура на кръстокуполния храм. Интериорите са украсени със скулптурни фигури на жени от Никола Терзиев – Желязото.

THE PANTHEON

The Pantheon of the National Revival Heroes was built in 1978 to commemorate the centennial anniversary of the Liberation of Bulgaria. The architect Nikola Nikolov designed a monument in place of the All Saints Church, which was demolished in 1975. It is a memorial ossuary where the remains of 453 national heroes have been laid to rest – activists of the Rousse Revolutionary Committee, freedom fighters and participants in uprisings, cultural and educational leaders, soldiers who died in the Liberation War and the Serbo-Turkish War. The pyramid-shaped building, capped with a dome, stands on a stylobate, which, after a reconstruction in 2000, was covered with soil and turned into a sloped lawn. The interior is designed like a crypt, with four massive columns bearing the dome in the middle. A woodcarving mural is placed opposite the entrance, thus reminding of a traditional cruciform church. Sculptures of women by Nikola Terziev, Zheliazoto, add to the sombre ambiance of the interior.

ПАРТИЕН ДОМ, ОБЩИНА РУСЕ, ОБЛАСТНА АДМИНИСТРАЦИЯ

Партийният дом на БКП в Русе е завършен през 1983 г. и е резултат от проведения през 1967 г. конкурс за цялостно обемно изграждане на главния градски център. Инвеститор е ЦК на БКП, а изпълнител – СМК – Русе. Проектът е на авторски колектив: арх. Александър Баров, арх. Косто Костов, арх. Надежда Барова и арх. Мария Стоицева.

Сградата е построена за нуждите на Окръжния, после Областен и на Градския Комитети на Българската комунистическа партия в периода 1976–1984 г. Шестетажната сграда, която обгражда площада от юг е оприличавана на кораб. След 1990 г. в сградата се настаняват Кметството и Областната управа. Разгърнатата застроена площ на обекта е 10 хил. кв. м. като освен кабинети е предвидена пленарна зала с 400 места и стол-ресторант с 250 места, който днес е зала „Св. Георги“, където заседава Общинският съвет на град Русе.

THE COMMUNIST PARTY HOUSE

The Bulgarian Communist Party House in Rousse was built in 1983. It was part of a major project for the reconstruction of the city centre for which a competitive tender was held in 1967. The construction was funded by the Central Communist Party Committee; the Rousse State Construction Company was contracted to complete it. The project design was the work of a team of architects – Alexander Barov, Kosto Kostov, Nadezhda Barova and Maria Stoitseva. The building was meant to house the Regional Committee, later the District Committee and the City Committee of the Communist Party during the period of 1976 – 1984. The six-floor building in the southern end of the main square is said to resemble a ship. After 1990, it is used by the Mayor's offices and the Regional Government. The total built up area of the construction is 10,000 sq. m.; apart from administrative offices, there is a plenary hall with 400 seats and a restaurant seating 250 people, which today is the St. George's hall where the Municipal Council conducts meetings and holds its sessions.

РЕЗИДЕНЦИЯ „ЛИПНИК“

Обект „Дом за гости“ (Резиденция „Липник“) се намира в лесопарк „Липник“ край Русе. Построен е през 1981 г. и е предназначен за гостуване и срещи на държавните ръководители на България и Румъния. Негов проектант е арх. Светозар Панайотов. Сградата се състои от три корпуса, свързани с топла връзка. Централният корпус е предназначен за официалните разговори на делегациите, а страничните крила – за отдих, съответно на българските и на чуждестранните гости.

THE LIPNIK RESIDENCE

The guest house called the Lipnik Residence is located in the Lipnik Park near Rousse. It was built in 1981, and was intended as a venue for meetings and visits of Bulgarian and Romanian government officials. Designed by the architect Svetozar Panayotov, the building has of three sections connected by covered walkways. The central premises are the place where official talks were held, and the wings were purpose-built for recreation of the delegations, one for the Bulgarian visitors and one for the foreign guests.